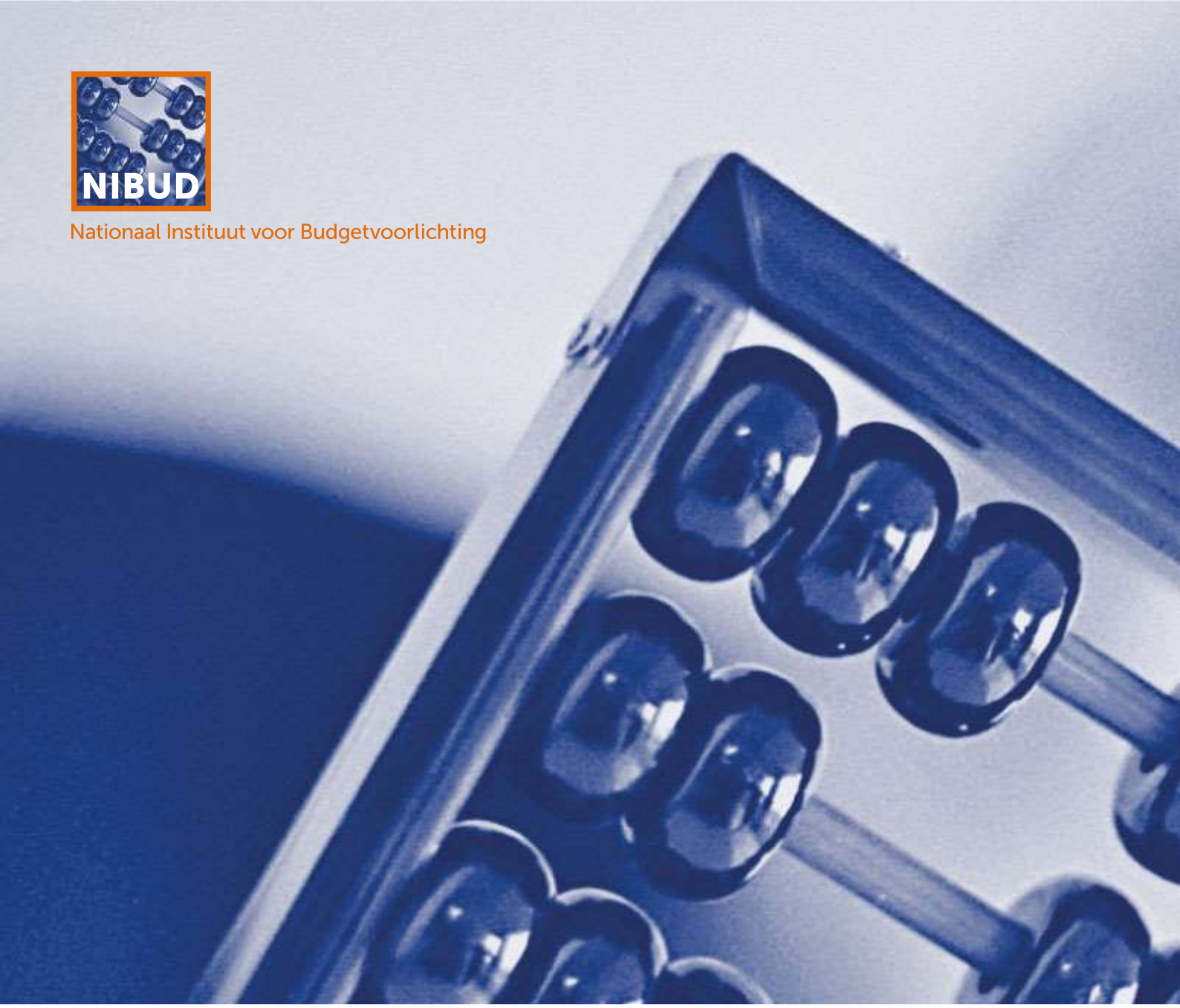

Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting

Minima-effectrapportage gemeente Utrecht 2018

De invloed van landelijke en gemeentelijke maatregelen op de financiële positie van inwoners met lage inkomens

11 mei 2018

Minima-effectrapportage gemeente Utrecht 2018

De invloed van landelijke en gemeentelijke maatregelen op de financiële positie van inwoners met lage inkomens

Nibud, Utrecht, 11 mei 2018
In opdracht van de gemeente Utrecht

Voorwoord

Het Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting (Nibud) is een onafhankelijke stichting. Het Nibud heeft tot doel particuliere huishoudens inzicht te laten verkrijgen in hun inkomsten en uitgaven, en vaardigheid aan te leren om planmatig met geld om te gaan. Het Nibud probeert dit doel te bereiken door rechtstreeks voorlichting te geven, zowel via de massamedia als via eigen brochures over diverse budgetonderwerpen, zoals kostgeld en alimentatie.

Daarnaast wil het Nibud hetzelfde doel bereiken via professionals die zich bezighouden met vormen van financiële advisering en voorlichting. Dit zijn functionarissen uit zowel de maatschappelijke hulp- en dienstverlening als het financieel bedrijfsleven, en sectoren van het onderwijs. Het Nibud ondersteunt deze groepen met eigen publicaties (Budgethandboek, Prijzengids, Rekenprogramma´s) en door deskundigheids-bevordering in de vorm van opleidingen en trainingen.

Bij dit alles gaat het Nibud uit van een standaardmethode van begroten. Dit resulteert in een reeks voorbeeldbegrotingen met referentiecijfers die zijn gebaseerd op empirisch wetenschappelijk onderzoek. Het Nibud stelt de keuzevrijheid en de eigen verantwoordelijkheid van de huishoudens voorop.

Het Nibud geeft gemeenten meer inzicht in het effect van hun minimabeleid. Door middel van een minima-effectrapportage (MER) helpt het Nibud gemeenten het geld bestemd voor minimabeleid, optimaal te besteden.

Deze rapportage is uitgevoerd door het Nibud, in opdracht van de gemeente Utrecht. In 2013 en 2016 heeft de gemeente soortgelijke onderzoeken laten uitvoeren. Met dit onderzoek wil de gemeente Utrecht inzicht in hoe het minimabeleid er op dit moment voorstaat.

Utrecht, mei 2018

Samenvatting

Doel en opzet onderzoek

Deze minima-effectrapportage geeft weer wat het effect is van landelijke en lokale inkomensondersteunende regelingen op de financiële positie van huishoudens met een laag inkomen in de gemeente Utrecht.

In dit onderzoek is voor twaalf verschillende huishoudtypen op vier verschillende inkomensniveaus (100, 110, 125 en 150 procent van het wettelijk sociaal minimum) doorgerekend hoe de maandbegrotingen eruitzien.

In de begrotingen hebben we rekening gehouden met de volgende lokale regelingen:

- de collectieve zorgverzekering (de U-polis);
- de U-pas;
- de Individuele Inkomenstoeslag;
- de kwijtschelding van lokale lasten;
- de Regeling Tegemoetkoming Zorgkosten (RTZ);
- de individuele bijzondere bijstand (voor huishoudens met een zorgvraag).

Hierbij gaan we ervan uit dat de betreffende huishoudens van alle beschikbare regelingen gebruik maken.

Resultaten

Behalve het paar met oudere kinderen, zijn alle onderzochte huishoudens met een laag inkomen in de gemeente Utrecht in staat om de noodzakelijke uitgaven te bekostigen.

Paren met oudere kinderen financieel het meest kwetsbaar

Paren met oudere kinderen die van een laag inkomen moeten rondkomen zijn financieel het meest kwetsbaar. Zij komen op bijstandsniveau maandelijks 5 euro tekort om de noodzakelijke uitgaven te betalen. Als zij naast de noodzakelijke uitgaven ook alle uitgaven voor sociale participatie willen bekostigen, krijgen paren met oudere kinderen op alle vier de onderzochte inkomensniveaus met flinke tekorten te maken (144 tot 301 euro per maand tekort).

Huishoudens met tekorten op bijstandsniveau

Alleenstaande ouders met oudere kinderen, paren zonder kinderen, paren met jonge kinderen en alleenstaanden kunnen wel alle basisuitgaven doen, maar hebben bij een inkomen op bijstandsniveau onvoldoende financiële middelen om alle uitgaven aan sociale participatie te bekostigen. Eenoudergezinnen met oudere kinderen hebben ook bij een inkomen op 110 procent van het toepasselijk minimum met tekorten te maken.

Bij paren met jonge kinderen is er geen tekort meer als zij aanspraak kunnen maken op de Individuele Inkomenstoeslag. Dit geldt ook voor alleenstaande ouders met oudere kinderen op 110 procent van het sociaal minimum.

Huishoudens onder de AOW-gerechtigde leeftijd met extra zorgkosten komen tekort

Alleenstaanden en paren zonder kinderen onder de AOW-gerechtigde leeftijd zouden op 110 procent van het wettelijk sociaal minimum net aan moeten kunnen rondkomen als zij gebruikmaken van alle beschikbare landelijke en lokale inkomensondersteunende regelingen. Dit is echter niet het geval als zij met hoge zorgkosten te maken hebben. Als gevolg van de extra kosten

die hun zorgbehoefte met zich meebrengt, zijn ze dan niet in staat om bij een inkomen op 110 procent alle uitgaven te betalen. Bij een inkomen op bijstandsniveau is het tekort groter.

Alleenstaande ouders met jonge kinderen en AOW-gerechtigden hebben voldoende bestedingsruimte

Eenoudergezinnen met jonge kinderen zijn financieel gezien het beste af. Zij houden op alle inkomensniveau ruimschoots over; tussen de 184 en 414 euro per maand. Dit is voornamelijk het gevolg van landelijke beleid; met name het hogere kindgebonden budget voor alleenstaande ouders heeft een positief effect op de financiële positie van deze huishoudens.

Ook alleenstaanden en paren boven de AOW-gerechtigde leeftijd hebben in de gemeente Utrecht niet met tekorten te maken; alle noodzakelijke uitgaven en uitgaven aan sociale- , sportieve of culturele activiteiten kunnen zij betalen. Dit is ook het geval wanneer zij van een AIO-uitkering moeten rondkomen, wanneer zij niet in aanmerking komen voor een volledige AOW-uitkering.
Er is ook ruimte om extra zorgkosten te betalen; een AOW-gerechtigde met een zorgvraag is in staat om alle extra kosten te betalen zonder dat er tekorten ontstaan.

Effect van een huur op de aftoppingsgrens

Bij alleenstaanden en paren zonder kinderen onder de AOW-gerechtigde leeftijd ontstaan er meer en/of grotere tekorten wanneer zij een huur op de aftoppingsgrens hebben[1]. Zij hebben dan beiden ook op 110 procent met een tekort te maken en paren ook bij een inkomen op 150 procent van het minimum.
Bij gezinnen met kinderen is het effect van een hogere huur beperkt.

Aantal huishoudens heeft minder bestedingsruimte op 150% van het minimum

Paren met (jonge en oudere) kinderen en alleenstaande ouderen (met en zonder) zorgvraag houden bij een inkomen op 150 procent van het toepasselijk minimum minder over dan op 110 en 125 procent van het toepasselijk minimum.
Bij de gezinnen met kinderen komt dit deels door Rijksbeleid; de toeslagen zijn weggevallen of een lager bedrag. Daarnaast komen deze huishoudens op 150 procent niet meer in aanmerking voor de U-polis en de U-pas.

Aandachtspunten

De diverse vormen van inkomensondersteuning in de gemeente Utrecht hebben een positief effect op de bestedingsruimte van de inwoners. Zonder de U-polis, het U-pasbudget, de kwijtschelding van de lokale lasten, de Regeling Tegemoetkoming Zorgkosten en de ruimhartige Individuele Inkomenstoeslag zouden er wel tekorten zijn ontstaan dan wel grotere tekorten zijn.

Het Nibud raadt de gemeente Utrecht aan om met name extra aandacht te hebben voor gezinnen met oudere kinderen. Paren met oudere kinderen kunnen op geen van de inkomensniveaus alle uitgaven uit het restpakket betalen.
Dit komt met name door Rijksbeleid. Paren moeten de kosten voor twee volwassenen dragen. De extra inkomsten voor paren (van ongeveer 10 procent) ten opzichte van het eenoudergezin wegen vaak niet op tegen de kosten voor een extra volwassene aan bijvoorbeeld voeding, kleding en de zorgverzekering. Bovendien brengen oudere kinderen hogere kosten met zich mee dan jongere kinderen.

---

[1] De huur op de aftoppingsgrens is 597,30 euro voor 1- en 2-persoonshuishoudens en 640,14 euro voor 3-of meerpersoonshuishoudens. In de gemeente Utrecht loopt een pilot huurkorting. Dit houdt in dat een inwoner met een laag inkomen en een huur boven de aftoppingsgrens, een huurkorting krijgt van de woningbouwcorporatie. Inwoners met een laag inkomen betalen op die manier geen huur boven de aftoppingsgrens.

Gemeenten kunnen via accenten in het eigen beleid trachten de gevolgen hiervan deels te repareren. De gemeente Utrecht heeft daar al diverse passende beleidskeuzes in gemaakt. Zo is bij het vaststellen van de hoogte van de Individuele Inkomenstoeslag rekening gehouden met de financiële kwetsbaarheid van de verschillende huishoudens in de gemeente. Het Nibud pleit ervoor de bestaande invulling van de Individuele Inkomenstoeslag te handhaven.
Daarnaast is het positief te zien dat het U-pasbudget voor middelbare scholieren hoger is dan voor basisschoolkinderen en dat er een extra verhoging is in het jaar dat een kind naar de middelbare school gaat.

Het blijft voor de gemeente een onmogelijke opgave om tekorten die oplopen tot 400 euro per maand te compenseren. Een structurele oplossing zal, indien politiek gewenst, vanuit het Rijk moeten komen.
Mogelijkheden voor gemeentelijk beleid zijn:

- Inzetten op begeleiding naar werk van één van de partners;
- Individuele bijzondere bijstand extra onder de aandacht brengen;
- Verder vergroten van het onderscheid in de hoogte van het U-pasbudget tussen jongere en oudere kinderen;
- Verhogen van het U-pasbudget voor volwassenen.

Voor elk van de regelingen in de gemeente Utrecht benoemt het Nibud in dit rapport de positieve aspecten en diverse aanbevelingen. Zo adviseert het Nibud:

- Behoud de U-polis met het Utrecht Toppakket. Dit pakket heeft niet alleen een uitgebreide dekking, maar vergoedt ook de eigen bijdrage Wmo en het eigen risico.
- Inventariseer of alle huishoudens onder de AOW-gerechtigde leeftijd die nu gebruik maken van het Utrecht Toppakket dit in de praktijk nodig hebben. Mogelijk zijn zij met het Utrecht Standaardpakket ook voldoende verzekerd.
- Ga na hoe de gemeente inwoners het beste kan ondersteunen bij het maken van een passende keuze voor het zorgverzekeringspakket.
- Breng in kaart wat het effect is voor de maandelijkse premie van de Utrecht Toppolis als meer inwoners van Utrecht Standaard gebruik zouden gaan maken.
- Inventariseer mogelijke alternatieven voor de invulling van de Regeling Tegemoetkoming Zorgkosten, zonder dat de financiële ondersteuning voor huishoudens met een zorgvraag onder de AOW-gerechtigde leeftijd wegvalt.
- Breng ook de mogelijkheden van particulieren fondsen onder de aandacht van de doelgroep en zoek meer samenwerking met dergelijke fondsen.

Inhoud

1 Inleiding ... 4
1.1 Centrale vraag ... 4
1.2 Kern minima-effectrapportage ... 4
1.3 Leeswijzer ... 7
2 Onderzoeksmethode: begrotingen ... 8
2.1 Inleiding ... 8
2.2 Inkomsten ... 8
2.3 De uitgaven ... 9
2.4 De begrotingen ... 11
3 Minimabeleid ... 12
3.1 Landelijk minimabeleid ... 12
3.2 Lokaal minimabeleid ... 12
3.2.1 De U-pas ... 12
3.2.2 Collectieve (aanvullende) zorgverzekering (U-polis) ... 13
3.2.3 Individuele Inkomenstoeslag ... 13
3.2.4 Kwijtscheldingsbeleid ... 14
3.2.5 Kinderopvang en peuterspeelzaal ... 14
3.2.6 Voorzieningen voor de huishoudens met een zorgvraag ... 15
4 Resultaten ... 19
4.1 Financiële situatie per huishoudtype zonder Individuele Inkomenstoeslag ... 22
4.1.1 Vóór invulling van het restpakket ... 22
4.1.2 Na invulling van het restpakket ... 22
4.2 Armoedeval ... 26
4.2.1 Vóór invulling van het restpakket ... 26
4.2.2 Na invulling van het restpakket ... 27
4.3 Financiële situatie per huishoudtype met Individuele Inkomenstoeslag ... 28
4.4 Resultaten bij een hogere huur ... 29
5 Conclusies en aanbevelingen ... 33
5.1 Aandachtspunten ... 34
5.2 Aanbevelingen per regeling ... 36
5.2.1 De U-polis ... 36
5.2.2 De Regeling Tegemoetkoming Zorgkosten ... 36
5.2.3 De U-pas ... 37
5.2.4 De Individuele Inkomenstoeslag ... 38
5.2.5 Kwijtscheldingsbeleid ... 39
5.2.6 Individuele bijzondere bijstand en eigen bijdrage Wmo ... 40
6 Vergelijking met minima-effectrapportage 2016 ... 41
6.1 Inleiding ... 41
6.2 Verschil in financiële situatie van de huishoudens ... 41
6.3 Verschil in armoedeval ... 44
7 Vooruitblik n.a.v. het Regeerakkoord 2017-2021 ... 45
7.1 Voorgestelde maatregelen ... 45
7.2 Koopkrachtveranderingen 2017-2021 ... 45
7.3 Effect verhoging van het verlaagde btw-tarief ... 47
Bijlage 1 | Begrotingen ... 48
Bijlage 2 | Verantwoording uitgaven ... 63
Bijlage 3 | Begrotingen bij een hoge huur ... 66
Bijlage 4: Resultaten interactieve visualisatie ... 78

1 Inleiding

1.1 Centrale vraag

Iedere gemeente beschikt over mogelijkheden om invloed uit te oefenen op de financiële positie van inwoners met lage inkomens. Dat kan bijvoorbeeld door het kwijtschelden van gemeentelijke heffingen en/ of door bijzondere bijstand. Het is echter niet altijd direct zichtbaar wat in de praktijk de effecten van die maatregelen zijn op het budget van verschillende groepen huishoudens. Dit rapport brengt dat in kaart.

Wat is het effect van landelijke en lokale inkomensondersteunende regelingen op de financiële positie van huishoudens met een laag inkomen in de gemeente Utrecht?

Het doel van dit onderzoek is:

- inzicht te geven in de koopkracht van groepen met de laagste inkomens in de gemeente.
- inzichtelijk maken welke groepen huishoudens in de gemeente goed profiteren van de verschillende (landelijke en lokale) inkomensondersteunende maatregelen en welke groepen minder goed.
- eventuele armoedevallen in kaart brengen.

De resultaten van de effectrapportage kunnen als basis dienen voor de verdere ontwikkeling van het minimabeleid van de gemeente Utrecht.

1.2 Kern minima-effectrapportage

Huishoudtypen

In deze minima-effectrapportage wordt voor twaalf huishoudtypen de koopkracht inzichtelijk gemaakt. In overleg met de gemeente Utrecht is een keuze gemaakt voor de volgende voorbeeldsituaties:

- Alleenstaande onder de AOW-gerechtigde leeftijd;
- Alleenstaande onder de AOW-gerechtigde leeftijd met chronische ziekte of beperking;
- Eenoudergezin met twee jonge kinderen (3 en 5 jaar);
- Eenoudergezin met twee oudere kinderen (14 en 16 jaar);
- Een paar zonder kinderen (jonger dan AOW gerechtigd);
- Een paar onder de AOW-gerechtigde leeftijd, waarvan 1 met chronische ziekte of beperking;
- Een paar met twee jongere kinderen (3 en 5 jaar);
- Een paar met twee oudere kinderen (14 en 16 jaar);

- Alleenstaande oudere (AOW-gerechtigd);
- Alleenstaande oudere (AOW-gerechtigd) met chronische ziekte of beperking;
- Een ouder paar (AOW-gerechtigd) zonder kinderen;
- Een ouder paar (AOW-gerechtigd), waarvan 1 met chronische ziekte of beperking.

Huishoudens met een zorgvraag

In dit onderzoek onderzoeken we vier huishoudens met een zorgvraag. Bij deze huishoudens worden in de begroting extra kosten meegenomen die veel voorkomen wanneer een persoon

binnen het huishouden een chronische ziekte of beperking heeft. Tegelijkertijd houden we ook rekening met de regelingen die de gemeente Utrecht voor deze huishoudens kent.

De begrotingen voor deze huishoudens zijn opgesteld aan de hand van zogenoemde zorgprofielen. Op basis van deze zorgprofielen hebben we bepaald wat voor deze huishoudens de extra kosten zijn en welke vergoedingen er tegenover staan.

De zorgprofielen zijn door het Nibud opgesteld, in samenspraak met Ieder(In)[2]. Ze zijn een illustratie van hoe de situatie van mensen met een zorgvraag eruit kan zien. De lokale regelingen en voorzieningen die hierbij een rol spelen, zijn ook van toepassing in situaties met andere zorgvragen.

Daarnaast heeft de gemeente Utrecht aan de belangenbehartigersorganisaties voor ouderen en lichamelijk gehandicapten (de COSBO en SOLGU) de vraag voorgelegd met welke extra kosten hun achterban te maken heeft. De meeste kosten die deze organisaties noemen, zijn al in de profielen verwerkt. We hebben een aantal aanvullingen op de profielen gedaan. Zo houden we er nu rekening mee dat er hulpmiddelen en materialen zijn die niet worden vergoed (bijv. incontinentiemateriaal en beugels voor het toilet) en dat men regelmatig iets vergoedt voor hand- en spandiensten door anderen. Dit wordt in paragraaf 3.3 beschreven.

Onderstaande twee kaders beschrijven het profiel van de personen met een chronische ziekte of beperking.

Profiel van een persoon onder de AOW-leeftijd met chronische ziekte of beperking

- Stofwisselingsziekte
- Longproblemen
- Hoog medicijngebruik (deels eigen bijdrage voor betalen)
- Rolstoelgebonden
- 2 uur huishoudelijke verzorging per week
- 12 uur persoonlijke verzorging per week
- 4 uur verpleging per week
- Woningaanpassing (drempels weg, verhoogde wc)
- Personenalarmering*
- Gebruik belbus / collectief vervoer
- Gebruik van hand- en spandiensten door derden (door familie, vrienden en kennissen)

*alleen bij de alleenstaande onder de AOW-leeftijd; niet bij het paar

[2] Ieder(In) is een vereniging die zich voornamelijk bezighoudt met de belangenbehartiging van chronisch zieken en gehandicapten.

Profiel van een oudere met chronische ziekte of beperking

- Herstellende van herseninfarct
- Hartklachten
- Natriumbeperkt dieet
- Bril
- Gehoorapparaat
- Rollator
- Een medicijn dat door (aanvullend) zorgverzekering vergoed wordt
- Lichte vorm van incontinentie
- Maakt gebruik van tafeltje-dek-je*
- 3 uur huishoudelijke verzorging per week
- 14 uur persoonlijke verzorging per week
- 4 uur verpleging per week
- Personenalarmering*
- Gebruik belbus/collectief vervoer
- Woningaanpassing (drempels weg, verhoogde wc)
- Gebruik van hand- en spandiensten door derden (door familie, vrienden en kennissen)

* alleen bij de alleenstaande boven de AOW-leeftijd; niet bij het paar

Inkomensniveaus

Voor elk van de onderzochte huishoudens worden berekeningen gemaakt bij de volgende inkomens:

- wettelijk sociaal minimum (norm Participatiewet of AOW);
- 110 procent van het wettelijk sociaal minimum;
- 125 procent van het wettelijk sociaal minimum;
- 150 procent van het wettelijk sociaal minimum.

Onder het wettelijk sociaal minimum verstaan we de toepasselijke (netto) bijstandsnorm zoals dit in de Participatiewet is beschreven. Bij 110, 125 en 150 procent van het wettelijk sociaal minimum vermenigvuldigen we de toepasselijke bijstandsnorm (het netto inkomen) met respectievelijk 1,1 en 1,25 en 1,5. Het netto inkomen dat hieruit volgt, wordt teruggerekend naar een bruto inkomen. Op basis hiervan berekenen we de hoogte van de toeslagen.

Bij de alleenstaande en het paar boven de AOW-gerechtigde leeftijd, kijken we én naar de financiële situatie op het sociaal minimum (de AIO-uitkering) én de situatie wanneer men een inkomen heeft gelijk aan de hoogte van de AOW.

Het kan vóórkomen dat een huishouden met een inkomen op 110 procent van het minimum hiervan minder overhoudt dan een huishouden op 100 procent van het minimum, omdat de eerste groep huishoudens buiten de regelingen voor financiële ondersteuning valt. Dit rapport maakt dit effect, de armoedeval, inzichtelijk.

1.3 Leeswijzer

Het rapport is als volgt opgebouwd. Hoofdstuk 2 gaat in op de onderzoeksmethode. Hoofdstuk 3 geeft een toelichting op de lokale inkomensondersteunende regelingen die worden doorberekend in deze effectrapportage. Vervolgens geeft hoofdstuk 4 de onderzoeksresultaten. In hoofdstuk 5 staan de conclusies en aanbevelingen. In hoofdstuk 6 wordt een vergelijking gemaakt met de resultaten van de minima-effectrapportage uit 2016. Tot slot wordt in hoofdstuk 7 een vooruitblik gegeven door een beeld te geven van het effect van voorgestelde maatregelen, zoals beschreven in het regeerakkoord van kabinet Rutte-III.
In de bijlagen wordt meer informatie gegeven over bronnen van de referentiecijfers en de inkomensopbouw.

2 Onderzoeksmethode: begrotingen

2.1 Inleiding

Om het effect van inkomensondersteunende regelingen op de financiële positie van huishoudens te berekenen, maakt het Nibud gebruik van begrotingen. Uit deze begrotingen zijn de inkomsten en uitgaven van de huishoudens af te lezen.

Hierbij hanteren we een aantal uitgangspunten:

- **De begrotingen zijn voor groepen van huishoudens. De bedragen in de begrotingen zijn gemiddelden.**
  In werkelijkheid zal de financiële situatie van de individuele huishoudens er anders uitzien. De begroting laat dus niet zien in hoeverre een individueel huishouden een sluitende begroting heeft. Wel wordt duidelijk in hoeverre een bepaald type huishouden in het algemeen een sluitende begroting heeft.
- **Bij de begrotingen wordt geen rekening gehouden met schulden.**
  Hier valt namelijk niets algemeens over te zeggen. Schulden komen echter vaak voor onder mensen met lage inkomens.
- **Alle begrotingen zijn maandbegrotingen.**
  De inkomsten en uitgaven zijn omgerekend naar gemiddelde maandbedragen. In de praktijk kunnen er verschillen zijn tussen de maanden van het jaar. Vakantiegeld wordt bijvoorbeeld één keer per jaar uitgekeerd. In deze rapportage wordt dit uitgedrukt in een maandelijks bedrag. Het inkomen is dan ook in iedere begroting een vast gegeven.

De uitgavenkant vullen we in volgens de methode van het basispakket en het restpakket.

2.2 Inkomsten

Voor elk van de twaalf voorbeeldhuishoudens zijn op vier inkomensniveaus begrotingen opgesteld: 100, 110, 125 en 150 procent van het netto sociaal minimum. Met bijstandsniveau wordt in deze rapportage bedoeld de norm op grond van de Participatiewet, artikel 5 lid 1 sub c.

Uitgangspunt in deze rapportage is het totaal besteedbaar maandinkomen. Dat inkomen bestaat uit alle inkomsten van het huishouden, zoals netto salarissen, uitkeringen, kortingen op de belasting, huurtoeslag, vakantiegeld, kinderbijslag en kindgebonden budget. In de begrotingen is geen rekening gehouden met eigen vermogen of eventuele inkomsten daaruit. Hoe de regelingen doorwerken in de begrotingen en wat de invloed is op het inkomen van de verschillende huishoudens is te zien in bijlage 1.

Uitgangspunten m.b.t. de inkomsten

We hanteren de volgende uitgangspunten in de begrotingen:

- Er is geen rekening gehouden met het eigen vermogen of eventuele inkomsten daaruit.
- Huishoudens maken maximaal gebruik van alle regelingen die op hen van toepassing zijn: ze vragen alle lokale tegemoetkomingen en landelijke toeslagen waar ze recht op hebben ook daadwerkelijk aan.

2.3 De uitgaven

Uitgavensoorten

In alle begrotingen onderscheidt het Nibud drie soorten uitgaven:

VASTE LASTEN

> Dit zijn periodiek terugkerende uitgaven, waarbij het bedrag veelal elke periode hetzelfde is. Vaak is er een contract afgesloten voor deze uitgaven.

RESERVERINGSUITGAVEN

> Dit zijn uitgaven die niet iedere maand terugkomen. De bedragen voor de verschillende reserveringsuitgaven zou een huishouden in principe maandelijks opzij moeten zetten om deze onregelmatige uitgaven direct te kunnen betalen.

HUISHOUDELIJKE UITGAVEN

> Dit zijn regelmatig terugkerende uitgaven, waarvan het bedrag per keer (per aankoopbeurt) verschilt.

De kaders hieronder geven weer welke uitgavenposten onder elk van de categorieën (vaste lasten, reserveringsuitgaven, huishoudelijke uitgaven) vallen.

Vaste lasten

Huur
Energie
- Gas
- Elektriciteit
- Water

Gemeentelijke heffingen
Waterschapsheffingen
Telefoon, televisie, internet
Zorgverzekering
Overige verzekeringen
Onderwijs
Kinderopvang
Bankkosten
Vervoer

Reserveringsuitgaven

Kleding en schoenen
Inventaris
Onderhoud huis en tuin
Zelfzorgmiddelen
Eigen risico
Eigen bijdragen/ betalingen zorg

Huishoudelijke uitgaven

Voeding
Was- en schoonmaakmiddelen
Persoonlijke verzorging
Huishoudelijke dienstverlening

Basispakket & restpakket

- Het **basispakket**: alle uitgaven die als noodzakelijk kunnen worden beschouwd. Deze zijn onder te verdelen in vaste lasten, reserveringsuitgaven en huishoudelijke uitgaven (zie hierboven).
- Het **restpakket**: dit bedrag is bestemd voor de meer vrije bestedingen. De uitgaven in het restpakket worden in twee delen gesplitst:
  > uitgaven voor sociale participatie;
  > overige uitgaven.

Het kader hieronder beschrijft welke uitgaven in het restpakket zijn opgenomen.

Uitgaven in het restpakket

Uitgaven aan sociale participatie
- Contributies en abonnementen
- Bezoek ontvangen
- Op bezoek gaan
- Vrijetijdsuitgaven (vakantie, uitgaan)
- Vervoer

Overige uitgaven restpakket
- Kosten woon-werkverkeer
- Zakgeld voor de kinderen
- Kosten huisdier

Hoewel de uitgaven aan sociale participatie in de begroting als meer 'vrije bestedingen' worden weergegeven, zijn er veel gemeenten die de mogelijkheid tot sociale participatie als noodzakelijk beschouwen. In veel gemeenten is sociale participatie dan ook op de een of andere manier onderdeel van het minimabeleid. Door de uitgavenpost 'sociale participatie' apart in de begroting weer te geven, wordt zichtbaar of hier voldoende financiële ruimte voor is.

In bijlage 2 staan de uitgangspunten en de samenstelling van het basispakket en het restpakket beschreven. Deze pakketten zijn op bepaalde punten verschillend voor de diverse huishoudtypen. Een alleenstaande staat immers voor andere kosten dan bijvoorbeeld een gezin met kinderen.

Uitgangspunten m.b.t. de uitgaven

We hanteren de volgende uitgangspunten in de begrotingen:

- Er wordt gerekend met **minimale bedragen** die huishoudens nodig hebben om deze uitgaven te kunnen betalen.

- Naast de noodzakelijke uitgaven van de pakketten zijn er in individuele gevallen **moeilijk of niet-vermijdbare uitgaven**. Dit zijn uitgaven die voor een bepaald persoon onontkoombaar zijn. Bijvoorbeeld wanneer iemand een speciaal dieet moet volgen. Voor dit soort uitgaven is individuele bijzondere bijstand mogelijk. Individuele bijzondere bijstand is het vangnet voor dergelijke kostenposten, maar is niet in de begrotingen opgenomen, omdat dit afhankelijk is van de persoonlijke situatie. Uitzondering zijn de vier huishoudtypen met een zorgvraag. Bij deze huishoudtypen gaan we uit van een aantal veronderstellingen (zie paragraaf 3.2.6). Indien voor een of meer van deze voorzieningen individuele bijzonder bijstand kan worden aangevraagd, wordt dit meegenomen in de begroting.

- We gaan ervan uit dat alle huishoudens in een **huurwoning** leven. De huur vormt in de meeste huishoudens de hoogste uitgave op de begroting.
  In deze rapportage wordt gerekend met een huur van 498 euro voor een- een

tweepersoonshuishoudens en een huur van 584 euro voor meerpersoonshuishoudens. Dit zijn de standaardhuren waarmee is gerekend in de MER 2016, verhoogd met de gemiddelde huurstijgingen over 2016 en 2017.

Daarnaast wordt bekeken wat het voor de begrotingen betekent als gerekend wordt met een huur op de aftoppingsgrens van de huurtoeslag, respectievelijk 597,30 euro en 640,14 euro. Deze huren zijn relevant omdat deze huren de maximale huren zijn die minima betalen bij nieuwe verhuur en die volgens het Rijk passend zijn. Gelieerd hieraan loopt er in de gemeente Utrecht een proef met huurkorting. Dit houdt in dat een inwoner met een laag inkomen en een huur boven de aftoppingsgrens, een huurkorting krijgt van de woningbouwcorporatie. Inwoners met een laag inkomen betalen op die manier geen huur boven de aftoppingsgrens.

- Voor de uitgaven gaan we waar mogelijk uit van **lokale tarieven**. Voorbeelden hiervan zijn de tarieven voor de huur, de lokale heffingen, de premie van de collectieve zorgverzekering en de kosten van de peuterspeelzaal en het kinderdagverblijf.

- **De kosten van het restpakket nemen toe, naarmate het inkomen stijgt.**
  Dit komt doordat we ervan uitgaan dat iemand met een inkomen (net) boven het sociaal minimum een (laagbetaalde) baan zal hebben en kosten voor woon-werkverkeer zal maken. Soms worden deze kosten door de werkgever vergoed, maar in deze rapportage wordt daar niet van uitgegaan.

  Daarnaast worden de kosten voor participatie verminderd met het bedrag dat de gemeente hiervoor beschikbaar stelt. In de gemeente Utrecht kunnen inwoners bijvoorbeeld een U-pas aanvragen voor sociaal- en culturele activiteiten. Deze pas wordt verstrekt tot een inkomensniveau van 125 procent. Boven dit inkomensniveau is geen recht meer op de U-pas, waardoor de kosten van participatie hoger uitvallen en het restpakket dus duurder wordt.

2.4 De begrotingen

Volgens de methodiek die hierboven staat beschreven, worden de begrotingen opgesteld. Deze begrotingen staan in bijlage 1.

3 Minimabeleid

We houden in de begrotingen rekening met diverse landelijke en gemeentelijke regelingen voor inkomensondersteuning van minima.
Paragraaf 3.1 beschrijft de landelijke regelingen; in paragraaf 3.2 komen de lokale inkomensondersteunende regelingen aan bod. Per regeling wordt een korte beschrijving gegeven van de belangrijkste kenmerken en voorwaarden. Alleen de regelingen die in de berekeningen zijn meegenomen komen in dit hoofdstuk aan bod.

3.1 Landelijk minimabeleid

Bij het opstellen van de begrotingen worden de landelijke heffingskortingen (algemene heffingskorting, arbeidskorting, inkomensafhankelijke combinatiekorting en de [alleenstaande] ouderenkorting), landelijke toeslagen (zorgtoeslag, huurtoeslag, kinderopvangtoeslag, kindgebonden budget) en de kinderbijslag in de berekeningen opgenomen.

3.2 Lokaal minimabeleid

Naast de landelijke inkomensondersteunende maatregelen heeft de gemeente Utrecht voor huishoudens met een laag inkomen ook een lokaal minimabeleid. De regelingen die worden opgenomen in de berekeningen komen in de volgende paragrafen aan bod. De regelingen staan in volgorde van het aantal potentiele gebruikers; de regelingen waar de meeste minima voor in aanmerking kunnen komen beschrijven we als eerste.

3.2.1 De U-pas

De U-pas is een 'meedoen-pas' voor inwoners in de gemeente Utrecht met een laag inkomen. Zowel kinderen als volwassenen kunnen het jaarlijkse persoonlijke budget inzetten voor sportieve en culturele activiteiten. Kinderen kunnen het budget daarnaast inzetten voor de bekostiging van schoolactiviteiten. Het U-pasbudget wordt voor een kind dan ook wel 'Kindpakket' genoemd. Er is dus geen aparte participatieregeling en schoolkostenregeling, maar één budget waarbij men vrij is hoe men dit wil besteden.

Kinderen en volwassenen kunnen de U-pas aanvragen als het huishoudinkomen niet meer is dan 125 procent van het toepasselijk minimum. Het maximale U-pasbudget **per jaar** verschilt met de leeftijd:

- 0 tot 4 jaar: 150 euro
- 4 t/m 11 jaar: 275 euro
- Kinderen die naar de brugklas gaan: 575 euro
- 13 t/m 17 jaar: 325 euro
- 18 jaar en ouder: 120 euro

Voor kinderen die naar de middelbare school gaan, geldt een hoger budget. Dit is bedoeld voor de aanschaf van een computer, laptop of tablet. Als men het bedrag hier niet voor nodig heeft, kan men het ook voor andere (school of participatie)activiteiten inzetten. Het maximaal vrij te besteden bedrag wordt dan niet lager.

Het budget voor de U-pas is voor de verschillende huishoudens in de begrotingen opgenomen bij de post 'vergoeding restpakket'.

De leeftijden van de kinderen in de onderzochte huishoudtypen (14 en 16 jaar) sluiten niet aan bij de overgang van de basisschool naar de middelbare school. Zij zouden niet in aanmerking komen voor het extra budget voor brugklassers (250 euro). Echter, de desktop, laptop of tablet kan

meerdere jaren meegaan. Zonder deze bijdrage zou het huishouden hier geld voor moeten reserveren om de aankoop te kunnen bekostigen. Daarom hebben we het extra bedrag van 250 euro als maandbedrag verrekend met de post 'inventaris'. Hierbij is het bedrag verdeeld over 5 jaar, het gemiddeld aantal schooljaren.

3.2.2 Collectieve (aanvullende) zorgverzekering (U-polis)

Het verzekeren tegen ziektekosten is voor iedereen wettelijk verplicht. Voor inwoners met een laag inkomen biedt de gemeente Utrecht een collectieve zorgverzekering aan van zorgverzekeraar Zorg en Zekerheid, de U-polis.
Inwoners kunnen kiezen uit twee verschillende pakketten: Utrecht Standaard en Utrecht Top.
De meeste deelnemers aan de collectieve zorgverzekering (80 procent) maken gebruik van Utrecht Top. Daarom rekenen we met het bedrag van Utrecht Top. De Utrecht Top-verzekering bestaat uit:

- Een basisverzekering
- Een uitgebreide aanvullende verzekering, met tanddekking van 500 euro per jaar
- Een dekking van het verplichte eigen risico
- Een vergoeding van de eigen bijdrage Wmo; tot maximaal 375 euro per jaar

De totale premie voor de U-polis Utrecht Top is 172,53 euro per maand. In deze prijs is de korting vanuit de verzekeringsmaatschappij en de bijdrage van de gemeente Utrecht verrekend.
Om voor de U-polis in aanmerking te komen, hanteert de gemeente Utrecht een inkomensgrens van 125 procent van de geldende bijstandsnorm. Op 150 procent gaan we ervan uit dat een persoon voor dezelfde basisverzekering en uitgebreide aanvullende verzekering kiest, maar dat het eigen risico niet is meeverzekerd. Ook ontvangt een persoon dan niet de kortingen.

De premie van de zorgverzekering staat bij de post 'zorgverzekering'. De post 'eigen risico' is voor de 1e drie inkomensniveaus (100, 110 en 125 procent van het toepasselijk minimum) nul euro, omdat het eigen risico daar is herverzekerd. Dat is bij een inkomen op 150 procent van de geldende bijstandsnorm niet het geval. Men zal dan zelf geld moeten reserveren om het eigen risico op te kunnen vangen.

3.2.3 Individuele Inkomenstoeslag

De Individuele Inkomenstoeslag (IIT) in de gemeente Utrecht is bedoeld voor huishoudens tussen de 21 jaar en de AOW-gerechtigde leeftijd, die drie jaar of langer van een inkomen leven dat niet hoger is dan 110 procent van de geldende bijstandsnorm.
Voorwaarde om voor de IIT in aanmerking te komen is dat er geen zicht op inkomensverbetering is, waarbij de gemeente rekening houdt met de eigen krachten en bekwaamheden en met de eigen inspanningen om het inkomen te verbeteren. Daarnaast mag het eigen vermogen niet hoger zijn dan het wettelijk vrij te laten vermogen.
Studenten, verpleeghuisbewoners en dak- en thuislozen komen niet aanmerking voor de IIT.

De IIT bedraagt **per jaar**:

- voor alleenstaanden: 203 euro
- voor alleenstaande ouders van wie het oudste kind jonger dan 12 jaar is: 150 euro
- voor alleenstaande ouders met kinderen vanaf 12 jaar: 609 euro
- voor stellen zonder kinderen of jonger dan 12 jaar: 568 euro
- voor stellen van wie het oudste kind ouder dan 12 jaar is: 812 euro

Bij de resultaten van deze rapportage wordt een vergelijking gemaakt tussen huishoudens die in aanmerking komen voor de Individuele Inkomenstoeslag en huishoudens die hier geen recht op hebben.

3.2.4 Kwijtscheldingsbeleid

In de gemeente Utrecht kan voor alle lokale lasten die voor huurders gelden, kwijtschelding worden aangevraagd. De gemeente toetst bij het vaststellen van de kwijtschelding aan 100 procent van de norm op grond van de Participatiewet. Dat wil zeggen dat afhankelijk van het vermogen, huishoudens met een inkomen op bijstandsniveau in principe geen gemeentelijke heffingen hoeven te betalen. Bij een inkomen hierboven wordt de betalingscapaciteit berekend door het inkomen te verminderen met het norminkomen. Er vindt een correctie plaats voor eigen uitgaven aan huur en voor nominale ziektekostenpremies.
Bij de berekening van de kwijtschelding houdt de gemeente Utrecht geen rekening met de kosten van kinderopvang.

Bij het waterschap is kwijtschelding mogelijk voor de zuiveringsheffing en de watersysteemheffing ingezetenen. Bij de berekening van de kwijtschelding hanteert het waterschap, net zoals de gemeente, de norm van 100 procent van de toepasselijke norm.
De betalingscapaciteit (en daarmee de kwijtschelding) van de gemeentelijke heffingen en het waterschap wordt gezamenlijk berekend, over de aanslag van beide heffingen samen.

3.2.5 Kinderopvang en peuterspeelzaal

Peuterspeelzaalkosten

In dit onderzoek gaan we ervan uit dat alleenstaande ouders en paren zonder werk (met een bijstandsuitkering) of paren waarvan een van beide partners werkt (met een inkomen vanaf 110 procent) gebruik maken van de peuterspeelzaal.

Per 1 januari 2018 kunnen ouders voor de kosten van de peuterspeelzaal kinderopvangtoeslag aanvragen, mits zij voldoen aan de voorwaarden om voor deze toeslag in aanmerking te komen. Eén van deze voorwaarden is dat beide ouders werken. Dat is bij onze voorbeeldhuishoudens niet het geval. Als men niet voor de kinderopvangtoeslag in aanmerking komt, geldt er een ouderbijdrage voor de peuterspeelzaal.

De gemeente Utrecht kent een ouderbijdrage voor de peuterspeelzaal, welke afhankelijk is van de hoogte van het inkomen. Voor een alleenstaande ouder komt deze ouderbijdrage op bijstandsniveau uit op 45 euro per jaar. Voor paren met een inkomen tot 110 procent van de geldende bijstandsnorm is de ouderbijdrage 85 euro per jaar. Deze loopt op naar 135 euro per jaar bij een inkomen op 125 procent van de bijstandsnorm tot 315 euro bij 150 procent.

De kosten voor de peuterspeelzaal zijn in de begrotingen opgenomen onder de post ‘kinderopvang’.

Kosten kinderopvang

Bij een inkomen boven bijstandsniveau gaan we ervan uit dat de alleenstaande ouder met jonge kinderen enkele dagen per week werkt en gebruik maakt van de kinderopvang. Hierbij gaan we ervan uit dat de alleenstaande ouder bij een inkomen van 110 procent van het minimum 20 uur kinderopvang per week afneemt en boven de 110 procent 30 uur per uur. Voor deze kosten van kinderopvang komt de alleenstaande ouder in aanmerking voor kinderopvangtoeslag.

Vervolgens resteert een eigen bijdrage in de kosten van de kinderopvang. De gemeente Utrecht keert een vergoeding in de eigen bijdrage uit aan ouders die:

- een bijstands- of Anw uitkering hebben én een re-integratietraject volgen of een uitkering als aanvulling op een inkomen uit werk hebben.
- vanuit de bijstandsuitkering volledig uitstromen naar werk.
- jonger zijn dan 27 jaar, zonder startkwalificatie, die geen recht hebben op een bijstandsuitkering en terug naar school wordt geleid.

In de begrotingen wordt niet van een van bovengenoemde situaties uitgegaan. De eigen bijdrage bekostigt de alleenstaande ouder met jonge kinderen dus zelf.

De kosten voor kinderopvang zijn in de begrotingen opgenomen onder de post 'kinderopvang'. Voor de kosten van de kinderopvang is een gemiddelde genomen van diverse kindercentra in de gemeente Utrecht. Het gemiddelde tarief kwam uit op 7,70 euro per uur. De kinderopvangtoeslag is in de begroting opgenomen bij de inkomsten.

3.2.6 Voorzieningen voor de huishoudens met een zorgvraag

De begroting van de vier huishoudens met een zorgvraag wijkt op diverse punten af van de standaardbegrotingen. Hieronder staan deze beschreven.

Huishoudelijke verzorging

De huishoudelijke verzorging is in de gemeente Utrecht een maatwerkvoorziening. Voor de maatwerkvoorziening geldt een inkomensafhankelijke eigen bijdrage via het CAK. De eigen bijdrage is afhankelijk van het bijdrageplichtige inkomen, leeftijd en huwelijkse staat. De minimale eigen bijdrage bedraagt 17,60 euro per vier weken (19,06 euro per maand) voor alleenstaanden onder en boven de AOW-gerechtigde leeftijd en voor paren boven de AOW-gerechtigde leeftijd. Voor paren onder de AOW-leeftijd geldt er geen minimale eigen bijdrage.
Bij een inkomen boven een vastgesteld drempelbedrag wordt de minimale eigen bijdrage verhoogd met 8 procent van het inkomen boven het drempelinkomen. Het drempelinkomen verschilt per huishoudtype:

- Alleenstaanden onder de AOW-gerechtigde leeftijd: 22.873 euro per jaar
- Paren onder de AOW-gerechtigde leeftijd: 35.175 euro per jaar
- Alleenstaande boven de AOW-gerechtigde leeftijd: 17.474 euro per jaar
- Paren boven de AOW-gerechtigde leeftijd: 24.128 euro per jaar

Tot een inkomen op 125 procent van het toepasselijk minimum, komen de huishoudens met een zorgvraag in aanmerking voor de U-polis. Vanuit de Utrecht Top-verzekering wordt de eigen bijdrage Wmo tot 375 euro per jaar vergoed. Voor hen wordt de eigen bijdrage niet opgenomen in de begroting.
Bij een inkomen op 150 procent van het minimum moet het huishouden de eigen bijdrage Wmo zelf betalen. Bij de alleenstaande en het paar onder de AOW-gerechtigde leeftijd blijft het inkomen onder het drempelinkomen en geldt het minimum (respectievelijk 19 euro en 0 euro per maand). Bij de alleenstaande en het paar boven de AOW-gerechtigde leeftijd komt de eigen bijdrage boven de minimale eigen bijdrage uit. Die wordt bij beide huishoudens 55 euro per maand. Dit is minder dan de totale maandelijkse kosten voor drie uur huishoudelijke verzorging per week (zie het zorgprofiel in paragraaf 1.2). Voor deze huishoudens staat de eigen bijdrage bij de uitgavenpost 'huishoudelijke dienstverlening'.

Persoonlijke verzorging

De persoonlijke verzorging valt ook onder de Wmo. De eigen bijdrage wordt tot een inkomen van 125 procent van het toepasselijk minimum vergoed via de U-polis. Zoals vastgesteld voor de huishoudelijke verzorging geldt er bij een inkomen op 150 procent van het toepasselijk minimum wel een eigen bijdrage. Deze wordt eenmalig vastgesteld voor alle Wmo-zorg/voorzieningen waarvan gebruik wordt gemaakt. Er komen dus geen extra kosten bij voor de persoonlijke verzorging.

Maaltijdvoorziening

De AOW-gerechtigde met zorgvraag is niet in staat om zelf te koken. We veronderstellen daarom dat een alleenstaande oudere met zorgvraag gebruik zal moeten maken van een maaltijdvoorziening. Bij een ouder paar met zorgvraag gaan we ervan uit dat de partner zonder zorgvraag in staat is om voor beiden te koken.

Een maaltijdvoorziening zorgt voor meerkosten ten opzichte van de situatie waarin de warme maaltijd zelf wordt bereid. Een warme maaltijd kost in de gemeente Utrecht 4,55 euro per maaltijd. Hier worden de kosten voor een zelf bereide maaltijd (2,14 euro) weer vanaf gehaald, waarmee de meerkosten uitkomen op gemiddeld 2,41 euro per maaltijd. Voor vijf maaltijden per week komen de meerkosten daarmee uit op 52,22 euro per maand.

Voor deze meerkosten kan de gemeente Utrecht individuele bijzondere bijstand verstrekken. Tot en met 110 procent van de geldende bijstandsnorm geldt een draagkrachtruimte van 5 procent; bij een hoger inkomen wordt tot 200 procent van de toepasselijk minimum 30 procent draagkracht verondersteld (zie het kader hieronder). Heeft de alleenstaande oudere een AOW-uitkering, dan zal hij van de meerkosten 2 euro per maand zelf moeten betalen en op 110 procent 5 euro per maand zelf. Op 125 en 150 procent van het toepasselijk minimum zijn de meerkosten van de maaltijdvoorziening lager dan de totale draagkracht (respectievelijk 80 en 164 euro per maand). Bij deze twee inkomensniveaus zijn de meerkosten van 52,22 euro opgenomen in de begroting.

De eigen kosten als gevolg van de maaltijdvoorziening zijn in de begrotingen van de alleenstaande oudere met zorgvraag opgenomen onder de post ‘voeding’.

Individuele bijzondere bijstand

De gemeente Utrecht verstrekt voor bijzondere en noodzakelijke kosten individuele bijzondere bijstand. Bij het vaststellen van de hoogte wordt de volgende draagkrachtberekening gehanteerd:

- 5 procent van het inkomen tot en met 110 procent van de van toepassing zijnde bijstandsnorm, (exclusief vakantiegeld);
- 30 procent van het inkomen groter dan 110 procent, maar kleiner dan of gelijk aan 200 procent van de toepassing zijnde bijstandsnorm (exclusief vakantiegeld);
- 100 procent van het inkomen groter dan 200 procent van de van toepassing zijnde bijstandsnorm (exclusief vakantiegeld).
- Op het inkomen wordt de aanvullende zorgverzekering en huur boven het bedrag van de huurtoeslag en de normhuur in mindering gebracht.

Personenalarmering

Bij alleenstaanden met zorgvraag (onder en boven de AOW-gerechtigde leeftijd) veronderstellen we dat ze gebruikmaken van personenalarmering. Bij de paren met een partner met zorgvraag gaan we ervan uit dat dit niet nodig is, omdat er een partner aanwezig is.
De kosten voor de personenalarmering worden volledig vergoed door de zorgverzekeraar als er sprake is van medische noodzakelijkheid. Voor de personenalarmering worden daarom geen kosten opgenomen in de begrotingen van de zorghuishoudens.

Extra kosten i.v.m. incontinentie

We veronderstellen dat de persoon boven de AOW-gerechtigde leeftijd met een zorgvraag met extra kosten te maken heeft als gevolg van incontinentie. Het gaat om extra waskosten en kosten voor incontinentiemateriaal.

We gaan ervan uit dat de twee zorghuishoudens twee keer per week extra moeten wassen. Dit komt neer op 7,25 euro per maand (kosten voor elektriciteit, water, waspoeder en afschrijving/onderhoud). Voor deze kosten is een vergoeding mogelijk vanuit de bijzondere bijstand.
Voor de alleenstaande oudere is op 100 en 110 procent van het geldende minimum de draagkracht al ingezet voor de maaltijdvoorziening. Zij hoeven geen extra kosten te betalen voor de waskosten. Op 125 en 150 procent is de draagkrachtruimte hoger dan de kosten van de maaltijdvoorziening en waskosten samen. Zij zullen de extra waskosten zelf betalen.
Het oudere paar met zorgvraag maakt geen gebruik van de maaltijdvoorziening en heeft dus nog geen draagkrachtruimte ingezet voor andere (zorg)uitgaven. Op 100 en 110 procent is de draagkracht lager dan de extra maandelijkse waskosten: respectievelijk 4 en 7 euro per maand tegen 7,25 euro aan extra waskosten. Bij een inkomen op 125 en 150 procent van de geldende bijstandsnorm is de draagkrachtruimte groter dan de kosten voor het extra wassen.

De extra waskosten worden in de begroting opgenomen bij de post 'was- en schoonmaakmiddelen'.

De incontinentie brengt ook kosten voor incontinentiemateriaal met zich mee. De belangenorganisaties in de gemeente Utrecht geven aan dat dit kosten zijn die huishoudens zelf moeten betalen. De kosten hiervan zijn in de begrotingen van de alleenstaande oudere met zorgvraag en het oudere paar met zorgvraag meegenomen bij uitgavenpost 'zelfzorgmiddelen'.

Aanvullend vervoer

De huishoudens met een zorgvraag maken gebruik van aanvullend vervoer. De eigen bijdrage voor collectief vraagafhankelijk vervoer in de gemeente Utrecht bedraagt met een Wmo-pas 0,55 euro per zone met een instaptarief van 0,55 euro.
In deze rapportage wordt bij de alleenstaanden (onder en boven de AOW-gerechtigde leeftijd) met zorgvraag gerekend met acht ritten per maand van drie zones enkele reis (0,55*8*2*3+0,55*8 = 30,80 euro). Bij paren gaan we uit van de helft van de ritten; vier ritten per maand van drie zones (0,55*4*2*3+0,55*4 = 15,40 euro) . We veronderstellen dat bij degenen die een partner hebben, de partner kan rijden of ondersteunen bij de helft van de ritten.
We gaan ervan uit dat de personen met een zorgvraag geen gebruik maken van de fiets; de kosten daarvan zijn daarom uit de begroting gehaald. De extra vervoerskosten die uiteindelijk resteren (22 euro bij alleenstaanden en 7 euro bij paren) zijn opgenomen onder de post 'vervoer'.

Woningaanpassing

Alle vier de zorghuishoudens hebben met woningaanpassingen te maken. Sommige van deze aanpassingen, zoals het weghalen van drempels, worden geregeld vanuit de Wmo. Hiervoor betalen de huishoudens de eigen bijdrage Wmo. Deze eigen bijdrage wordt óf betaald vanuit de collectieve zorgverzekering (tot 125 procent van het toepasselijk minimum) óf men heeft de eigen bijdrage al betaald voor de huishoudelijke en persoonlijke verzorging. Daarom komen er voor deze woningaanpassingen geen extra kosten meer bij.

De belangenorganisaties van ouderen en mensen met een lichamelijke beperking in de gemeente Utrecht geven echter aan dat er ook woningaanpassingen plaatsvinden die men zelf moet betalen, zoals een toiletverhoging. Voor dergelijke aanpassingen nemen we een bedrag van 120 euro per jaar op, voor zowel de zorghuishoudens onder als boven de AOW-gerechtigde leeftijd.

Extra kosten

Voor de extra kosten van medicijnen voor de alleenstaande onder de AOW-leeftijd, rekenen we 200 euro op jaarbasis. Dit bedrag is door het Nibud en Ieder(in) vastgesteld in eerder onderzoek.[3] De afgelopen jaren zijn de prijzen van geneesmiddelen gedaald[4]. Daarom blijven we ditzelfde bedrag hanteren. De kosten worden verrekend met de uitgavenpost 'eigen bijdragen/betalingen zorg'.

Daarnaast geven de belangenorganisaties in de gemeente Utrecht aan dat ouderen en huishoudens met een zorgvraag eerder mensen in hun omgeving nodig hebben voor hand- en spandiensten. Dit is soms tegen een kleine vergoeding of een bedankje. Uit onderzoek van Nivel (2015) blijkt dat chronisch zieken die met dergelijke attentiekosten te maken hebben, hier circa 8 euro per maand aan kwijt zijn. Omdat dit onderzoek al iets ouder is (uit 2015) zijn we uitgegaan van een bedrag voor attentiekosten van 10 euro per maand. Deze kosten zijn bij de post 'huishoudelijke dienstverlening' opgenomen, zowel bij alle huishoudens boven de AOW-gerechtigde leeftijd (met en zonder zorgvraag) als de twee huishoudens met zorgvraag onder de AOW-gerechtigde leeftijd.

Bij de huishoudens met ouderen veronderstellen we dat de energierekening hoger is dan die van huishoudens onder de AOW-gerechtigde leeftijd, omdat men meer tijd in huis doorbrengt. We gaan ervan uit dat de twee huishoudens onder de AOW-gerechtigde leeftijd met zorgvraag ook meer thuis zijn en daardoor meer kwijt zijn aan gas en elektriciteit.

Regeling Tegemoetkoming zorgkosten (RTZ)

Huishoudens die aantoonbaar minimaal 200 euro aan kosten hebben gemaakt in verband met ziekte of een beperking, kunnen in de gemeente Utrecht in aanmerking komen voor een vergoeding van 200 euro per jaar. Dit geldt voor huishoudens met een bruto-inkomen tot 39.000 euro bruto per jaar.
We veronderstellen dat alle vier de zorghuishoudens voor deze tegemoetkoming in aanmerking komen. Dit geldt voor alle inkomensniveaus; ook bij een inkomen op 150 procent van het toepasselijk minimum blijft het inkomen onder de gestelde inkomensgrens. Deze tegemoetkoming is bij de inkomsten meegenomen als 'forfaitaire vergoeding'. Deze vergoeding is per persoon. Mochten beide partners met veel zorgkosten te maken hebben, krijgen zij beiden een vergoeding.

---

[3] Koopkrachtberekeningen voor huishoudens met extra zorgkosten naar aanleiding van de Miljoenennota 2012, http://www.nibud.nl/beroepsmatig/1146-2/

[4] https://www.sfk.nl/publicaties/data-en-feiten/data-en-feiten-2017

4 Resultaten

Dit hoofdstuk bevat de resultaten van het onderzoek. Eerst komen de verschillen tussen de huishoudtypen in de gemeente Utrecht aan bod. Vervolgens worden de verschillende inkomensniveaus met elkaar vergeleken.
Eén en ander wordt schematisch weergegeven in tabel 1. Deze tabel geeft een overzicht van de bestedingsruimte die de onderzochte huishoudtypen hebben, nadat:

- de uitgaven uit alleen het basispakket zijn gedaan;
- alle uitgaven, uit het basispakket en het restpakket, zijn gedaan.

In de laatste twee kolommen wordt het saldo weergegeven van huishoudens die in aanmerking komen voor de Individuele Inkomenstoeslag.
Een negatief saldo op de maandbegroting is in rood weergegeven. Indien een hoger inkomen leidt tot minder bestedingsruimte (de zogenoemde armoedeval) dan is dit bij het betreffende inkomensniveau aangegeven met een pijltje.

Tabel 1: Overzicht saldo inkomsten min uitgaven

Alleenstaande — **inclusief inkomenstoeslag**

	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket
100%	€ 66	€ -32	€ 83	€ -15
110%	€ 165	€ 1	€ 182	€ 18
125%	€ 253	€ 83	€ 253	€ 83
150%	€ 390	€ 210	€ 390	€ 210

Alleenstaande met zorgvraag — **inclusief inkomenstoeslag**

	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket
100%	€ 22	€ -76	€ 39	€ -59
110%	€ 122	€ -42	€ 139	€ -25
125%	€ 209	€ 39	€ 209	€ 39
150%	€ 325	€ 145	€ 325	€ 145

Eenoudergezin met 2 jonge kinderen (3 en 5 jaar) — **inclusief inkomenstoeslag**

	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket
100%	€ 353	€ 207	€ 366	€ 219
110%	€ 396	€ 184	€ 408	€ 196
125%	€ 453	€ 235	€ 453	€ 235
150%	€ 677	€ 414	€ 677	€ 414

Eenoudergezin met 2 oudere kinderen (14 en 16 jaar) — **inclusief inkomenstoeslag**

	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket
100%	€ 138	€ -62	€ 189	€ -11
110%	€ 237	€ -28	€ 288	€ 22
125%	€ 325	€ 53	€ 325	€ 53
150%	€ 541	€ 205	€ 541	€ 205

Paar zonder kinderen — **inclusief inkomenstoeslag**

	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket
100%	€ 71	€ -73	€ 118	€ -25
110%	€ 213	€ 3	€ 260	€ 51
125%	€ 251	€ 36	€ 251	€ 36
150%	€ 297	€ 61	€ 297	€ 61

Paar zonder kinderen met zorgvraag — **inclusief inkomenstoeslag**

	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket
100%	€ 39	€ -104	€ 87	€ -57
110%	€ 181	€ -28	€ 228	€ 19
125%	€ 219	€ 3	€ 219	€ 3
150%	€ 259	€ 23	€ 259	€ 23

Paar met 2 jonge kinderen (3 en 5 jaar) **inclusief inkomenstoeslag**

	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket
100%	€ 186	€ -6	€ 233	€ 41
110%	€ 327	€ 70	€ 375	€ 117
125%	€ 359	€ 97	€ 359	€ 97
150%	€ 271	€ -48	€ 271	€ -48

Paar met 2 oudere kinderen (14 en 16 jaar) **inclusief inkomenstoeslag**

	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket
100%	€ -5	€ -251	€ 62	€ -183
110%	€ 136	€ -175	€ 204	€ -107
125%	€ 172	€ -144	€ 172	€ -144
150%	€ 91	€ -301	€ 91	€ -301

Alleenstaande oudere

	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket
AIO-uitkering	€ 172	€ 74
AOW-uitkering	€ 231	€ 133
110%	€ 284	€ 143
125%	€ 381	€ 233
150%	€ 388	€ 230

Alleenstaande oudere met zorgvraag

	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket
AOW-uitkering	€ 191	€ 93
110%	€ 241	€ 99
125%	€ 282	€ 134
150%	€ 235	€ 77

Ouder paar zonder kinderen

	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket
AIO-uitkering	€ 177	€ 34
AOW-uitkering	€ 273	€ 130
110%	€ 322	€ 135
125%	€ 432	€ 239
150%	€ 569	€ 356

Ouder paar zonder kinderen met zorgvraag

	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket
AOW-uitkering	€ 245	€ 101
110%	€ 291	€ 104
125%	€ 400	€ 207
150%	€ 481	€ 267

4.1 Financiële situatie per huishoudtype zonder Individuele Inkomenstoeslag

4.1.1 Vóór invulling van het restpakket

Uit de tweede kolom ('saldo na basispakket') blijkt dat bijna alle onderzochte huishoudens voldoende inkomsten hebben om de noodzakelijke uitgaven uit het basispakket te betalen. Alleen het paar met twee oudere kinderen komt op bijstandsniveau maandelijks 5 euro tekort om het gehele basispakket te bekostigen.

4.1.2 Na invulling van het restpakket

Wanneer ook naar de bestedingen in het restpakket wordt gekeken, krijgen meerdere huishoudentypen met tekorten op hun maandbegroting te maken. De volgende huishoudens zijn niet in staat om het volledige restpakket te bekostigen nadat alle uitgaven uit het basispakket zijn betaald:

- de alleenstaande onder de AOW-gerechtigde leeftijd met een inkomen op bijstandsniveau.
- de alleenstaande ouder met oudere kinderen op bijstandsniveau en op 110 procent van de norm.
- het paar zonder kinderen met een bijstandsuitkering.
- het paar met jonge kinderen met een inkomen op bijstandsniveau en een inkomen op 150 procent van het toepasselijk minimum.
- het paar met oudere kinderen; op alle vier de inkomensniveaus.
- de alleenstaande onder de AOW-leeftijd met zorgvraag, zowel bij een inkomen op 100 procent als bij een inkomen op 110 procent van de toepasselijke bijstandsnorm.
- het paar onder de AOW-gerechtigde leeftijd met zorgvraag bij een inkomen op 100 en 110 procent van het toepasselijk minimum.

Alleenstaande

Alleenstaanden komen 32 euro per maand tekort om alle uitgaven uit het restpakket te bekostigen. Op 110 procent houden alleenstaanden nog 1 euro over na invulling van het restpakket. Op 125 en 150 procent is er veel meer vrije bestedingsruimte; er blijft dan respectievelijk 83 euro en 210 euro over.
Nadat alle noodzakelijke uitgaven uit het basispakket zijn bekostigd, houden alleenstaanden op bijstandsniveau te weinig inkomen over voor sociale participatie. Dit komt omdat zij hun kosten niet kunnen delen met anderen; zij hebben niet de schaalvoordelen die (eenouder)gezinnen wel hebben.

Alleenstaande met zorgvraag

Alleenstaanden met een bijstandsuitkering hebben al niet voldoende om het volledige restpakket te betalen. Als daar allerlei ziektekosten bijkomen als gevolg van een chronische ziekte en/of handicap, wordt dit nog minder haalbaar. Op bijstandsniveau komt een alleenstaande met zorgvraag 79 euro per maand tekort om naast alle algemene noodzakelijke uitgaven en alle zorgkosten, de uitgaven uit het restpakket te bekostigen.
Een alleenstaande zonder zorgvraag kwam bij een inkomen op 110 procent van het toepasselijk minimum niet tekort om alle uitgaven uit het basis- en restpakket te betalen. Als het huishouden met zorgkosten te maken krijgt, ontstaat er wel een tekort, van 28 euro per maand.
Op 125 en 150 procent van de bijstandsnorm is het inkomen hoog genoeg om de extra noodzakelijke uitgaven als gevolg van de ziekte, op te vangen zonder dat andere bestedingen in het gedrang komen.

Eenoudergezin met jonge kinderen (3 en 5 jaar)

Van alle onderzochte huishoudens, houdt het eenoudergezin met jonge kinderen op alle vier de inkomensniveaus het meeste over. Op bijstandsniveau houdt dit huishouden 207 euro per maand over nadat alle uitgaven uit het basispakket en restpakket zijn betaald. Bij een inkomen op 150 procent van het minimum houdt het eenoudergezin maandelijks 414 euro over.
Dat alleenstaande ouders met jonge kinderen relatief veel overhouden komt met name door Rijksbeleid. Het kindgebonden budget voor alleenstaande ouders met jonge kinderen is op alle vier de inkomensniveaus 435 euro per maand. Dit is op bijstandsniveau 258 euro per maand hoger dan een paar met jonge kinderen en bij een inkomen op 150 procent van het sociaal minimum 323 euro per maand meer. Dat alleenstaande ouders meer kindgebonden budget krijgen, komt door de zogenaamde alleenstaande-ouderkop. Dit is binnen het kindgebonden budget een extra bedrag voor alleenstaande ouders. Dit is, afhankelijk van het inkomen, maximaal 3.101 euro per jaar. Daarnaast hebben alleenstaande ouders, in tegenstelling tot paren met kinderen, bij een inkomen op 125 en 150 procent van het toepasselijk minimum, nog recht op de maximale hoogte van de huurtoeslag en zorgtoeslag.

Eenoudergezin met twee oudere kinderen (14 en 16 jaar)

Eenoudergezinnen met oudere kinderen en een bijstandsuitkering hebben onvoldoende middelen om alle uitgaven uit het restpakket te bekostigen. Zij komen 62 euro per maand tekort. Ook bij een inkomen op 110 procent van de norm lukt dit niet; na invulling van het restpakket ontstaat er een maandelijks tekort van 28 euro.
Bij een inkomen van 125 en 150 procent van toepasselijk minimum is er geen tekort meer; het inkomen is dan hoog genoeg om alle uitgaven uit het basispakket én restpakket te betalen. Op 150 procent van de norm houdt het eenoudergezin met oudere kinderen zelfs 205 euro per maand vrij te besteden over.

Dat bij eenoudergezinnen met oudere kinderen bij de twee laagste inkomensniveaus een tekort ontstaat en bij een eenoudergezin met jongere kinderen niet, heeft te maken met het feit dat de kosten voor oudere kinderen over het algemeen hoger zijn dan voor jonge kinderen. Dit geldt bijvoorbeeld voor voeding, kleding, schoolkosten en zakgeld. De hogere kinderbijslag, het hogere kindgebonden budget en het grotere U-pasbudget voor oudere kinderen kunnen dit verschil niet compenseren.

Paar zonder kinderen

Paren zonder kinderen kunnen met een bijstandsuitkering niet het volledige restpakket bekostigen. De noodzakelijke uitgaven uit het basispakket kunnen nog worden betaald. Als daar de kosten voor sociale participatie bijkomen, wordt het te veel en ontstaat er een tekort. Deze huishoudens komen dan op bijstandsniveau maandelijks 73 euro tekort. Op 110 procent van de bijstandsnorm lukt het net om alle uitgaven te betalen; het paar houdt dan 3 euro per maand over. Op 125 procent van de norm houden de paren 36 euro per maand vrij te besteden over en op 150 procent 61 euro.

Een belangrijke oorzaak van het tekort op bijstandsniveau ligt in het feit dat een paar de kosten van twee volwassenen moet dragen, zoals de kosten van de zorgverzekering, kleding en voeding. De hogere bijstandsnorm voor een paar is veelal niet voldoende om deze extra kosten op te vangen.

Bij paren zonder kinderen is het positieve effect van de U-pas duidelijk zichtbaar. Zonder het persoonlijk budget voor sociale, culturele en sportieve activiteiten (via de U-pas) zouden paren zonder kinderen op 110 procent een tekort hebben van 17 euro per maand. Hoewel de bijdrage op bijstandsniveau niet voldoende is om een tekort tegen te gaan, zou het tekort zonder het U-pasbudget bij deze huishoudens 20 euro (2*10 euro) groter zijn geweest.

Paar zonder kinderen waarvan één van de partners een zorgvraag heeft

Paren onder de AOW-gerechtigde leeftijd met een zorgvraag kunnen op 100 en 110 procent van de bijstandsnorm niet het volledige restpakket bekostigen nadat alle noodzakelijke (zorg)uitgaven uit het basispakket zijn betaald.
Bij dit huishouden zagen we op bijstandsniveau al een tekort als er geen zorguitgaven zijn. De eigen betalingen aan de zorguitgaven (circa 31 euro per maand) maken dit tekort groter. Bij een inkomen op 110 procent van het toepasselijk minimum zorgen ze ervoor dat het huishouden niet meer in staat is om alle uitgaven uit het restpakket te betalen. Op 125 procent van de geldende bijstandsnorm lukt dit net; men houdt 3 euro per maand over. Op 150 procent heeft het huishouden een positief saldo van 23 euro per maand.

De Regeling Tegemoetkoming Zorgkosten en de vergoeding van de eigen bijdrage Wmo en het eigen risico vanuit de U-polis hebben zeker een positief effect op de financiële positie van het zorghuishouden. Anders zou het huishouden 40 euro per maand extra zelf moeten betalen. De bijdragen zijn echter onvoldoende om alle extra zorgkosten op te vangen.

Wanneer beide partners een zorgvraag zouden hebben, zouden de vervoerskosten -voor het gebruik van het collectief vraagafhankelijk vervoer- en de eigen betalingen aan zorgmiddelen naar verwachting toenemen. Het huishouden zou dan tussen de 30 en 50 euro extra per maand kwijt zijn aan kosten als gevolg van de dubbele zorgvraag. In dat geval zou dit huishouden op alle inkomensniveaus niet in staat zijn het volledige restpakket te bekostigen.

Paar met twee jonge kinderen (3 en 5 jaar)

Paren met twee jonge kinderen komen, net als paren zonder kinderen, op bijstandsniveau tekort om alle uitgaven uit het restpakket te bekostigen. Dit tekort is wel kleiner; de paren met jonge kinderen komen 6 euro per maand tekort. Dat zij maandelijks minder tekortkomen, komt door de kinderbijslag en kindgebonden budget en de hogere bijdrage vanuit de U-pas. Dit compenseert meer dan de extra kosten van de twee jonge kinderen.
Op 110 en 125 procent is het saldo positief na invulling van het restpakket; op 125 procent houdt dit huishouden 97 euro per maand over. Er ontstaat echter weer een tekort bij een inkomen van 150 procent van het toepasselijk minimum. Paren komen dan 48 euro per maand tekort om én alle noodzakelijke én de uitgaven uit het restpakket (met daarin de uitgaven voor participatie-activiteiten) volledig te bekostigen.

Dat er bij een inkomen op 150 procent van het minimum een tekort ontstaat, komt doordat bij dit inkomensniveau inkomensondersteunende maatregelen minder hoog worden (het kindgebonden budget) of helemaal wegvallen (de collectieve zorgverzekering en het U-pasbudget van beide kinderen en de twee volwassenen). Daarnaast wordt de eigen ouderbijdrage van de peuteropvang hoger, omdat de ouderbijdrage inkomensafhankelijk is.

Paar met twee oudere kinderen (14 en 16 jaar)

Paren met twee oudere kinderen hebben van alle onderzochte huishoudtypen de minste bestedingsruimte. Op alle vier inkomensniveaus is dit huishouden niet in staat om het volledige restpakket te bekostigen.
Na invulling van alle noodzakelijke uitgaven uit het basispakket komen paren met oudere kinderen al 5 euro per maand tekort. Als ook de uitgaven uit het restpakket moeten worden betaald, wordt dit tekort 251 euro per maand. Op 110 procent is het tekort 175 euro per maand. Het tekort is het grootste bij een inkomen op 150 procent van het toepasselijk minimum; dit is 301 euro per maand.

Dit huishouden moet de kosten van twee volwassenen dragen en daar bovenop de kosten voor twee oudere kinderen. Al eerder is genoemd dat de kosten van oudere kinderen hoger zijn dan die van jonge kinderen. En zoals bij de paren zonder kinderen is aangegeven: de hogere bijstandsnorm voor een paar is niet voldoende om de extra kosten van twee volwassenen op te vangen. Dit wordt dan nog moeilijker als er ook twee oudere kinderen bij zijn.

Het U-pasbudget werkt zeker in het voordeel van huishoudens met (oudere) kinderen. Het positieve is dat er bij de U-pas ook rekening wordt gehouden met het feit dat oudere kinderen duurder zijn. De vergoeding voor kinderen op de middelbare school is hoger dan voor jongere kinderen. Desalniettemin is het niet voldoende om de ongunstige uitgangssituatie van dit gezin volledig te compenseren.
Het positieve effect van het U-pasbudget op de financiële situatie van een gezin met twee oudere kinderen wordt ook duidelijk zichtbaar als de volledig bijdrage bij een inkomen op 150 procent van het minimum niet meer aanwezig is.

Belangrijk om op te merken is dat we ervan uitgaan dat de ouders hun kinderen zakgeld geven. Dit gaat om een bedrag van 22,50 euro per maand gemiddeld per kind. Ouders kunnen in plaats van het verstrekken van zakgeld ook stimuleren dat hun kind een bijbaantje gaat zoeken om eigen vrijetijdsuitgaven van te bekostigen.

Alleenstaande oudere

Alleenstaanden boven de AOW-gerechtigde leeftijd hebben voldoende bestedingsruimte om alle uitgaven uit zowel het basis- als het restpakket te betalen. Wanneer zij alleen een AOW-uitkering hebben houden zij, na invulling van het restpakket, 133 euro per maand over om vrij te besteden. Wanneer de oudere een onvolledige AOW-uitkering krijgt, aangevuld met een AIO-uitkering tot bijstandsniveau, houdt de alleenstaande oudere na invulling van het basis-en restpakket 74 euro per maand over.
Dat de alleenstaande oudere meer over houdt dan de alleenstaande onder de AOW-gerechtigde leeftijd, komt doordat de AIO-uitkering voor AOW-gerechtigden hoger is dan de bijstandsuitkering voor niet-AOW-gerechtigden. Dit is, inclusief vakantiegeld, 123 euro meer per maand.

Alleenstaande oudere met zorgvraag

Alleenstaande ouderen houden op alle inkomensniveaus voldoende bestedingsruimte over als ze naast de uitgaven uit het basis- en restpakket met zorgkosten te maken krijgt. Als een alleenstaande oudere met zorguitgaven van alleen een AOW-uitkering moet rondkomen, blijft er nog 93 euro per maand over.

Ouder paar zonder kinderen

De paren boven de AOW-gerechtigde leeftijd houden op alle inkomensniveaus voldoende over nadat alle uitgaven uit het basispakket en het restpakket zijn betaald. Paren met alleen een (volledige) AOW-uitkering houden 130 euro per maand over. Ook wanneer er sprake is van een onvolledige AOW-uitkering, aangevuld met een AIO-uitkering, kan dit huishouden alle uitgaven bekostigen. Een ouder paar met onvolledig AOW en een AIO-uitkering houdt 34 euro per maand over na invulling van het basis- en restpakket.

Net als bij de alleenstaanden geldt dat de bijstandsuitkering voor een AOW-gerechtigd paar hoger is dan de bijstandsuitkering voor paren onder de AOW-gerechtigde leeftijd.

Ouder paar zonder kinderen waarvan één van de partners een zorgvraag heeft

Paren boven de AOW-gerechtigde leeftijd, waarvan één van beide partners een zorgvraag heeft, kunnen op alle inkomensniveaus alle uitgaven, inclusief de zorgkosten, betalen. Wanneer men alleen een AOW-uitkering heeft houdt men nog 101 euro per maand vrij te besteden over.

We veronderstellen dat een ouder paar geen gebruik hoeft te maken van een maaltijdvoorziening, omdat de partner zonder zorgvraag in staat is om te koken. Wanneer dit niet het geval is, en beide partners gebruik moeten maken van een maaltijdvoorziening, worden de meerkosten aan voeding 104 euro per maand. Bij een inkomen op 100 en 110 procent van het toepasselijk minimum zal men dat nauwelijks merken, omdat de draagkrachtruimte vanuit de individuele bijzondere bijstand beperkt is (4 en 7 euro per maand). Echter, op 125 en 150 procent van de norm is de draagkrachtruimte meer dan 104 euro per maand en zal men de meerkosten van de maaltijdvoorziening zelf moeten betalen.

Wanneer beide partners te maken hebben met de zorgvraag, zal men meer kosten hebben aan (vraagafhankelijk) vervoer, incontinentiematerialen en eigen betalingen aan hulpmiddelen. Deze extra kosten zullen -naast de kosten voor een maaltijdvoorziening- naar verwachting 55 tot 75 euro per maand zijn. Ook met deze kosten ontstaat bij geen van de inkomensniveaus een tekort. Het oudere paar zou bij een inkomen op 150 procent in dat geval financieel het slechtste af zijn.

4.2 Armoedeval

Voor elk huishoudtype zijn vier inkomensniveaus doorgerekend: het sociaal minimum (bijstands- of AOW-niveau), 110 procent, 125 en 150 procent van het sociaal minimum.

Soms leidt een hoger inkomen tot een beperktere bestedingsmogelijkheid. In dat geval is sprake van een armoedeval. Een armoedeval kan ontstaan doordat landelijke en gemeentelijke inkomensondersteunende maatregelen, zoals huurtoeslag en kwijtschelding van gemeentelijke heffingen, worden afgebouwd. Het kan ook ontstaan doordat bepaalde uitgaven toenemen bij een hoger inkomen. In beide gevallen leidt een hoger netto inkomen er dan niet op voorhand toe dat een huishouden meer te besteden heeft bij het hogere inkomen.

4.2.1 Vóór invulling van het restpakket

Na invulling van het basispakket (en vóór invulling van het restpakket) hebben de meeste onderzochte huishoudtypen meer bestedingsruimte naarmate hun inkomen toeneemt.
Drie huishoudens houden op 150 procent minder over dan op 125 procent. Dit zijn:

- Het paar met jonge kinderen, die op 150 procent minder overhoudt dan op 110 en 125 procent.
- Het paar met oudere kinderen, die ook op 150 procent minder overhoudt dan op 110 en 125 procent.
- De alleenstaande oudere met zorgvraag, die op 150 procent minder overhoudt dan op 110 en 125 procent.

Het ontstaan van de armoedeval bij het paar met (jonge of oudere) kinderen heeft verschillende redenen:

- Bij een inkomen op 150 procent komen paren niet langer in aanmerking voor huurtoeslag en tegelijkertijd heeft men te maken met een afbouw van de zorgtoeslag en het kindgebonden budget.

- Het paar met jonge kinderen moet een hogere eigen ouderbijdrage betalen voor de peuteropvang (26 euro per maand in plaats van 11 euro op 125 procent en 7 euro op 100 en 110 procent).
- De huishoudens komen niet langer in aanmerking voor de U-pas. Bij het paar met oudere kinderen hebben we een deel van dit persoonlijk budget in mindering gebracht op de kosten van de uitgavenpost 'inventaris' (in de veronderstelling dat men een computer heeft aangeschaft van het extra budget bij de overgang naar de middelbare school).

Ook de alleenstaande AOW-gerechtigde met zorgvraag houdt op 150 procent van het toepasselijk minimum minder over dan bij een inkomen op 125 procent. Dit huishouden komt dan niet langer in aanmerking voor de U-polis en de bijbehorende financiële voordelen (o.a. de eigen bijdrage Wmo, de personenalarmering en het eigen risico worden door de zorgverzekering vergoed).
Een niet-AOW-gerechtigde houdt bij een inkomen op 150 procent van het toepasselijk wel meer over dan op 125 procent, ondanks het wegvallen van de U-polis. Dat dit bij de AOW-gerechtigde met zorgvraag niet het geval is, komt doordat de eigen bijdrage Wmo voor AOW-gerechtigden bij een inkomen op 150 procent hoger is dan voor niet-AOW-gerechtigden. Het drempelinkomen waarboven de eigen bijdrage wordt verhoogd, ligt voor AOW-gerechtigden lager. De niet-AOW-gerechtigden blijven bij een inkomen op 150 procent van het toepasselijk minimum nog onder het drempelinkomen.

4.2.2 Na invulling van het restpakket

Na invulling van het restpakket wordt iets vaker een armoedeval zichtbaar.

Na invulling van het restpakket houdt de **alleenstaande oudere zonder zorgvraag** op 150 procent minder over dan op 125 procent van het minimum; het huishouden heeft 3 euro per maand minder te besteden. Voor invulling van het restpakket hield de alleenstaande oudere met zorgvraag op 150 procent al slechts 8 euro per maand meer over dan op 125 procent. Deze beperkte extra financiële ruimte komt met name door het wegvallen van de collectieve zorgverzekering en de beduidend lagere huurtoeslag op 150 procent. Als dan ook de tegemoetkoming voor sociale participatie wegvalt (via de U-pas) houdt men minder over dan op 125 procent.

Bij het **eenoudergezin met jonge kinderen** ontstaat een armoedeval op 110 procent van de geldende bijstandsnorm. Op 110 procent houdt dit huishouden 23 euro per maand minder over dan op bijstandsniveau.
Deze armoedeval ontstaat door de werkgerelateerde kosten. Bij het inkomen op het niveau van de norm (100 procent) gaan we uit van een bijstandsuitkering en zijn er geen kosten voor woon-werkverkeer. Bij een inkomen hoger dan bijstand, gaan we ervan uit dat er sprake is van een (laagbetaalde) baan. Hierdoor zullen er ook werkgerelateerde kosten zijn, zoals de kosten van woon-werkverkeer. Deze is in de begroting opgenomen onder de post 'overig restpakket'.
Daarnaast veronderstellen we dat een alleenstaande ouder met jonge kinderen met kinderopvangkosten te maken krijgt als hij/zij gaat werken. Omdat de prijzen van de kinderopvang in de gemeente Utrecht relatief hoog zijn, komt het gemiddelde uurtarief in de gemeente Utrecht uit boven het maximale uurtarief waarvoor de Belastingdienst de kinderopvangtoeslag berekent. Naast de eigen bijdrage in de kinderopvangkosten, moet het huishouden het verschil per uur (0,25 euro per uur) volledig zelf betalen. Uitgaande van 20 uur kinderopvang per week op 110 procent van de bijstandsnorm, is dat een extra kostenpost van 21,67 euro per maand.

De omvang van de armoedevallen die al voor invulling van het restpakket bestonden (op 150 procent van het toepasselijk minimum), wordt na invulling van het restpakket groter. Met name bij

de paren met kinderen is dit sterk aanwezig. Zo houdt een paar met oudere kinderen vóór invulling van het restpakket bij een inkomen op 150 procent 81 euro per maand minder over dan op 125 procent; na invulling van het restpakket is het verschil tussen beide inkomensniveaus 157 euro per maand. Dit komt door het wegvallen van de U-pas. Gezinnen met kinderen profiteren meer van de U-pas dan alleenstaanden en paren zonder kinderen. Het effect van het wegvallen van de U-pas is voor hen dan ook groter.

4.3 Financiële situatie per huishoudtype met Individuele Inkomenstoeslag

In de twee kolommen rechts in tabel 1 is het saldo opgenomen inclusief de Individuele Inkomenstoeslag.

Verandering in de financiële situatie van huishoudens

Paren met oudere kinderen kunnen met de Individuele Inkomenstoeslag het volledig basispakket bekostigen zonder dat er een tekort ontstaat. Zonder Individuele Inkomenstoeslag kwam dit huishouden daar 5 euro per maand voor tekort; nu houdt het huishouden 62 euro over voor de bestedingen in het restpakket.
Voor het bekostigen van alle uitgaven uit het restpakket, komt het paar met kinderen ook met de Individuele Inkomenstoeslag nog steeds tekort. Dit tekort is op 100 en 110 procent van de geldende bijstandsnorm echter wel 68 euro per maand kleiner dan zonder Individuele Inkomenstoeslag.

Bij toekenning van de Individuele Inkomenstoeslag valt bij nog twee huishoudens een tekort weg na invulling van het restpakket. Dit geldt voor:

- **Eenoudergezinnen met oudere kinderen:** op 110 procent van de geldende bijstandsnorm houden zij nu na invulling van het restpakket 22 euro per maand over, terwijl ze zonder de Individuele Inkomenstoeslag 28 euro per maand tekortkomen. Op bijstandsniveau komt dit huishouden nog 11 euro per maand tekort; dit tekort is 62 euro per maand zonder de Individuele Inkomenstoeslag.
- **Paren met jonge kinderen:** op bijstandsniveau hebben ze nu voldoende inkomsten om het volledige restpakket te bekostigen; zonder de Individuele Inkomenstoeslag is dit niet het geval. Het huishouden houdt inclusief de Individuele Inkomenstoeslag per maand 41 euro over, terwijl het zonder de Individuele Inkomenstoeslag een tekort heeft van 6 euro per maand.

De alleenstaanden en paren -met en zonder zorgvraag- blijven bij dezelfde inkomensniveaus ook met de Individuele Inkomenstoeslag een tekort op de begroting houden na invulling van het volledige basis- en restpakket. Deze tekorten zijn wel kleiner.

Verandering in armoedevallen

Op 125 procent van het toepasselijk minimum ontstaat er bij paren zonder kinderen (met en zonder zorgvraag) en paren met jonge en oudere kinderen nu een armoedeval. De grootte van deze armoedeval verschilt met het huishoudtype. Een paar houdt (na invulling van basis- en restpakket) op 125 procent 15 euro per maand minder over dan op 110 procent. Voor een paar met jonge kinderen is dit verschil 20 euro en voor een paar met oudere kinderen 37 euro per maand. Door de Individuele Inkomenstoeslag houden deze huishoudens op 110 procent meer over/komen ze minder tekort dan op 125 procent van het toepasselijk minimum.

4.4 Resultaten bij een hogere huur

In dit rapport is gerekend met een huur van 498 euro voor één- en tweepersoonshuishoudens en een huur van 584 euro voor meerpersoonshuishoudens. Deze huren zijn gebaseerd op de gemiddelde huurprijzen voor minima in de gemeente Utrecht[5].
Hoewel dit een goede indicatie is, zullen er huishoudens zijn die een hogere huur hebben. Dit heeft uiteraard zijn weerslag op de begrotingen. In bijlage 3 zijn de begrotingen opgenomen van de huishoudens die in dit onderzoek zijn geanalyseerd, maar dan vanuit het uitgangspunt dat de huur op de aftoppingsgrens ligt (597,30 euro voor één- en tweepersoonshuishoudens en 640,14 euro voor meerpersoonshuishoudens).
Tabel 2 laat zien wat het saldo is bij een gemiddelde huur en bij een huur op de aftoppingsgrens. Het gaat hier om het saldo nadat alle uitgaven uit het basis- en restpakket zijn betaald. De Individuele Inkomenstoeslag is niet meegenomen.

Effect van een hogere huur op de bestedingsruimte

Een hogere huur betekent vanzelfsprekend een kleinere bestedingsruimte, maar door de huurtoeslag neemt deze bestedingsruimte niet evenredig af. Met andere woorden, een huur die 99 euro per maand hoger is (597 euro in plaats van 498 euro), leidt er niet automatisch toe dat de bestedingsruimte met 99 euro per maand afneemt.

Dit kan worden geïllustreerd aan de hand van de systematiek van de huurtoeslag. In figuur 1 is een voorbeeld uitgewerkt voor een alleenstaande boven de AOW-gerechtigde leeftijd.

Figuur 1: Berekening van de huurtoeslag bij 2 verschillende hoogtes van de huur (voor een alleenstaande boven de AOW-gerechtigde leeftijd)

	Berekening huurtoeslag	huur: € 498	huur: € 597
	0% van de huur huurtoeslag		
huurtoeslaggrens: € 719	40% van de huur huurtoeslag		
aftoppingsgrens: € 597	65% van de huur huurtoeslag	€ 80,70 = € 498 - € 417,30	€ 117 = € 597 - € 417,30
kwaliteitstoppingsgrens: € 417,30	100% van de huur huurtoeslag	€ 194 = € 417,30 - € 223,26	€ 194 = € 417,30 - € 223,26
basishuur: € 223,46	geen huurtoeslag	€ 0	€ 0
		huurtoeslag: € 247	huurtoeslag: € 311

*De basishuur is dat deel van de huur dat iemand geacht wordt zelf te kunnen betalen. Die verschilt voor huishoudens onder en boven de AOW-gerechtigde leeftijd.

Figuur 1 laat zien dat de kosten (de bruto huur) 99 euro per maand hoger is bij de nieuwe huur. De totale bestedingsruimte neemt echter minder af. Dit komt omdat de huurtoeslag ook stijgt. De huurtoeslag is bij de nieuwe huur 64 euro hoger dan bij de oude huur. Door de gestegen huurtoeslag heeft de alleenstaande oudere uiteindelijk bij de nieuwe, hogere, huur 35 euro per maand minder te besteden.

[5] Dit is berekend met het CBS Woononderzoek 2015 en verhoogd met de gemiddelde huurstijging.

Tabel 2: Overzicht saldo inkomsten (zonder Individuele Inkomenstoeslag) min uitgaven, bij een gemiddelde en een hoge huur

Alleenstaande	gemiddelde huur	huur op aftoppingsgrens
	saldo na basis- en restpakket	saldo na basis- en restpakket
100%	€ -32	€ -67
110%	€ 1	€ -33
125%	€ 83	€ 48
150%	€ 210	€ 175

Alleenstaande met zorgvraag	gemiddelde huur	huur op aftoppingsgrens
	saldo na basis- en restpakket	saldo na basis- en restpakket
100%	€ -76	€ -110
110%	€ -42	€ -77
125%	€ 39	€ 4
150%	€ 145	€ 110

Eenoudergezin met 2 jonge kinderen (3 en 5 jaar)	gemiddelde huur	huur op aftoppingsgrens
	saldo na basis- en restpakket	saldo na basis- en restpakket
100%	€ 207	€ 187
110%	€ 184	€ 164
125%	€ 235	€ 215
150%	€ 414	€ 394

Eenoudergezin met 2 oudere kinderen (14 en 16 jaar)	gemiddelde huur	huur op aftoppingsgrens
	saldo na basis- en restpakket	saldo na basis- en restpakket
100%	€ -62	€ -81
110%	€ -28	€ -48
125%	€ 53	€ 33
150%	€ 205	€ 185

Paar zonder kinderen	gemiddelde huur	huur op aftoppingsgrens
	saldo na basis- en restpakket	saldo na basis- en restpakket
100%	€ -73	€ -107
110%	€ 3	€ -31
125%	€ 36	€ 24
150%	€ 61	€ -38

Paar zonder kinderen met zorgvraag	gemiddelde huur	huur op aftoppingsgrens
	saldo na basis- en restpakket	saldo na basis- en restpakket
100%	€ -104	€ -139
110%	€ -28	€ -63
125%	€ 3	€ -9
150%	€ 23	€ -76

Paar met 2 jonge kinderen (3 en 5 jaar)

	gemiddelde huur	huur op aftoppingsgrens
	saldo na basis- en restpakket	saldo na basis- en restpakket
100%	€ -6	€ -26
110%	€ 70	€ 50
125%	€ 97	€ 96
150%	€ -48	€ -82

Paar met 2 oudere kinderen (14 en 16 jaar)

	gemiddelde huur	huur op aftoppingsgrens
	saldo na basis- en restpakket	saldo na basis- en restpakket
100%	€ -251	€ -271
110%	€ -175	€ -195
125%	€ -144	€ -145
150%	€ -301	€ -335

Alleenstaande oudere

	gemiddelde huur	huur op aftoppingsgrens
	saldo na basis- en restpakket	saldo na basis- en restpakket
AIO-uitkering	€ 74	€ 39
AOW-uitkering	€ 133	€ 98
110%	€ 143	€ 108
125%	€ 233	€ 198
150%	€ 230	€ 131

Alleenstaande oudere met zorgvraag

	gemiddelde huur	huur op aftoppingsgrens
	saldo na basis- en restpakket	saldo na basis- en restpakket
AOW-uitkering	€ 93	€ 58
110%	€ 99	€ 65
125%	€ 134	€ 99
150%	€ 77	€ -22

Ouder paar zonder kinderen

	gemiddelde huur	huur op aftoppingsgrens
	saldo na basis- en restpakket	saldo na basis- en restpakket
AIO-uitkering	€ 34	€ -1
AOW-uitkering	€ 130	€ 95
110%	€ 135	€ 101
125%	€ 239	€ 204
150%	€ 356	€ 321

Ouder paar zonder kinderen met zorgvraag

	gemiddelde huur	huur op aftoppingsgrens
	saldo na basis- en restpakket	saldo na basis- en restpakket
AOW-uitkering	€ 101	€ 67
110%	€ 104	€ 69
125%	€ 207	€ 172
150%	€ 267	€ 233

Verandering in bestedingsruimte en tekorten van de verschillende huishoudens

Tabel 2 laat zien dat de bestedingsruimte voor alle onderzochte huishoudens afneemt bij de hogere huur. Bij een aantal huishoudens leidt dit er toe dat er nu onvoldoende financiële middelen zijn om alle noodzakelijke uitgaven uit het basispakket en de meer vrije bestedingen uit het restpakket te bekostigen.
Deze huishoudens hadden bij een gemiddelde huur nog geen tekort op de begroting, maar met de hogere huur wel:

- Een alleenstaande met een inkomen van 110 procent van de toepasselijke bijstandsnorm;
- Een paar zonder kinderen met een inkomen op 110 procent en op 150 procent van de toepasselijke bijstandsnorm;
- Een ouder paar met een onvolledige AOW die een AIO-uitkering ontvangen: dit huishouden komt 1 euro per maand tekort;
- Een alleenstaande oudere met zorgvraag bij een inkomen op 150 procent van het toepasselijk minimum;
- Een paar met zorgvraag bij een inkomen op 125 en 150 procent van het toepasselijk minimum.

Dat de hogere huur alleen bij één- en tweepersoonshuishoudens in meer tekorten resulteert, komt onder andere doordat het verschil tussen de gemiddelde huur in de gemeente Utrecht en de hoogte van de huur op de aftoppingsgrens voor één- en tweepersoonshuishoudens groter is dan voor meerpersoonshuishoudens: 99 euro tegen 56 euro. Op het sociaal minimum resulteert dit in een vermindering van de bestedingsruimte met 35 euro bij één- en tweepersoonshuishouden, tegen 20 euro voor meerpersoonshuishoudens.
Bovendien hebben de eenoudergezinnen met oudere kinderen en de paren met (jonge en oudere) kinderen op 100 en 110 procent al bij de gemiddelde huur met tekorten op de begroting te maken.

De alleenstaande oudere boven de AOW-gerechtigde leeftijd en paren onder de AOW-gerechtigde leeftijd hebben bij een inkomen op 150 procent van het toepasselijk minimum geen recht meer op huurtoeslag. Een hogere huur wordt voor hen dus niet gedeeltelijk gecompenseerd door meer huurtoeslag, waardoor de bestedingsruimte even sterk afneemt.

Het verschil in bestedingsruimte is voor paren onder de AOW-gerechtigde leeftijd (met en zonder kinderen) bij een inkomensniveau van 125 procent van het toepasselijk minimum respectievelijk 12 euro (bij de paren met en zonder zorgvraag) en 1 euro (bij paren met (jonge en oudere) kinderen). Dit wordt veroorzaakt door de (kwijtschelding van) gemeentelijke heffingen. Bij de berekening van de kwijtschelding wordt gecorrigeerd voor de kosten aan huur. Hoe hoger de huur, hoe lager de betalingscapaciteit. Bij een huur van 640 euro kan soms een hoger bedrag worden kwijtgescholden dan bij een huur van 584 euro.

Deze extra kwijtschelding op 125 procent resulteert voor paren (met en zonder zorgvraag) in een extra armoedeval wanneer men een inkomen heeft op 150 procent. Bij een gemiddelde huur heeft het paar op 150 procent 25 euro per maand meer te besteden dan bij een inkomen op 125 procent van de toepasselijke bijstandsnorm. Met een hoge huur heeft het 62 euro minder te besteden. Een paar met zorgkosten heeft bij een gemiddelde huur 20 euro per maand meer te besteden en met een hoge huur 67 euro minder.
Deze armoedeval ontstaat doordat men op 125 procent bij een hogere huur extra kwijtschelding krijgt, die weer wegvalt op 150 procent. In combinatie met het wegvallen van de huurtoeslag op 150 procent leidt dit tot een armoedeval.

5 Conclusies en aanbevelingen

De diverse vormen van inkomensondersteuning in de gemeente Utrecht hebben een zeer positief effect op de bestedingsruimte van de inwoners. Behalve het paar met oudere kinderen, zijn alle huishoudens met een laag inkomen in staat om de noodzakelijke uitgaven te bekostigen. Zonder de U-polis, het U-pasbudget, de kwijtschelding van de lokale lasten, de Regeling Tegemoetkoming Zorgkosten en de ruimhartige Individuele Inkomenstoeslag zouden er wel tekorten zijn ontstaan dan wel grotere tekorten zijn.

Paren met oudere kinderen die van een laag inkomen moeten rondkomen zijn financieel het meest kwetsbare huishouden. Zij komen op bijstandsniveau maandelijks tekort om de noodzakelijke uitgaven te betalen. Als zij naast het basispakket ook het restpakket willen bekostigen, krijgen paren met oudere kinderen op alle vier de onderzochte inkomensniveaus met flinke tekorten te maken (144 tot 301 euro per maand tekort)

Hierna zijn achtereenvolgens alleenstaande ouders met oudere kinderen, paren zonder kinderen, alleenstaanden en paren met jonge kinderen financieel gezien het slechtste af. Zij hebben onvoldoende financiële middelen om met een inkomen op bijstandsniveau zowel de noodzakelijke uitgaven te betalen als de uitgaven aan sociale participatie. Eenoudergezinnen met oudere kinderen hebben zowel op bijstandsniveau als op 110 procent van de norm met tekorten te maken. Bij paren met jonge kinderen en alleenstaande ouders met oudere kinderen zijn deze tekorten niet meer zichtbaar als zij langdurig van een laag inkomen moeten rondkomen en aanspraak kunnen maken op de Individuele Inkomenstoeslag. Bij het vaststellen van de hoogte van de Individuele Inkomenstoeslag houdt de gemeente Utrecht rekening met de financiële kwetsbaarheid van de verschillende huishoudens.

Alleenstaanden en paren zonder kinderen zouden op 110 procent van het wettelijk sociaal minimum net aan moeten kunnen rondkomen als zij gebruikmaken van alle beschikbare landelijke en lokale inkomensondersteunende regelingen. Dit is echter niet het geval als zij met zorgkosten te maken hebben. Als gevolg van de extra kosten die hun zorgbehoefte met zich meebrengt, zijn ze dan niet in staat om bij een inkomen op 110 procent alle uitgaven te betalen. Bij een inkomen op bijstandsniveau wordt het tekort groter.

Eenoudergezinnen met jonge kinderen zijn financieel gezien het beste af in de gemeente Utrecht. Zij houden op alle inkomensniveau ruimschoots over; tussen de 184 en 414 euro per maand. Dit is voornamelijk het gevolg van landelijke beleid; het hogere kindgebonden budget voor alleenstaande ouders heeft een positief effect op de financiële positie van deze huishoudens.
Ook alleenstaanden en paren boven de AOW-gerechtigde leeftijd hebben in de gemeente Utrecht niet met tekorten te maken; alle noodzakelijke uitgaven en uitgaven aan sociale- , sportieve of culturele activiteiten kunnen zij betalen. Dit is ook het geval wanneer zij van een AIO-uitkering moeten rondkomen, wanneer zij niet in aanmerking komen voor een volledige AOW-uitkering.
Er is ruimte om extra zorgkosten te betalen; een AOW-gerechtigde met een zorgvraag is in staat om alle extra kosten te betalen zonder dat er tekorten ontstaan.

Om rond te kunnen komen is een goed financieel beheer van het huishouden noodzakelijk. Men reserveert om zo nodig grote uitgaven te kunnen doen voor de vervanging van inventaris. Veel huishoudens die van een minimum inkomen moeten rondkomen, voeren een goed financieel beheer, maar een deel ook niet. Van alle Nederlandse huishoudens heeft minstens 40 procent moeite om het overzicht over hun financiële administratie te bewaren. Met name niet-

digitaalvaardigen (dit geldt voor minstens 1 op de 5 volwassenen) hebben moeite met het op orde houden van hun financiële administratie[6].
Uit Nibud-onderzoek (2015)[7] blijkt dat van alle Nederlandse huishoudens 17 procent (zeer) moeilijk kan rondkomen. Van de huishoudens met een laag inkomen komt een groter deel moeilijk rond (35 tot 42 procent).
Ook is het belangrijk dat intermediairs die veel in aanraking komen met gezinnen met een laag inkomen, bijvoorbeeld jongerenwerkers en docenten/zorg coördinatoren op middelbare scholen, goed op de hoogte zijn van de aanvullende voorzieningen van de gemeente Utrecht.
Daarnaast zou bij intermediairs goed op het netvlies moeten komen te staan dat zij voor gezinnen met (oudere) kinderen een aanvraag kunnen doen bij Stichting Leergeld, het Jeugdsportfonds of Jeugdcultuurfonds. Met name middelbare scholen en jongerenwerkers zouden goed op de hoogte moeten zijn van de mogelijkheden van genoemde fondsen.

5.1 Aandachtspunten

Het Nibud raadt de gemeente Utrecht aan om met name extra aandacht te hebben voor gezinnen met oudere kinderen. Paren met oudere kinderen kunnen op geen van de inkomensniveaus alle uitgaven uit het restpakket betalen.

Dit fenomeen ziet het Nibud ook bij andere gemeenten. De belangrijkste oorzaken hiervan zijn:

- Paren moeten de kosten voor twee volwassenen dragen. Ter vergelijking, een eenoudergezin ontvangt 70 procent van de norm voor een paar plus de alleenstaande ouderkop[8] vanuit het kindgebonden budget, wat samen ongeveer neerkomt op 90 procent van de norm. De extra inkomsten voor paren (van ongeveer 10 procent) ten opzichte van het eenoudergezin wegen vaak niet op tegen de kosten voor een extra volwassene aan bijvoorbeeld voeding, kleding en de zorgverzekering.
- Kinderen op de middelbare school brengen gemiddeld meer kosten met zich mee dan jongere kinderen (kinderen van 0-12 jaar). De kosten van oudere kinderen zijn, wat betreft voeding, kleding en verzorging, vergelijkbaar met die van een volwassene. Zij drukken sterk op de begroting. Deze kosten worden niet volledig gecompenseerd door (leeftijdsafhankelijke) kindgebonden toeslagen.

Bovengenoemde factoren vinden hun oorsprong in het Rijksbeleid. Voor landelijke regelingen is het aan het Rijk om al dan niet aanpassingen en/of aanvullende maatregelen te nemen. Gemeenten kunnen via accenten in het eigen beleid trachten de gevolgen hiervan deels te repareren.
De hoogte van de Individuele Inkomenstoeslag is een goed voorbeeld waaruit blijkt dat de gemeente Utrecht dit ook doet. Het is het heel positief dat de gemeente Utrecht bij het vaststellen van de hoogte van de Individuele Inkomenstoeslag rekening heeft gehouden met de financiële kwetsbaarheid van de verschillende huishoudens in de gemeente. Gezien de financiële positie van de verschillende huishoudens vindt het Nibud het passend dat de gemeente Utrecht alleenstaande ouders met jonge kinderen de laagste Individuele Inkomenstoeslag toekent en alleenstaande ouders en paren met ouderen kinderen de hoogste Individuele Inkomenstoeslag. De verschillen in de hoogte van de Individuele Inkomenstoeslag sluiten naadloos aan bij de verschillen in de financiële positie van de diverse huishoudens zoals die uit dit onderzoek blijken.

---

[6] Schonewille, G., Schors, A. van der, Kunkel, D. (2018). Financiële administratie 2018. Utrecht: Nibud.

[7] Schors, A. van der, Werf, M.M.B. van der, & Schonewille, G. (2015). Geldzaken in de praktijk 2015. Utrecht: Nibud.

[8] De alleenstaande ouderkop is een onderdeel van het kindgebonden budget. Het maximale bedrag aan kindgebonden budget wordt voor alleenstaande ouders verhoogd met een bepaald bedrag. Dit extra bedrag (in 2018 maximaal 3.101 euro) wordt de alleenstaande ouderkop genoemd.

Daarnaast heeft de gemeente Utrecht een passende beleidskeuze gemaakt door ervoor te zorgen dat het U-pasbudget voor middelbare scholieren hoger is dan voor basisschoolkinderen. Een andere beleidskeuze die hier rekening mee houdt is de extra verhoging van het U-pasbudget in het jaar dat een kind naar de middelbare school gaat.

Niettemin zal de gemeente zich constant bewust moeten zijn van de kwetsbare positie van deze huishoudens. Echter, het blijft voor gemeenten een onmogelijke opgave om tekorten die oplopen tot 400 euro per maand te compenseren. Een structurele oplossing zal, indien politiek gewenst, vanuit het Rijk moeten komen.

Mogelijkheden voor gemeentelijk beleid zijn:

- Inzetten op begeleiding naar werk;
- Individuele bijzondere bijstand extra onder de aandacht brengen;
- Aanpassingen doen in de hoogte van het U-pasbudget.

Inzetten op begeleiding naar werk

Inzetten op de begeleiding naar werk van tenminste een van beide partners lijkt de eerste stap op weg uit de armoede. Bovendien blijkt een klein baantje van de andere partner veel meer op te leveren dan alleen het maandelijks bruto inkomen: fiscaal houdt een stel meer over als beide partners parttime werken dan als één persoon fulltime werkt.[9]

Individuele bijzondere bijstand onder de aandacht brengen

Ook kunnen verstrekkingen vanuit de individuele bijzondere bijstand (niet in dit onderzoek meegenomen) gezinnen met oudere kinderen helpen om tekorten te voorkomen of te beperken. Hoewel de gemeente alleen noodzakelijke bijzondere kosten via de individuele bijzondere bijstand kan vergoeden, is het wel de moeite waard om deze mogelijkheid extra onder de aandacht te brengen. Helemaal voor gezinnen met een inkomen op 150 procent van het toepasselijk minimum is dit relevant, omdat zij op de meeste inkomensondersteunende regelingen geen aanspraak meer kunnen maken. Voor noodzakelijke uitgaven kunnen zij nog wel voor de individuele bijzondere bijstand in aanmerking komen, zij het dat er bij dit inkomen wel een bepaalde draagkracht wordt verondersteld (30 procent van het inkomen boven 110% van het sociaal minimum).

Aanpassingen in het U-pasbudget

Het Nibud vindt het positief dat het persoonlijk U-pasbudget voor kinderen op de middelbare school groter is dan voor basisschoolkinderen. Zo houdt de gemeente Utrecht rekening met het feit dat oudere kinderen duurder zijn dan jongere kinderen. Om de positie van de financieel meest kwetsbare huishoudens te vergroten, zou de gemeente het onderscheid in de hoogte van het U-pasbudget tussen jongere en oudere kinderen nog meer kunnen vergroten. Ook zou de gemeente kunnen overwegen het U-pasbudget voor volwassenen te verhogen. In paragraaf 5.2.3 gaan we hier dieper op in.

[9] Zie hiervoor de WerkZorgBerekenaar: https://www.nibud.nl/beroepsmatig/werkzorgberekenaar-helpt-keuze-meer-minder-werken/

5.2 Aanbevelingen per regeling

5.2.1 De U-polis

De gemeente Utrecht kent een collectieve zorgverzekering (de U-polis) met een ruime inkomensgrens (tot 125 procent van het toepasselijk minimum). De premie voor het Utrecht Toppakket is relatief hoog, maar daarmee hoeven huishoudens geen geld meer te reserveren voor het eigen risico. Dit scheelt 32 euro per maand. Bovendien krijgen zij met korting een zeer uitgebreid pakket. Voor huishoudens die gebruik maken van Wmo-voorzieningen (zoals huishoudelijke en persoonlijke verzorging) wordt met het Utrecht Toppakket de eigen bijdrage tot 375 euro per jaar vergoed. Dit heeft een positieve uitwerking op de financiële positie van de huishoudens met een grotere zorgbehoefte. Juist zij profiteren van de uitgebreide dekking.

Wel adviseert het Nibud de gemeente Utrecht te inventariseren of alle huishoudens onder de AOW-gerechtigde leeftijd die nu gebruik maken van het uitgebreide collectieve zorgverzekeringspakket (Utrecht Top), dit in de praktijk nodig hebben of dat zij met het standaardpakket (Utrecht Standaard) ook voldoende verzekerd zijn.

Nu maakt het overgrote deel van de inwoners met U-polis (80 procent) gebruik van Utrecht Top. Dit pakket kost 46,90 euro per maand meer. Rekening houdend met het feit dat bij Utrecht Top het eigen risico wordt herverzekerd (voor 29,60 euro per maand) en bij Utrecht Standaard niet, kost het Toppakket 44,50 euro (46,90-(32-29,60)) per maand meer.
Voor chronisch zieken en mensen met een lichamelijke of verstandelijke beperking is het uitgebreide Utrecht Toppakket zeer waardevol, gezien de uitgebreide dekking en het feit dat het eigen risico en de eigen bijdrage Wmo worden betaald door de collectieve zorgverzekering. Er zijn echter ook huishoudens die geen zorgvraag hebben en wel een uitgebreide collectief zorgverzekeringspakket.

Een inventarisatie van de declaraties van de deelnemende inwoners kan hier inzicht in bieden. Als blijkt dat een groot deel van de gebruikers van de collectieve zorgverzekering onder de AOW-gerechtigde leeftijd oververzekerd is, zou de gemeente Utrecht kunnen nagaan hoe zij inwoners het beste kunnen ondersteunen bij het maken van een passende keuze voor hun persoonlijke situatie.

Bij een dergelijke inventarisatie moet ook in kaart worden gebracht wat het effect is voor de maandelijkse premie van de Utrecht Toppolis als meer inwoners van Utrecht Standaard gebruik zouden gaan maken.
Bij Utrecht Standaard wordt het eigen risico niet herverzekerd. Het is aan te raden om er in dat geval voor te zorgen dat huishoudens het eigen risico in maandelijkse termijnen als voorschot aan de zorgverzekeraar betalen. Mocht er dan zorg nodig zijn, dan heeft men hier als het ware al geld voor opzij gezet.

5.2.2 De Regeling Tegemoetkoming Zorgkosten

Personen met een zorgvraag kunnen in de gemeente Utrecht in aanmerking komen voor de Regeling Tegemoetkoming Zorgkosten (RTZ) als zij aantoonbaar meer dan 200 euro aan zorgkosten hebben. Het voortbestaan van deze regeling staat in de gemeente Utrecht ter discussie. Het Nibud ziet echter dat huishoudens met een zorgvraag onder de AOW-gerechtigde leeftijd deze financiële ondersteuning hard nodig hebben om tekorten te beperken of te voorkomen. Zij hebben met een laag inkomen (tot 110 procent) al met tekorten te maken; die zouden groter worden. Zonder de RTZ zou ook op 125 procent bij een paar met zorgkosten een tekort ontstaan.

Bij alleenstaanden en paren boven de AOW-gerechtigde leeftijd die een zorgbehoefte hebben, is de noodzaak van de RTZ kleiner. Als de vergoeding weg zou vallen of zou lopen tot 110 procent van toepasselijk minimum, zouden zij nog steeds alle uitgaven kunnen blijven bekostigen zonder dat er een tekort op de begroting ontstaat.
De gemeente Utrecht zou kunnen overwegen om bij de hoogte van de Tegemoetkoming Zorgkosten onderscheid te maken tussen zorghuishoudens onder de AOW-gerechtigde leeftijd en boven de AOW-gerechtigde leeftijd, waarbij de eerstgenoemden een hogere bijdrage ontvangen dan de laatstgenoemden. De gemeente zou er ook voor kunnen kiezen om voor AOW-gerechtigden de inkomensgrens te verlagen tot 110 procent van het toepasselijk minimum.

In plaats van deze aparte Regeling Tegemoetkoming Zorgkosten, zou de gemeente kunnen nadenken of het mogelijk is de vergoeding vanuit de RTZ om te zetten in een hogere premiebijdrage bij de U-polis. Minder verschillende regelingen verkleint het niet-gebruik van de regelingen. Bovendien is het bereik van de U-polis in de gemeente Utrecht hoog, waardoor het merendeel van de minima profijt heeft als de premiebijdrage hoger wordt.
Daarbij is het met name voor zorghuishoudens onder de AOW-gerechtigde leeftijd wenselijk dat de verlaging van de premiebijdrage minimaal 200 euro per jaar is, omdat anders bij hen tekorten ontstaan of groter worden.
Omdat wij geen zicht hebben op het aantal mensen dat gebruik maakt van de U-polis en de RTZ, kunnen wij geen uitspraak doen over wat het ‘opnemen’ van de RTZ in de U-polis de gemeente zou gaan kosten. We verwachten in ieder geval dat een dergelijke aanpassing de uitvoeringskosten zal verlagen en het bereik zal verhogen.

Nadeel van dit voorstel is dat zorghuishoudens met een inkomen op 150 procent van het toepasselijk minimum niet in aanmerking komen voor de U-polis, terwijl zij nu wel aanspraak kunnen maken op de RTZ. Voor hen zou dan de tegemoetkoming van 200 euro per jaar wegvallen. Voor zorghuishoudens onder de AOW-gerechtigde leeftijd is ook bij een inkomen op 150 procent van het sociaal minimum de vergoeding vanuit de RTZ wel van belang om rond te komen; een paar houdt op 150 procent zonder RTZ 6 euro per maand over nadat alle uitgaven zijn betaald.

5.2.3 De U-pas

De gemeente Utrecht kent een schoolkosten- en participatieregeling waarbij huishoudens jaarlijks een persoonlijk budget krijgen op de U-pas. De manier waarop de gemeente Utrecht de U-pas heeft ingevuld is in allerlei opzichten positief:

- Niet alleen (gezinnen met) kinderen, maar ook volwassenen in de gemeente Utrecht krijgen dit U-pasbudget. Dit vergroot de kans dat ook volwassenen met een laag inkomen blijven participeren in de samenleving.

- Bij het U-pasbudget houdt de gemeente rekening met het feit dat oudere kinderen hogere kosten met zich meebrengen dan jongere kinderen. Het budget voor sociale participatie en schoolkosten is voor kinderen op de middelbare school groter dan voor 0- tot 3-jarigen en kinderen op de basisschool.

- Er is één pas voor zowel schoolkosten als participatie. Behalve dat dit de bestedingsvrijheid vergroot, kan dit het niet-gebruik tegengaan. Teveel verschillende losse regelingen kan het voor inwoners onoverzichtelijk maken, met als ongewenst effect dat een groep huishoudens onterecht geen gebruik maakt van de mogelijkheden die er zijn.

- Er geldt een ruime inkomensgrens; tot een inkomen van 125 procent komt men in aanmerking voor de U-pas. Dit voorkomt diverse armoedevallen als het inkomen stijgt van 110 naar 125 procent van het toepasselijk minimum.

Het Nibud vindt dit positieve aspecten van de U-pas en adviseert deze te behouden. Om de positie van de financieel meest kwetsbare huishoudens in de gemeente te vergroten, adviseert het Nibud:

- het onderscheid in de hoogte van het U-pasbudget tussen jongere en oudere kinderen te vergroten;
- het U-pasbudget voor volwassenen te verhogen;
- het budget van de U-pas geleidelijk af te bouwen bij een inkomen boven de 125 procent van het toepasselijk minimum.

Meer onderscheid in U-pasbudget tussen jonge en oudere kinderen

Dat het U-pasbudget voor oudere kinderen groter is dan voor kinderen op de basisschool doet recht aan het verschil in kosten tussen jongere en oudere kinderen. Het Nibud pleit ervoor dat het onderscheid in bijdrage tussen basisschoolkinderen en middelbare scholieren (nog) groter wordt dan de huidige 50 euro per jaar. Op die manier wordt er rekening mee gehouden dat de schoolkosten (voor o.a. ouderbijdrage, schoolactiviteiten en benodigdheden) beduidend hoger zijn op een middelbare school (meer dan 50 euro per jaar).

Verhoging U-pasbudget voor volwassenen

Het is positief te zien dat de gemeente Utrecht elke volwassene binnen het huishouden afzonderlijk een budget toekent voor sportieve en/of sociaal-culturele activiteiten. Met name paren, die met een bijstandsnorm de kosten van twee volwassenen moeten dragen, hebben veel baat bij een individueel budget per volwassene.

Het U-pasbudget voor een volwassene (120 euro) is echter lager dan die van kinderen (150 euro voor 0- tot 3-jarigen, 275 euro voor jonge kinderen en 325 euro voor oudere kinderen). De gemeente Utrecht zou kunnen onderzoeken of het mogelijk is het budget voor iedere volwassene te verhogen. De kosten van een volwassene zijn namelijk hoger dan de kosten van jongere kinderen.

Geleidelijke afbouw van het U-pasbudget

Daarnaast adviseert het Nibud om na te gaan of het mogelijk is om de bijdrage via de U-pas geleidelijk af te bouwen, zodat ook huishoudens op 150 procent van het toepasselijk minimum nog voor een gedeeltelijke tegemoetkoming in aanmerking komen. Zo zou iemand bij een inkomen tussen de 125 en 150 procent nog voor de helft van het maximale U-pasbudget (behorende bij iemand's leeftijd) in aanmerking kunnen komen. Een meer geleidelijke afbouw van de participatieregelingen kan een armoedeval voorkomen. Nu zien we dat verschillende huishoudens op 150 procent minder overhouden; helemaal wanneer zij met een relatief hoge huur te maken hebben.

5.2.4 De Individuele Inkomenstoeslag

In de gemeente Utrecht kunnen huishoudens onder de AOW-leeftijd in aanmerking komen voor een ruime Individuele Inkomenstoeslag als zij langdurig (drie jaar of langer) van een inkomen moet rondkomen dat niet hoger is dan 110 procent van de toepasselijke bijstandsnorm.
Voor de huishoudens die langdurig van een laag inkomen rond moeten komen, heeft de tegemoetkoming een zeer gunstig effect op de bestedingsruimte. Met de Individuele Inkomenstoeslag erbij kunnen ook gezinnen (paren) met oudere kinderen alle noodzakelijke uitgaven betalen als zij moeten rondkomen van een inkom en op bijstandsniveau. Daarnaast zijn

verschillende huishoudens met de Individuele Inkomenstoeslag in staat om alle uitgaven uit het restpakket te bekostigen zonder dat er tekorten ontstaan. Het is dan ook gunstig dat bijna alle huishoudens die geen zicht hebben op inkomensverbetering in aanmerking komen voor Individuele Inkomenstoeslag. Juist huishoudens die van een laag inkomen moeten rondkomen, vinden het vaak lastig om geld op zij te zetten voor het vervangen van inventarisgoederen. Met de Individuele Inkomenstoeslag wordt het wel mogelijk om dergelijke uitgaven te bekostigen.

Zoals in paragraaf 5.1 is aangegeven is het positief om te zien dat de gemeente Utrecht bij het vaststellen van de hoogte van de Individuele Inkomenstoeslag rekening heeft gehouden met de financiële positie van verschillende huishoudens. Dat alleenstaande ouders minder krijgen dan paren met kinderen en gezinnen met oudere kinderen meer dan gezinnen met jonge kinderen, is passend gezien de financiële situatie van de huishoudens, zoals die uit de begrotingen blijkt. Het Nibud pleit ervoor om dit onderscheid te behouden.

De hoge Individuele Inkomenstoeslag brengt wel met zich mee dat sommige huishoudens nu op 125 procent minder bestedingsruimte overhouden dan op 110 procent van het toepasselijk minimum. De gemeente Utrecht zou dit kunnen voorkomen door de Individuele Inkomenstoeslag geleidelijk af te bouwen, bijvoorbeeld door op 110 procent van de bijstandsnorm 60 procent van de Individuele Inkomenstoeslag op bijstandsniveau uit te keren.
Dit is echter een politieke keuze. De vraag is wat belangrijker wordt ervaren. Er ontstaat op 125 procent bij sommige huishoudens weliswaar een armoedeval als men de Individuele Inkomenstoeslag ontvangt, maar het is wellicht belangrijker dat een paar met oudere kinderen op bijstandsniveau en op 110 procent van de bijstandsnorm minder tekortkomt dan het huishouden dat deze toeslag niet ontvangt. Bovendien komt het niet voor dat huishoudens op 125 procent met een tekort te maken hebben, terwijl ze bij een inkomen op 110 procent van het minimum maandelijks geld overhouden.

5.2.5 Kwijtscheldingsbeleid

De betalingscapaciteit voor de kwijtschelding van gemeentelijke heffingen en waterschapslasten wordt gezamenlijk berekend. Hierdoor hoeven sommige huishoudens minder lokale lasten te betalen dan wanneer de betalingscapaciteit apart wordt berekend. Het Nibud adviseert dit te behouden.

De gemeente Utrecht houdt bij de kwijtschelding geen rekening met de kosten van kinderopvang. Het gebruik van deze mogelijkheid zou de financiële positie van gezinnen met kinderen die gebruik maken van kinderopvang vergroten. Zo zou de alleenstaande ouder met jonge kinderen op 125 procent van de norm in dat geval minder lokale lasten betalen (52 euro per maand minder). Het is echter zo dat dit huishouden van alle onderzochte huishoudens het meeste overhoudt; zonder rekening te houden met de kinderopvangkosten bij de kwijtschelding houdt het huishouden al 235 euro per maand vrij te besteden over. Het doorvoeren van deze mogelijkheid hoeft ons inziens dan ook geen prioriteit te hebben.

Aandachtspunt is dat er naast de inkomensgrens ook een vermogensgrens geldt voor de kwijtschelding van gemeentelijke heffingen en waterschapslasten. Hiervoor zijn de te hanteren normen landelijk bepaald in art.12 van de Uitvoeringsregeling Invorderingswet 1990 (UR IW 1990). Deze vermogensgrens (2.269 euro als maximale waarde van de bezittingen) ligt veel lager dan de vermogensnormen zoals die in Participatiewet worden gehanteerd. Ook zijn ze lager dan de buffer

die het Nibud huishoudens met een inkomen op het sociaal minimum adviseert[10].
Helaas mogen gemeenten niet afwijken van de normen zoals die de Uitvoeringsregeling staan beschreven.

5.2.6 Individuele bijzondere bijstand en eigen bijdrage Wmo

De gemeente Utrecht heeft een aantal maatregelen genomen waar huishoudens met een zorgbehoefte met een inkomen op 150 procent van profiteren. Het Nibud adviseert deze maatregelen te behouden.

Zo kunnen personen met een zorgvraag in de gemeente Utrecht individuele bijzondere bijstand aanvragen voor een maaltijdvoorziening en extra waskosten als gevolg van incontinentie. Hiermee blijven de extra kosten als gevolg van de zorgvraag beperkt voor chronisch zieken in de gemeente. Daarbij is het positief dat ook huishoudens bij een inkomen op 150 procent van de norm niet al hun inkomen boven de bijstandsnorm hoeven in te zetten om de zorgkosten te betalen, maar slechts 30 procent.

Ook is positief dat de gemeente Utrecht bij de eigen bijdrage Wmo 8 procent in plaats van 12,5 procent van het inkomen boven het drempelbedrag meeneemt bij de eigen bijdrage. Dit scheelt een huishouden boven de AOW-gerechtigde leeftijd op 150 procent van het toepasselijk minimum 20 euro per maand.

[10] Het Nibud adviseert alleenstaanden met een inkomen op het sociaal minimum minimaal 3.400 euro achter de hand te hebben; paren zonder kinderen en met een laag inkomen 4.300 euro en paren met twee kinderen 5.200 euro.

6 Vergelijking met minima-effectrapportage 2016

6.1 Inleiding

Ook in 2016 heeft de gemeente Utrecht een minima-effectrapportage laten uitvoeren. We vergelijken de uitkomsten van twee jaar geleden met het huidige armoedebeleid. Dit kunnen we alleen doen voor de huishoudens en inkomensniveaus die zowel in 2016 als in 2018 zijn meegenomen. In beide jaren is gekeken naar 100, 110 en 125 procent van het toepasselijk minimum. In 2016 is het inkomen op 150 procent van het wettelijk minimum niet onderzocht. Er zijn tien huishoudtypen overeenkomstig.
Voor 2016 gaan we uit van de situatie na herziening van de U-pas, waarbij de U-pas niet langer bestaat uit verschillende onderdelen (bijdrage voor sociale, culturele en sportieve activiteiten, het school€xtra-budget en de Compu4school-regeling).

De bedragen van de verschillende uitgavenposten worden jaarlijks geactualiseerd. Daarnaast gaat het Nibud jaarlijks na of de invulling van het basispakket aan uitgaven nog aansluit bij de praktijk. Voor 2018 hebben we (kleine) wijzigingen doorgevoerd voor de mobiele telefoon, vervoer (de fietskosten), de zelfzorgmedicijnen en de diverse uitgaven.
Tegelijkertijd hanteren we de hoogte van de bijstandsuitkering- en AOW-uitkering en de toeslagen zoals die in elk van de afzonderlijke jaren gelden. De betreffende inkomsten vergelijken we exclusief de Individuele Inkomenstoeslag.

6.2 Verschil in financiële situatie van de huishoudens

In tabel 3 wordt een vergelijking gegeven van de bestedingsruimte van de tien huishoudtypen die zowel in 2016 als in 2018 zijn onderzocht. De Individuele Inkomenstoeslag is hierbij niet meegenomen.

Uit de tabel blijkt dat in 2018 de meeste huishoudtypen (iets) meer bestedingsruimte hebben dan in 2016. Dit geldt voor alle gezinnen met kinderen en paren (boven en ouder de AOW-gerechtigde leeftijd). Alleen de alleenstaanden en alleenstaande ouderen -met en zonder zorgvraag- hebben op 100 en 110 procent van het toepasselijk minimum minder te besteden dan in 2016. Op 125 procent van het toepasselijk minimum hebben ze wel weer meer te besteden.

Dat de alleenstaanden, onder en boven de AOW-gerechtigde leeftijd, minder te besteden hebben dan in 2016 komt voornamelijk door het wegvallen van de bijdrage uit het Woonlastenfonds op het sociaal minimum en 110 procent van het sociaal minimum (dat laatste voor alleenstaande niet-AOW-gerechtigden). Voor deze regeling komen nieuwe gevallen niet meer in aanmerking; voor oude situaties bestaat een overgangsregeling.
Daarnaast hebben we, naar aanleiding van een inventarisatie bij de belangenorganisaties COSBO en SOLGU in de gemeente Utrecht, de aannames rondom het zorgprofiel aangepast. Door een betere inschatting van de zorgkosten, vallen de zorgkosten nu iets hoger uit dan in 2016. Niet voor alle (extra) zorgkosten staat hier een compensatie vanuit de gemeente tegenover.

Het feit dat de huishoudens met kinderen financieel erop vooruit zijn gegaan, hangt met name samen met stijging van de toeslagen voor de laagste inkomens tussen 2016 en 2018. Dit geldt met name voor het kindgebonden budget, maar ook de zorgtoeslag en de huurtoeslag. Bovendien zijn de inkomensgrenzen verruimd; in 2018 heeft men op 110 procent van het toepasselijk minimum ook nog recht op het maximale bedrag aan toeslagen. In 2016 werden de toeslagen bij dat inkomen al afgebouwd.

Tabel 3: Vergelijking saldo inkomsten en uitgaven (zonder Individuele Inkomenstoeslag), in 2016 en 2018

2018

Alleenstaande

	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket
100%	€ 66	€ -32
110%	€ 165	€ 1
125%	€ 253	€ 83

Alleenstaande met zorgvraag

	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket
100%	€ 22	€ -76
110%	€ 122	€ -42
125%	€ 209	€ 39

Eenoudergezin met 2 jonge kinderen (3 en 5 jaar)

	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket
100%	€ 353	€ 207
110%	€ 396	€ 184
125%	€ 453	€ 235

Eenoudergezin met 2 oudere kinderen (14 en 16 jaar)

	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket
100%	€ 138	€ -62
110%	€ 237	€ -28
125%	€ 325	€ 53

Paar zonder kinderen

	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket
100%	€ 71	€ -73
110%	€ 213	€ 3
125%	€ 252	€ 36

2016

Alleenstaande

	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket
100%	€ 89	€ -16
110%	€ 183	€ 12
125%	€ 211	€ 34

Alleenstaande met zorgvraag

	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket
100%	€ 65	€ -41
110%	€ 159	€ -12
125%	€ 187	€ 9

Eenoudergezin met 2 jonge kinderen (3 en 5 jaar)

	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket
100%	€ 249	€ 88
110%	€ 316	€ 89
125%	€ 402	€ 168

Eenoudergezin met 2 oudere kinderen (14 en 16 jaar)

	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket
100%	€ 78	€ -113
110%	€ 175	€ -81
125%	€ 279	€ 17

Paar zonder kinderen

	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket
100%	€ 15	€ -138
110%	€ 120	€ -98
125%	€ 180	€ -41

2018

Paar met 2 jonge kinderen (3 en 5 jaar)

	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket
100%	€ 186	€ -6
110%	€ 327	€ 70
125%	€ 359	€ 97

Paar met 2 oudere kinderen (14 en 16 jaar)

	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket
100%	€ -5	€ -251
110%	€ 136	€ -175
125%	€ 172	€ -144

Alleenstaande oudere

	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket
100%	€ 231	€ 133
110%	€ 284	€ 143
125%	€ 381	€ 233

Alleenstaande oudere met zorgvraag

	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket
100%	€ 191	€ 93
110%	€ 241	€ 99
125%	€ 282	€ 134

Ouder paar zonder kinderen

	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket
100%	€ 273	€ 130
110%	€ 322	€ 135
125%	€ 432	€ 239

2016

Paar met 2 jonge kinderen (3 en 5 jaar)

	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket
100%	€ 81	€ -128
110%	€ 179	€ -95
125%	€ 219	€ -58

Paar met 2 oudere kinderen (14 en 16 jaar)

	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket
100%	€ -69	€ -307
110%	€ 29	€ -274
125%	€ 69	€ -237

Alleenstaande oudere

	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket
100%	€ 268	€ 162
110%	€ 265	€ 116
125%	€ 302	€ 147

Alleenstaande oudere met zorgvraag

	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket
100%	€ 260	€ 155
110%	€ 254	0 € 105
125%	€ 242	0 € 87

Ouder paar zonder kinderen

	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket
100%	€ 248	€ 95
110%	€ 302	€ 106
125%	€ 427	€ 225

6.3 Verschil in armoedeval

In 2016 hield een alleenstaande oudere (met en zonder zorgvraag) op 110 procent van het toepasselijk minimum minder over dan wanneer hij/zij alleen een AOW-uitkering had. Dit is in 2018 niet meer het geval. Dat een alleenstaande boven de AOW-gerechtigde leeftijd op 110 procent minder overhield in 2016, hangt samen met het wegvallen van de tegemoetkoming uit het Woonlastenfonds op 110 procent van het toepasselijk minimum. Omdat deze regeling in 2018 niet meer bestaat, voorkomt dit dat dit huishouden op 110 procent minder overhoudt dan op het sociaal minimum.

In 2018 heeft alleen de alleenstaande ouder met jonge kinderen te maken met een armoedeval op 110 procent van het toepasselijk minimum. Dit is het gevolg van de (eigen bijdrage in de) kosten van kinderopvang.

7 Vooruitblik n.a.v. het Regeerakkoord 2017-2021

In 2017 heeft het kabinet Rutte-III zijn Regeerakkoord gepresenteerd, met daarin alle beleidsplannen voor de periode tot 2021. Het Nibud heeft in het najaar van 2017 een analyse gemaakt van de inkomens- en koopkrachtgevolgen van de plannen die het kabinet-Rutte III heeft omschreven in het Regeerakkoord[11].

Uit deze doorrekeningen blijkt dat, op basis van het voorgestelde landelijke beleid en de prijs-en inkomensontwikkeling, bijstandsgerechtigden er de komende kabinetsperiode (tot 2021) in koopkracht[12] iets op vooruitgaan. Deze vooruitgang blijft achter bij de koopkrachtstijging van werkenden; voor werkenden neemt de koopkracht sterker toe. Ook AOW-gerechtigden gaan er tot 2021 in koopkracht op vooruit, net iets meer dan bijstandsgerechtigden.
Gezien de verwachte koopkrachtontwikkeling tot 2021 is er voor de gemeente Utrecht geen aanleiding om binnen het lokale minimabeleid een andere koers te gaan varen. Ook hoeft er binnen het minimabeleid geen extra aandacht te komen voor een specifieke groep minima.

7.1 Voorgestelde maatregelen

Belangrijke voorgestelde maatregelen waar ook minima mee te maken hebben, zijn:

- Het lage btw-tarief gaat van 6 naar 9 procent.
- Het maximale verplichte eigen risico wordt bevroren op 385 euro per jaar.
- Een aantal veranderingen in het belastingstelsel: voor de inkomstenbelasting gaat het aantal belastingschijven naar twee (in plaats van vier) en de inkomensafhankelijkheid en de hoogte van de algemene heffingskorting, de arbeidskorting, de ouderenkorting en de inkomensafhankelijk combinatiekorting gaan veranderen.
- De inkomensgrens tot waar paren het maximale bedrag aan kindgebonden budget krijgen, wordt verhoogd.
- De zorgtoeslag wordt verhoogd.
- De inkomensgrens waarboven men geen recht meer heeft op huurtoeslag vervalt.

Bij de berekeningen van de koopkrachtveranderingen zijn bovengenoemde maatregelen meegenomen.
Het gaat hierom voorgestelde veranderingen, die in de periode tussen 2017 en 2021 worden ingevoerd. Bovengenoemde punten zijn in 2018 nog niet ingevoerd. Het kan zijn dat de maatregel uiteindelijk anders wordt ingevuld dan bij het opstellen van het Regeerakkoord is bedacht.

7.2 Koopkrachtveranderingen 2017-2021

Tabel 4 geeft aan wat de verwachte verandering is in koopkracht tussen 2017 en 2021, gegeven de verwachte veranderingen in inkomen, inflatie en beleidsmaatregelen. De huishoudens die in de tabel zijn weergegeven, zijn de huishoudens die het meest overeenkomen met de huishoudens die in de minima-effectrapportage zijn onderzocht.

De veranderingen die in de tabel staan, geven de veranderingen over vier jaar weer. Als voorbeeld: een alleenstaande met een bruto inkomen van 30.000 euro gaat er tussen 2017 en 2021 108 euro per maand op vooruit. Dat is 5,6 procent van zijn of haar besteedbaar inkomen.

---

[11] Zie voor het volledige rapport: https://www.nibud.nl/wp-content/uploads/Nibud-koopkrachtberekeningen-op-basis-van-het-regeerakkoord-van-het-kabinet-Rutte-III-2017-2021.pdf

[12] Met koopkrachtontwikkeling bedoelen we hoeveel meer of minder iemand te besteden heeft. Hierbij wordt niet alleen gekeken naar de inkomensontwikkeling, maar ook naar de ontwikkeling van de prijzen (de kosten van alle bestedingen).

Tabel 4: Overzicht koopkrachtverandering 2017-2021

Huishouden	Koopkrachtverandering 2017-2021 (%)	Koopkrachtverandering 2017-2021 (euro´s per maand)
Alleenstaand, bijstand	1,6%	€ 21
Alleenstaande ouder 1 kind, bijstand	0,8%	€ 15
Alleenstaande ouder 2 kinderen, bijstand	1,2%	€ 24
Paar zonder kinderen, bijstand	1,8%	€ 33
Paar 2 kinderen, bijstand	2,0%	€ 45
Alleenstaande, werkend € 10000	4,4%	€ 43
Alleenstaande, werkend € 20000	3,3%	€ 56
Alleenstaande, werkend € 25000	4,9%	€ 85
Alleenstaande, werkend € 30000	5,6%	€ 108
Alleenstaande ouder 1 kind, werkend € 25000	2,9%	€ 74
Alleenstaande ouder 2 kinderen, werkend € 30000	3,8%	€ 107
Paar zonder kinderen, alleenverdiener € 35000	7,6%	€ 177
Paar 2 kinderen, alleenverdiener € 30000	3,6%	€ 95
Alleenstaande oudere, AOW € 0	3,0%	€ 44
Alleenstaande oudere, AOW € 5000	2,4%	€ 42
Alleenstaande oudere, AOW € 7500	9,7%	€ 166
Alleenstaande oudere, AOW € 10000	4,4%	€ 80
Ouder paar, AOW, € 0 & € 0	2,6%	€ 54
Ouder paar, AOW, € 7500 & € 0	2,4%	€ 56
Ouder paar, AOW, € 10000 & € 0	2,1%	€ 50

Het grootste deel van de huishoudens gaat er tussen 2017 en 2021 in koopkracht op vooruit. Bijstandsgerechtigden gaan er echter meer op vooruit dan werkenden.

Dat werkende huishoudens er meer op vooruitgaan komt doordat de loonstijging (ruim 13 procent over de komende vier jaar) hoger is dan de prijsstijging (ruim 9 procent). Werkenden profiteren bovendien van een hogere arbeidskorting en lagere belastingtarieven.
Huishoudens met een uitkering, waaronder bijstandsgerechtigden, hebben geen voordeel van de hogere arbeidskorting. Huishoudens in de bijstand hebben te maken met een koopkrachtvooruitgang over de gehele periode van minder dan 2 procent.

De afbouw van het kindgebonden budget zal voor paren beginnen bij een hoger inkomen dan nu het geval is, namelijk bij een inkomen van ruim 39.000 euro in 2021 in plaats van circa 20.000 euro nu. Dit betekent dat paren met kinderen ook bij een hoger inkomen kindgebonden budget krijgen. Degenen die nu al kindgebonden budget ontvangen, zullen een hoger bedrag ontvangen, omdat de afbouw bij een hoger inkomen plaatsvindt.

Ook ouderen gaan er op vooruit, iets meer dan de bijstandsgerechtigden. Dit komt doordat het regeerakkoord een aantal maatregelen bevat om de koopkracht van ouderen te ondersteunen. Zo wordt de maximale ouderenkorting verhoogd. Daarnaast zal de ouderenkorting in 2021 geleidelijk worden afgebouwd bij een inkomen boven de inkomensgrens. Nu krijgt men boven de inkomensgrens in één keer een lager bedrag aan ouderenkorting (71 euro per jaar tegen 1292 euro onder de inkomensgrens (bedragen 2017)).

7.3 Effect verhoging van het verlaagde btw-tarief

Een van de maatregelen uit het regeerakkoord is de verhoging van het verlaagde btw-tarief van 6 procent naar 9 procent. Dit verlaagde btw-tarief geldt voor een aantal producten en diensten die als noodzakelijk worden gezien of waarvan de overheid het gebruik wil aanmoedigen. Ongeveer 20 procent van alle bestedingen vallen in het lage tarief[13], zoals voedingsmiddelen, water, genees- en hulpmiddelen, boeken, de kapper, culturele en recreatieve evenementen en het openbaar vervoer. Andere bestedingen vallen onder het btw-tarief van 21 procent, zoals kleding, recreatie, communicatie. Ook zijn er bestedingen vrijgesteld van btw, zoals huur/hypotheek en ziektekostenverzekeringen.

In het overzicht van de koopkrachtveranderingen in tabel 4 is deze btw-verhoging meegenomen.

Een ander uitgavenpatroon kan er echter voor zorgen dat het effect van de btw-verhoging anders is. Bij een budgetaandeel hoger dan 20 procent, zal het effect groter zijn.
Op basis van de voorbeeldbegrotingen van het Nibud zien we dat bij een paar in de bijstand met twee kinderen, het budgetaandeel iets hoger kan zijn, namelijk maximaal 27 procent.

In tabel 5 is weergegeven hoe de koopkrachtverandering is als het budgetaandeel producten en diensten in het lage btw-tarief niet 20 procent, maar 27 procent is.
In euro's per maand betekent dat voor het paar in de bijstand met twee kinderen een koopkrachtverlaging van circa 5 euro per maand (0,2 procent * 2200 euro) ten opzichte van de situatie waarin dit aandeel 20 procent is.

Tabel 5: Koopkrachtveranderingen 2017-2021 van een paar in de bijstand met twee kinderen

	Koopkrachtverandering 2017-2021 (in %)	Koopkrachtverandering 2017-2021 (in euro's)
Paar twee kinderen, bijstand; budgetaandeel lage btw 20%	+ 2,0%	+ 45 euro
Paar twee kinderen, bijstand, budgetaandeel lage btw 27%	+ 1,8 %	+ 40 euro

[13] CPB (2014), Bouwstenen voor een moderne btw.

Bijlage 1 | Begrotingen

In onderstaande tabellen zijn de begrotingen van de verschillende huishoudtypen opgenomen. Voor alle huishoudens wordt op een rij gezet hoe het budget er bij de verschillende inkomensniveaus uit ziet.
De inkomensondersteunende regelingen van de gemeente Utrecht zijn als volgt in de begrotingen verwerkt:

Kwijtschelding van lokale lasten

In de begrotingen is de kwijtschelding van de gemeentelijke- en waterschapsheffingen verwerkt bij de lokale lasten. Dit wordt aangegeven met • achter het resterende bedrag.

Collectieve zorgverzekering

De gemeente Utrecht biedt inwoners de mogelijkheid zich te verzekeren via de collectieve zorgverzekering, de U-polis. Bij de uitgavenpost "zorgverzekering" is het maandelijkse bedrag van de collectieve zorgverzekering gebruikt.
De bijdrage in de premie van de gemeente is in mindering gebracht op de kosten van de aanvullende verzekering. Dit is aangegeven met •• achter de betreffende bedragen.

U-pas

Het budget van de U-pas is verwerkt in de post "vergoeding restpakket" en aangegeven met ••.

Regeling Tegemoetkoming Zorgkosten

Deze tegemoetkoming is bij de inkomsten meegenomen als 'forfaitaire vergoeding'.

Alleenstaande	100%	110%	125%	150%
INKOMSTEN				
netto loon/uitkering	942	1009	1147	1377
vakantietoeslag	50	82	93	112
zorgtoeslag	94	94	94	94
huurtoeslag	245	245	230	143
kinderbijslag	0	0	0	0
kindgebonden budget	0	0	0	0
kinderopvangtoeslag	0	0	0	0
voorlopige aanslag	0	0	0	0
forfaitaire vergoeding	0	0	0	0
totaal inkomsten	**1331**	**1430**	**1565**	**1725**
VASTE LASTEN				
huur	498	498	498	498
gas	68	68	68	68
elektriciteit	24	24	24	24
water	9	9	9	9
gemeentelijke heffingen	0 •	0 •	35	35
waterschapsheffingen	0 •	0 •	12	12
telefoon, televisie, internet	57	57	57	57
zorgverzekering	173 ••	173 ••	173 ••	164
overige verzekeringen	20	20	20	20
onderwijs	0	0	0	0
kinderopvang	0	0	0	0
contributies en abonnementen	2	2	2	2
vervoer	15	15	15	15
levensonderhoud anderen	*	*	*	*
betalingsverplichtingen	*	*	*	*
totaal vaste lasten	**866**	**866**	**913**	**904**
RESERVERINGSUITGAVEN				
kleding en schoenen	57	57	57	57
inventaris	73	73	73	73
onderhoud huis en tuin	22	22	22	22
zelfzorgmiddelen	6	6	6	6
eigen risico zorgverzekering	0 ••	0 ••	0 ••	32
eigen bijdragen/betalingen zorg	0	0	0	0
vrijetijdsuitgaven	*	*	*	*
totaal reserveringsuitgaven	**158**	**158**	**158**	**190**
Huishoudelijke uitgaven				
voeding	206	206	206	206
was- en schoonmaakmiddelen	5	5	5	5
persoonlijke verzorging	22	22	22	22
huishoudelijke dienstverlening	0	0	0	0
huisdieren	*	*	*	*
roken	*	*	*	*
diversen	8	8	8	8
totaal huishoudelijke uitgaven	**241**	**241**	**241**	**241**
TOTAAL UITGAVEN BASISPAKKET	**1265**	**1265**	**1312**	**1335**
BESCHIKBAAR NA BASISPAKKET	**66**	**165**	**253**	**390**
Restpakket				
sociale participatie	91	91	91	91
overig restpakket	17	83	89	89
vergoeding restpakket	-10 ••	-10 ••	-10 ••	0
TOTAAL RESTPAKKET	**98**	**164**	**170**	**180**
BESCHIKBAAR NA BASIS- EN RESTPAKKET	**-32**	**1**	**83**	**210**

* Deze posten vallen onder het restpakket

Vet en cursief ***Afhankelijk van gemeentelijke tarieven***

• Verminderd met de kwijtschelding

•• Lokale tegemoetkomingen en/of meerkosten

Alleenstaande met zorgvraag

	100%	110%	125%	150%
INKOMSTEN				
netto loon/uitkering	942	1009	1147	1377
vakantietoeslag	50	82	93	112
zorgtoeslag	94	94	94	94
huurtoeslag	245	245	230	143
kinderbijslag	0	0	0	0
kindgebonden budget	0	0	0	0
kinderopvangtoeslag	0	0	0	0
voorlopige aanslag	9	10	9	7
forfaitaire vergoeding	17	17	17	17
totaal inkomsten	**1357**	**1456**	**1590**	**1749**
VASTE LASTEN				
huur	498	498	498	498
gas	76 ••	76 ••	76 ••	76 ••
elektriciteit	27 ••	27 ••	27 ••	27 ••
water	9	9	9	9
gemeentelijke heffingen	0 •	0 •	35	35
waterschapsheffingen	0 •	0 •	12	12
telefoon, televisie, internet	57	57	57	57
zorgverzekering	173 ••	173 ••	173 ••	164
overige verzekeringen	20	20	20	20
onderwijs	0	0	0	0
kinderopvang	0	0	0	0
contributies en abonnementen	2	2	2	2
vervoer	38 ••	38 ••	38 ••	38 ••
levensonderhoud anderen	*	*	*	*
betalingsverplichtingen	*	*	*	*
totaal vaste lasten	**899**	**899**	**945**	**937**
RESERVERINGSUITGAVEN				
kleding en schoenen	57	57	57	57
inventaris	73	73	73	73
onderhoud huis en tuin	22	22	22	22
zelfzorgmiddelen	6	6	6	6
eigen risico zorgverzekering	0 ••	0 ••	0 ••	32
eigen bijdragen/betalingen zorg	27 ••	27 ••	27 ••	27 ••
vrijetijdsuitgaven	*	*	*	*
totaal reserveringsuitgaven	**185**	**185**	**185**	**217**
Huishoudelijke uitgaven				
voeding	206	206	206	206
was- en schoonmaakmiddelen	5	5	5	5
persoonlijke verzorging	22	22	22	22
huishoudelijke dienstverlening	10 ••	10 ••	10 ••	29 ••
huisdieren	*	*	*	*
roken	*	*	*	*
diversen	8	8	8	8
totaal huishoudelijke uitgaven	**251**	**251**	**251**	**270**
TOTAAL UITGAVEN BASISPAKKET	**1334**	**1334**	**1381**	**1424**
BESCHIKBAAR NA BASISPAKKET	**22**	**122**	**209**	**325**
Restpakket				
sociale participatie	91	91	91	91
overig restpakket	17	83	89	89
vergoeding restpakket	-10 ••	-10 ••	-10 ••	0
TOTAAL RESTPAKKET	**98**	**164**	**170**	**180**
BESCHIKBAAR NA BASIS- EN RESTPAKKET	**-76**	**-42**	**39**	**145**

* Deze posten vallen onder het restpakket

Vet en cursief ***Afhankelijk van gemeentelijke tarieven***

• Verminderd met de kwijtschelding

•• Lokale tegemoetkomingen en/of meerkosten

Eenoudergezin met 2 jonge kinderen (3 en 5 jaar)

	100%	110%	125%	150%
INKOMSTEN				
netto loon/uitkering	942	1010	1148	1378
vakantietoeslag	50	81	92	110
zorgtoeslag	94	94	94	94
huurtoeslag	301	301	301	301
kinderbijslag	134	134	134	134
kindgebonden budget	435	435	435	435
kinderopvangtoeslag	0	607	910	910
voorlopige aanslag	0	0	0	0
forfaitaire vergoeding	0	0	0	0
totaal inkomsten	**1956**	**2662**	**3114**	**3362**
VASTE LASTEN				
huur	584	584	584	584
gas	86	86	86	86
elektriciteit	51	51	51	51
water	17	17	17	17
gemeentelijke heffingen	0 •	0 •	39	39
waterschapsheffingen	0 •	0 •	22	22
telefoon, televisie, internet	57	57	57	57
zorgverzekering	173 ••	173 ••	173 ••	164
overige verzekeringen	23	23	23	23
onderwijs	5	5	5	5
kinderopvang	4	667	1001	1001
contributies en abonnementen	2	2	2	2
vervoer	24	24	24	24
levensonderhoud anderen	*	*	*	*
betalingsverplichtingen	*	*	*	*
totaal vaste lasten	**1023**	**1687**	**2082**	**2074**
RESERVERINGSUITGAVEN				
kleding en schoenen	104	104	104	104
inventaris	90	90	90	90
onderhoud huis en tuin	22	22	22	22
zelfzorgmiddelen	6	6	6	6
eigen risico zorgverzekering	0 ••	0 ••	0 ••	32
eigen bijdragen/betalingen zorg	0	0	0	0
vrijetijdsuitgaven	*	*	*	*
totaal reserveringsuitgaven	**222**	**222**	**222**	**254**
Huishoudelijke uitgaven				
voeding	286	286	286	286
was- en schoonmaakmiddelen	9	9	9	9
persoonlijke verzorging	49	49	49	49
huishoudelijke dienstverlening	0	0	0	0
huisdieren	*	*	*	*
roken	*	*	*	*
diversen	14	14	14	14
totaal huishoudelijke uitgaven	**357**	**357**	**357**	**357**
TOTAAL UITGAVEN BASISPAKKET	**1603**	**2266**	**2661**	**2685**
BESCHIKBAAR NA BASISPAKKET	**353**	**396**	**453**	**677**
Restpakket				
sociale participatie	175	175	175	175
overig restpakket	17	83	89	89
vergoeding restpakket	-45 ••	-45 ••	-45 ••	0
TOTAAL RESTPAKKET	**146**	**212**	**218**	**264**
BESCHIKBAAR NA BASIS- EN RESTPAKKET	**207**	**184**	**235**	**414**

* Deze posten vallen onder het restpakket

Vet en cursief ***Afhankelijk van gemeentelijke tarieven***

• Verminderd met de kwijtschelding

•• Lokale tegemoetkomingen en/of meerkosten

Eenoudergezin met 2 oudere kinderen (14 en 16 jaar)

	100%	110%	125%	150%
INKOMSTEN				
netto loon/uitkering	942	1009	1147	1377
vakantietoeslag	50	82	93	112
zorgtoeslag	94	94	94	94
huurtoeslag	301	301	301	301
kinderbijslag	191	191	191	191
kindgebonden budget	490	490	490	490
kinderopvangtoeslag	0	0	0	0
voorlopige aanslag	0	0	0	0
forfaitaire vergoeding	0	0	0	0
totaal inkomsten	**2068**	**2167**	**2316**	**2564**
VASTE LASTEN				
huur	584	584	584	584
gas	86	86	86	86
elektriciteit	51	51	51	51
water	17	17	17	17
gemeentelijke heffingen	0 •	0 •	39	39
waterschapsheffingen	0 •	0 •	22	22
telefoon, televisie, internet	65	65	65	65
zorgverzekering	173 ••	173 ••	173 ••	164
overige verzekeringen	23	23	23	23
onderwijs	73	73	73	73
kinderopvang	0	0	0	0
contributies en abonnementen	2	2	2	2
vervoer	46	46	46	46
levensonderhoud anderen	*	*	*	*
betalingsverplichtingen	*	*	*	*
totaal vaste lasten	**1118**	**1118**	**1179**	**1171**
RESERVERINGSUITGAVEN				
kleding en schoenen	152	152	152	152
inventaris	93 ••	93 ••	93 ••	101
onderhoud huis en tuin	22	22	22	22
zelfzorgmiddelen	6	6	6	6
eigen risico zorgverzekering	0 ••	0 ••	0 ••	32
eigen bijdragen/betalingen zorg	0	0	0	0
vrijetijdsuitgaven	*	*	*	*
totaal reserveringsuitgaven	**273**	**273**	**273**	**313**
Huishoudelijke uitgaven				
voeding	449	449	449	449
was- en schoonmaakmiddelen	9	9	9	9
persoonlijke verzorging	67	67	67	67
huishoudelijke dienstverlening	0	0	0	0
huisdieren	*	*	*	*
roken	*	*	*	*
diversen	14	14	14	14
totaal huishoudelijke uitgaven	**539**	**539**	**539**	**539**
TOTAAL UITGAVEN BASISPAKKET	**1929**	**1929**	**1991**	**2023**
BESCHIKBAAR NA BASISPAKKET	**138**	**237**	**325**	**541**
Restpakket				
sociale participatie	202	202	202	202
overig restpakket	62	128	134	134
vergoeding restpakket	-64 ••	-64 ••	-64 ••	0
TOTAAL RESTPAKKET	**200**	**266**	**272**	**336**
BESCHIKBAAR NA BASIS- EN RESTPAKKET	**-62**	**-28**	**53**	**205**

* Deze posten vallen onder het restpakket

Vet en cursief ***Afhankelijk van gemeentelijke tarieven***

• Verminderd met de kwijtschelding

•• Lokale tegemoetkomingen en/of meerkosten

Paar zonder kinderen

	100%	110%	125%	150%
INKOMSTEN				
netto loon/uitkering	1346	1447	1640	1969
vakantietoeslag	71	112	131	157
zorgtoeslag	176	176	134	46
huurtoeslag	245	245	175	0
kinderbijslag	0	0	0	0
kindgebonden budget	0	0	0	0
kinderopvangtoeslag	0	0	0	0
voorlopige aanslag	0	0	0	0
forfaitaire vergoeding	0	0	0	0
totaal inkomsten	**1838**	**1980**	**2080**	**2172**
VASTE LASTEN				
huur	498	498	498	498
gas	68	68	68	68
elektriciteit	41	41	41	41
water	13	13	13	13
gemeentelijke heffingen	0 •	0 •	39	39
waterschapsheffingen	0 •	0 •	22	22
telefoon, televisie, internet	69	69	69	69
zorgverzekering	345 ••	345 ••	345 ••	328
overige verzekeringen	28	28	28	28
onderwijs	0	0	0	0
kinderopvang	0	0	0	0
contributies en abonnementen	4	4	4	4
vervoer	31	31	31	31
levensonderhoud anderen	*	*	*	*
betalingsverplichtingen	*	*	*	*
totaal vaste lasten	**1098**	**1098**	**1159**	**1142**
RESERVERINGSUITGAVEN				
kleding en schoenen	114	114	114	114
inventaris	87	87	87	87
onderhoud huis en tuin	22	22	22	22
zelfzorgmiddelen	10	10	10	10
eigen risico zorgverzekering	0 ••	0 ••	0 ••	64
eigen bijdragen/betalingen zorg	0	0	0	0
vrijetijdsuitgaven	*	*	*	*
totaal reserveringsuitgaven	**233**	**233**	**233**	**297**
Huishoudelijke uitgaven				
voeding	374	374	374	374
was- en schoonmaakmiddelen	7	7	7	7
persoonlijke verzorging	44	44	44	44
huishoudelijke dienstverlening	0	0	0	0
huisdieren	*	*	*	*
roken	*	*	*	*
diversen	11	11	11	11
totaal huishoudelijke uitgaven	**437**	**437**	**437**	**437**
TOTAAL UITGAVEN BASISPAKKET	**1767**	**1767**	**1828**	**1875**
BESCHIKBAAR NA BASISPAKKET	**71**	**213**	**251**	**297**
Restpakket				
sociale participatie	147	147	147	147
overig restpakket	17	83	89	89
vergoeding restpakket	-20 ••	-20 ••	-20 ••	0
TOTAAL RESTPAKKET	**144**	**209**	**216**	**236**
BESCHIKBAAR NA BASIS- EN RESTPAKKET	**-73**	**3**	**36**	**61**

* Deze posten vallen onder het restpakket

Vet en cursief ***Afhankelijk van gemeentelijke tarieven***

• Verminderd met de kwijtschelding

•• Lokale tegemoetkomingen en/of meerkosten

Paar met zorgvraag

	100%	110%	125%	150%
INKOMSTEN				
netto loon/uitkering	1346	1447	1640	1969
vakantietoeslag	71	112	132	157
zorgtoeslag	176	176	134	46
huurtoeslag	245	245	175	0
kinderbijslag	0	0	0	0
kindgebonden budget	0	0	0	0
kinderopvangtoeslag	0	0	0	0
voorlopige aanslag	7	7	5	1
forfaitaire vergoeding	17	17	17	17
totaal inkomsten	**1862**	**2003**	**2102**	**2190**
VASTE LASTEN				
huur	498	498	498	498
gas	76 ••	76 ••	76 ••	76 ••
elektriciteit	46 ••	46 ••	46 ••	46 ••
water	13	13	13	13
gemeentelijke heffingen	0 •	0 •	39	39
waterschapsheffingen	0 •	0 •	22	22
telefoon, televisie, internet	69	69	69	69
zorgverzekering	345 ••	345 ••	345 ••	328
overige verzekeringen	28	28	28	28
onderwijs	0	0	0	0
kinderopvang	0	0	0	0
contributies en abonnementen	4	4	4	4
vervoer	38 ••	38 ••	38 ••	38 ••
levensonderhoud anderen	*	*	*	*
betalingsverplichtingen	*	*	*	*
totaal vaste lasten	**1116**	**1116**	**1178**	**1161**
RESERVERINGSUITGAVEN				
kleding en schoenen	114	114	114	114
inventaris	87	87	87	87
onderhoud huis en tuin	22	22	22	22
zelfzorgmiddelen	10	10	10	10
eigen risico zorgverzekering	0 ••	0 ••	0 ••	64
eigen bijdragen/betalingen zorg	27 ••	27 ••	27 ••	27 ••
vrijetijdsuitgaven	*	*	*	*
totaal reserveringsuitgaven	**259**	**259**	**259**	**323**
Huishoudelijke uitgaven				
voeding	374	374	374	374
was- en schoonmaakmiddelen	7	7	7	7
persoonlijke verzorging	44	44	44	44
huishoudelijke dienstverlening	10 ••	10 ••	10 ••	10 ••
huisdieren	*	*	*	*
roken	*	*	*	*
diversen	11	11	11	11
totaal huishoudelijke uitgaven	**447**	**447**	**447**	**447**
TOTAAL UITGAVEN BASISPAKKET	**1822**	**1822**	**1884**	**1931**
BESCHIKBAAR NA BASISPAKKET	**39**	**181**	**219**	**259**
Restpakket				
sociale participatie	147	147	147	147
overig restpakket	17	83	89	89
vergoeding restpakket	-20 ••	-20 ••	-20 ••	0
TOTAAL RESTPAKKET	**144**	**209**	**216**	**236**
BESCHIKBAAR NA BASIS- EN RESTPAKKET	**-104**	**-28**	**3**	**23**

* Deze posten vallen onder het restpakket

Vet en cursief ***Afhankelijk van gemeentelijke tarieven***

• Verminderd met de kwijtschelding

•• Lokale tegemoetkomingen en/of meerkosten

Paar met 2 jonge kinderen (3 en 5 jaar)

	100%	110%	125%	150%
INKOMSTEN				
netto loon/uitkering	1346	1447	1640	1969
vakantietoeslag	71	112	132	157
zorgtoeslag	176	176	134	46
huurtoeslag	301	301	230	0
kinderbijslag	134	134	134	134
kindgebonden budget	177	177	156	112
kinderopvangtoeslag	0	0	0	0
voorlopige aanslag	0	0	0	0
forfaitaire vergoeding	0	0	0	0
totaal inkomsten	**2205**	**2347**	**2426**	**2418**
VASTE LASTEN				
huur	584	584	584	584
gas	86	86	86	86
elektriciteit	60	60	60	60
water	19	19	19	19
gemeentelijke heffingen	0 •	0 •	22 •	39
waterschapsheffingen	0 •	0 •	22	22
telefoon, televisie, internet	69	69	69	69
zorgverzekering	345 ••	345 ••	345 ••	328
overige verzekeringen	29	29	29	29
onderwijs	5	5	5	5
kinderopvang	7	7	11	26
contributies en abonnementen	4	4	4	4
vervoer	40	40	40	40
levensonderhoud anderen	*	*	*	*
betalingsverplichtingen	*	*	*	*
totaal vaste lasten	**1247**	**1247**	**1295**	**1311**
RESERVERINGSUITGAVEN				
kleding en schoenen	155	155	155	155
inventaris	106	106	106	106
onderhoud huis en tuin	22	22	22	22
zelfzorgmiddelen	10	10	10	10
eigen risico zorgverzekering	0 ••	0 ••	0 ••	64
eigen bijdragen/betalingen zorg	0	0	0	0
vrijetijdsuitgaven	*	*	*	*
totaal reserveringsuitgaven	**293**	**293**	**293**	**357**
Huishoudelijke uitgaven				
voeding	381	381	381	381
was- en schoonmaakmiddelen	11	11	11	11
persoonlijke verzorging	71	71	71	71
huishoudelijke dienstverlening	0	0	0	0
huisdieren	*	*	*	*
roken	*	*	*	*
diversen	17	17	17	17
totaal huishoudelijke uitgaven	**479**	**479**	**479**	**479**
TOTAAL UITGAVEN BASISPAKKET	**2019**	**2019**	**2067**	**2147**
BESCHIKBAAR NA BASISPAKKET	**186**	**327**	**359**	**271**
Restpakket				
sociale participatie	230	230	230	230
overig restpakket	17	83	87	89
vergoeding restpakket	-55 ••	-55 ••	-55 ••	0
TOTAAL RESTPAKKET	**192**	**258**	**262**	**319**
BESCHIKBAAR NA BASIS- EN RESTPAKKET	**-6**	**70**	**97**	**-48**

* Deze posten vallen onder het restpakket

Vet en cursief ***Afhankelijk van gemeentelijke tarieven***

• Verminderd met de kwijtschelding

•• Lokale tegemoetkomingen en/of meerkosten

Paar met 2 oudere kinderen (14 en 16 jaar)

	100%	110%	125%	150%
INKOMSTEN				
netto loon/uitkering	1346	1447	1640	1969
vakantietoeslag	71	112	132	157
zorgtoeslag	176	176	134	46
huurtoeslag	301	301	230	0
kinderbijslag	191	191	191	191
kindgebonden budget	232	232	211	167
kinderopvangtoeslag	0	0	0	0
voorlopige aanslag	0	0	0	0
forfaitaire vergoeding	0	0	0	0
totaal inkomsten	**2317**	**2459**	**2538**	**2530**
VASTE LASTEN				
huur	584	584	584	584
gas	86	86	86	86
elektriciteit	60	60	60	60
water	19	19	19	19
gemeentelijke heffingen	0 •	0 •	22 •	39
waterschapsheffingen	0 •	0 •	22	22
telefoon, televisie, internet	77	77	77	77
zorgverzekering	345 ••	345 ••	345 ••	328
overige verzekeringen	29	29	29	29
onderwijs	73	73	73	73
kinderopvang	0	0	0	0
contributies en abonnementen	4	4	4	4
vervoer	62	62	62	62
levensonderhoud anderen	*	*	*	*
betalingsverplichtingen	*	*	*	*
totaal vaste lasten	**1338**	**1338**	**1383**	**1383**
RESERVERINGSUITGAVEN				
kleding en schoenen	203	203	203	203
inventaris	109 ••	109 ••	109 ••	117
onderhoud huis en tuin	22	22	22	22
zelfzorgmiddelen	10	10	10	10
eigen risico zorgverzekering	0 ••	0 ••	0 ••	64
eigen bijdragen/betalingen zorg	0	0	0	0
vrijetijdsuitgaven	*	*	*	*
totaal reserveringsuitgaven	**343**	**343**	**343**	**416**
Huishoudelijke uitgaven				
voeding	524	524	524	524
was- en schoonmaakmiddelen	11	11	11	11
persoonlijke verzorging	89	89	89	89
huishoudelijke dienstverlening	0	0	0	0
huisdieren	*	*	*	*
roken	*	*	*	*
diversen	17	17	17	17
totaal huishoudelijke uitgaven	**640**	**640**	**640**	**640**
TOTAAL UITGAVEN BASISPAKKET	**2322**	**2322**	**2366**	**2439**
BESCHIKBAAR NA BASISPAKKET	**-5**	**136**	**172**	**91**
Restpakket				
sociale participatie	258	258	258	258
overig restpakket	62	128	132	134
vergoeding restpakket	-74 ••	-74 ••	-74 ••	0
TOTAAL RESTPAKKET	**246**	**311**	**316**	**392**
BESCHIKBAAR NA BASIS- EN RESTPAKKET	**-251**	**-175**	**-144**	**-301**

* Deze posten vallen onder het restpakket

Vet en cursief ***Afhankelijk van gemeentelijke tarieven***

• Verminderd met de kwijtschelding

•• Lokale tegemoetkomingen en/of meerkosten

Alleenstaande oudere

	100%	110%	125%	150%
INKOMSTEN				
netto loon/uitkering	1107	1160	1327	1606
vakantietoeslag	67	67	67	67
zorgtoeslag	94	94	94	68
huurtoeslag	247	247	222	0
kinderbijslag	0	0	0	0
kindgebonden budget	0	0	0	0
kinderopvangtoeslag	0	0	0	0
voorlopige aanslag	0	0	0	0
forfaitaire vergoeding	0	0	0	0
totaal inkomsten	**1515**	**1568**	**1710**	**1741**
VASTE LASTEN				
huur	498	498	498	498
gas	76	76	76	76
elektriciteit	27	27	27	27
water	10	10	10	10
gemeentelijke heffingen	0 •	0 •	35	35
waterschapsheffingen	0 •	0 •	12	12
telefoon, televisie, internet	60	60	60	60
zorgverzekering	173 ••	173 ••	173 ••	164
overige verzekeringen	13	13	13	13
onderwijs	0	0	0	0
kinderopvang	0	0	0	0
contributies en abonnementen	2	2	2	2
vervoer	13	13	13	13
levensonderhoud anderen	*	*	*	*
betalingsverplichtingen	*	*	*	*
totaal vaste lasten	**872**	**872**	**918**	**910**
RESERVERINGSUITGAVEN				
kleding en schoenen	57	57	57	57
inventaris	73	73	73	73
onderhoud huis en tuin	22	22	22	22
zelfzorgmiddelen	9	9	9	9
eigen risico zorgverzekering	0 ••	0 ••	0 ••	32
eigen bijdragen/betalingen zorg	0	0	0	0
vrijetijdsuitgaven	*	*	*	*
totaal reserveringsuitgaven	**160**	**160**	**160**	**193**
Huishoudelijke uitgaven				
voeding	206	206	206	206
was- en schoonmaakmiddelen	5	5	5	5
persoonlijke verzorging	22	22	22	22
huishoudelijke dienstverlening	10 ••	10 ••	10 ••	10 ••
huisdieren	*	*	*	*
roken	*	*	*	*
diversen	8	8	8	8
totaal huishoudelijke uitgaven	**251**	**251**	**251**	**251**
TOTAAL UITGAVEN BASISPAKKET	**1283**	**1283**	**1330**	**1353**
BESCHIKBAAR NA BASISPAKKET	**231**	**284**	**381**	**388**
Restpakket				
sociale participatie	91	91	91	91
overig restpakket	17	60	67	67
vergoeding restpakket	-10 ••	-10 ••	-10 ••	0
TOTAAL RESTPAKKET	**98**	**142**	**148**	**158**
BESCHIKBAAR NA BASIS- EN RESTPAKKET	**133**	**143**	**233**	**230**

* Deze posten vallen onder het restpakket

Vet en cursief ***Afhankelijk van gemeentelijke tarieven***

• Verminderd met de kwijtschelding

•• Lokale tegemoetkomingen en/of meerkosten

Alleenstaande oudere (AIO-uitkering)

	100%	110%	125%	150%
INKOMSTEN				
netto loon/uitkering	1059	1160	1327	1606
vakantietoeslag	56	67	67	67
zorgtoeslag	94	94	94	68
huurtoeslag	247	247	222	0
kinderbijslag	0	0	0	0
kindgebonden budget	0	0	0	0
kinderopvangtoeslag	0	0	0	0
voorlopige aanslag	0	0	0	0
forfaitaire vergoeding	0	0	0	0
totaal inkomsten	**1456**	**1568**	**1710**	**1741**
VASTE LASTEN				
huur	498	498	498	498
gas	76	76	76	76
elektriciteit	27	27	27	27
water	10	10	10	10
gemeentelijke heffingen	0 •	0 •	35	35
waterschapsheffingen	0 •	0 •	12	12
telefoon, televisie, internet	60	60	60	60
zorgverzekering	173 ••	173 ••	173 ••	164
overige verzekeringen	13	13	13	13
onderwijs	0	0	0	0
kinderopvang	0	0	0	0
contributies en abonnementen	2	2	2	2
vervoer	13	13	13	13
levensonderhoud anderen	*	*	*	*
betalingsverplichtingen	*	*	*	*
totaal vaste lasten	**872**	**872**	**918**	**910**
RESERVERINGSUITGAVEN				
kleding en schoenen	57	57	57	57
inventaris	73	73	73	73
onderhoud huis en tuin	22	22	22	22
zelfzorgmiddelen	9	9	9	9
eigen risico zorgverzekering	0 ••	0 ••	0 ••	32
eigen bijdragen/betalingen zorg	0	0	0	0
vrijetijdsuitgaven	*	*	*	*
totaal reserveringsuitgaven	**160**	**160**	**160**	**193**
Huishoudelijke uitgaven				
voeding	206	206	206	206
was- en schoonmaakmiddelen	5	5	5	5
persoonlijke verzorging	22	22	22	22
huishoudelijke dienstverlening	10 ••	10 ••	10 ••	10 ••
huisdieren	*	*	*	*
roken	*	*	*	*
diversen	8	8	8	8
totaal huishoudelijke uitgaven	**251**	**251**	**251**	**251**
TOTAAL UITGAVEN BASISPAKKET	**1283**	**1283**	**1330**	**1353**
BESCHIKBAAR NA BASISPAKKET	**172**	**284**	**381**	**388**
Restpakket				
sociale participatie	91	91	91	91
overig restpakket	17	60	67	67
vergoeding restpakket	-10 ••	-10 ••	-10 ••	0
TOTAAL RESTPAKKET	**98**	**142**	**148**	**158**
BESCHIKBAAR NA BASIS- EN RESTPAKKET	**74**	**143**	**233**	**230**

* Deze posten vallen onder het restpakket

Vet en cursief ***Afhankelijk van gemeentelijke tarieven***

• Verminderd met de kwijtschelding

•• Lokale tegemoetkomingen en/of meerkosten

Alleenstaande oudere met zorgvraag

	100%	110%	125%	150%
INKOMSTEN				
netto loon/uitkering	1107	1160	1327	1606
vakantietoeslag	67	67	67	67
zorgtoeslag	94	94	94	68
huurtoeslag	247	247	222	0
kinderbijslag	0	0	0	0
kindgebonden budget	0	0	0	0
kinderopvangtoeslag	0	0	0	0
voorlopige aanslag	7	7	7	7
forfaitaire vergoeding	17	17	17	17
totaal inkomsten	**1539**	**1591**	**1734**	**1765**
VASTE LASTEN				
huur	498	498	498	498
gas	76	76	76	76
elektriciteit	27	27	27	27
water	10	10	10	10
gemeentelijke heffingen	0 •	0 •	35	35
waterschapsheffingen	0 •	0 •	12	12
telefoon, televisie, internet	60	60	60	60
zorgverzekering	173 ••	173 ••	173 ••	164
overige verzekeringen	13	13	13	13
onderwijs	0	0	0	0
kinderopvang	0	0	0	0
contributies en abonnementen	2	2	2	2
vervoer	35 ••	35 ••	35 ••	35 ••
levensonderhoud anderen	*	*	*	*
betalingsverplichtingen	*	*	*	*
totaal vaste lasten	**894**	**894**	**941**	**932**
RESERVERINGSUITGAVEN				
kleding en schoenen	57	57	57	57
inventaris	73	73	73	73
onderhoud huis en tuin	22	22	22	22
zelfzorgmiddelen	39 ••	39 ••	39 ••	39 ••
eigen risico zorgverzekering	0 ••	0 ••	0 ••	32
eigen bijdragen/betalingen zorg	10 ••	10 ••	10 ••	10 ••
vrijetijdsuitgaven	*	*	*	*
totaal reserveringsuitgaven	**200**	**200**	**200**	**233**
Huishoudelijke uitgaven				
voeding	208 ••	211 ••	258 ••	258 ••
was- en schoonmaakmiddelen	5	5	13 ••	13 ••
persoonlijke verzorging	22	22	22	22
huishoudelijke dienstverlening	10 ••	10 ••	10 ••	65 ••
huisdieren	*	*	*	*
roken	*	*	*	*
diversen	8	8	8	8
totaal huishoudelijke uitgaven	**253**	**256**	**311**	**365**
TOTAAL UITGAVEN BASISPAKKET	**1348**	**1351**	**1452**	**1530**
BESCHIKBAAR NA BASISPAKKET	**191**	**241**	**282**	**235**
Restpakket				
sociale participatie	91	91	91	91
overig restpakket	17	60	67	67
vergoeding restpakket	-10 ••	-10 ••	-10 ••	0
TOTAAL RESTPAKKET	**98**	**142**	**148**	**158**
BESCHIKBAAR NA BASIS- EN RESTPAKKET	**93**	**99**	**134**	**77**

* Deze posten vallen onder het restpakket

Vet en cursief ***Afhankelijk van gemeentelijke tarieven***

• Verminderd met de kwijtschelding

•• Lokale tegemoetkomingen en/of meerkosten

Ouder paar zonder kinderen

	100%	110%	125%	150%
INKOMSTEN				
netto loon/uitkering	1525	1582	1811	2192
vakantietoeslag	96	96	96	96
zorgtoeslag	174	166	133	75
huurtoeslag	248	248	224	84
kinderbijslag	0	0	0	0
kindgebonden budget	0	0	0	0
kinderopvangtoeslag	0	0	0	0
voorlopige aanslag	0	0	0	0
forfaitaire vergoeding	0	0	0	0
totaal inkomsten	**2043**	**2092**	**2264**	**2448**
VASTE LASTEN				
huur	498	498	498	498
gas	76	76	76	76
elektriciteit	46	46	46	46
water	14	14	14	14
gemeentelijke heffingen	0 •	0 •	39	39
waterschapsheffingen	0 •	0 •	22	22
telefoon, televisie, internet	64	64	64	64
zorgverzekering	345 ••	345 ••	345 ••	328
overige verzekeringen	15	15	15	15
onderwijs	0	0	0	0
kinderopvang	0	0	0	0
contributies en abonnementen	4	4	4	4
vervoer	26	26	26	26
levensonderhoud anderen	*	*	*	*
betalingsverplichtingen	*	*	*	*
totaal vaste lasten	**1088**	**1088**	**1150**	**1133**
RESERVERINGSUITGAVEN				
kleding en schoenen	114	114	114	114
inventaris	87	87	87	87
onderhoud huis en tuin	22	22	22	22
zelfzorgmiddelen	13	13	13	13
eigen risico zorgverzekering	0 ••	0 ••	0 ••	64
eigen bijdragen/betalingen zorg	0	0	0	0
vrijetijdsuitgaven	*	*	*	*
totaal reserveringsuitgaven	**235**	**235**	**235**	**299**
Huishoudelijke uitgaven				
voeding	374	374	374	374
was- en schoonmaakmiddelen	7	7	7	7
persoonlijke verzorging	44	44	44	44
huishoudelijke dienstverlening	10 ••	10 ••	10 ••	10 ••
huisdieren	*	*	*	*
roken	*	*	*	*
diversen	11	11	11	11
totaal huishoudelijke uitgaven	**447**	**447**	**447**	**447**
TOTAAL UITGAVEN BASISPAKKET	**1770**	**1770**	**1831**	**1878**
BESCHIKBAAR NA BASISPAKKET	**273**	**322**	**432**	**569**
Restpakket				
sociale participatie	147	147	147	147
overig restpakket	17	60	67	67
vergoeding restpakket	-20 ••	-20 ••	-20 ••	0
TOTAAL RESTPAKKET	**144**	**187**	**193**	**213**
BESCHIKBAAR NA BASIS- EN RESTPAKKET	**130**	**135**	**239**	**356**

* Deze posten vallen onder het restpakket

Vet en cursief ***Afhankelijk van gemeentelijke tarieven***

• Verminderd met de kwijtschelding

•• Lokale tegemoetkomingen en/of meerkosten

Ouder paar zonder kinderen (AIO-uitkering)

	100%	110%	125%	150%
INKOMSTEN				
netto loon/uitkering	1449	1582	1811	2192
vakantietoeslag	76	96	96	96
zorgtoeslag	174	166	133	75
huurtoeslag	248	248	224	84
kinderbijslag	0	0	0	0
kindgebonden budget	0	0	0	0
kinderopvangtoeslag	0	0	0	0
voorlopige aanslag	0	0	0	0
forfaitaire vergoeding	0	0	0	0
totaal inkomsten	**1947**	**2092**	**2264**	**2448**
VASTE LASTEN				
huur	498	498	498	498
gas	76	76	76	76
elektriciteit	46	46	46	46
water	14	14	14	14
gemeentelijke heffingen	0 •	0 •	39	39
waterschapsheffingen	0 •	0 •	22	22
telefoon, televisie, internet	64	64	64	64
zorgverzekering	345 ••	345 ••	345 ••	328
overige verzekeringen	15	15	15	15
onderwijs	0	0	0	0
kinderopvang	0	0	0	0
contributies en abonnementen	4	4	4	4
vervoer	26	26	26	26
levensonderhoud anderen	*	*	*	*
betalingsverplichtingen	*	*	*	*
totaal vaste lasten	**1088**	**1088**	**1150**	**1133**
RESERVERINGSUITGAVEN				
kleding en schoenen	114	114	114	114
inventaris	87	87	87	87
onderhoud huis en tuin	22	22	22	22
zelfzorgmiddelen	13	13	13	13
eigen risico zorgverzekering	0 ••	0 ••	0 ••	64
eigen bijdragen/betalingen zorg	0	0	0	0
vrijetijdsuitgaven	*	*	*	*
totaal reserveringsuitgaven	**235**	**235**	**235**	**299**
Huishoudelijke uitgaven				
voeding	374	374	374	374
was- en schoonmaakmiddelen	7	7	7	7
persoonlijke verzorging	44	44	44	44
huishoudelijke dienstverlening	10 ••	10 ••	10 ••	10 ••
huisdieren	*	*	*	*
roken	*	*	*	*
diversen	11	11	11	11
totaal huishoudelijke uitgaven	**447**	**447**	**447**	**447**
TOTAAL UITGAVEN BASISPAKKET	**1770**	**1770**	**1831**	**1878**
BESCHIKBAAR NA BASISPAKKET	**177**	**322**	**432**	**569**
Restpakket				
sociale participatie	147	147	147	147
overig restpakket	17	60	67	67
vergoeding restpakket	-20 ••	-20 ••	-20 ••	0
TOTAAL RESTPAKKET	**144**	**187**	**193**	**213**
BESCHIKBAAR NA BASIS- EN RESTPAKKET	**34**	**135**	**239**	**356**

* Deze posten vallen onder het restpakket

Vet en cursief ***Afhankelijk van gemeentelijke tarieven***

• Verminderd met de kwijtschelding

•• Lokale tegemoetkomingen en/of meerkosten

Ouder paar met zorgvraag

	100%	110%	125%	150%
INKOMSTEN				
netto loon/uitkering	1525	1582	1811	2192
vakantietoeslag	96	96	96	96
zorgtoeslag	174	166	133	75
huurtoeslag	248	248	224	84
kinderbijslag	0	0	0	0
kindgebonden budget	0	0	0	0
kinderopvangtoeslag	0	0	0	0
voorlopige aanslag	6	6	5	4
forfaitaire vergoeding	17	17	17	17
totaal inkomsten	**2066**	**2115**	**2286**	**2468**
VASTE LASTEN				
huur	498	498	498	498
gas	76	76	76	76
elektriciteit	46	46	46	46
water	14	14	14	14
gemeentelijke heffingen	0 •	0 •	39	39
waterschapsheffingen	0 •	0 •	22	22
telefoon, televisie, internet	64	64	64	64
zorgverzekering	345 ••	345 ••	345 ••	328
overige verzekeringen	15	15	15	15
onderwijs	0	0	0	0
kinderopvang	0	0	0	0
contributies en abonnementen	4	4	4	4
vervoer	33 ••	33 ••	33 ••	33 ••
levensonderhoud anderen	*	*	*	*
betalingsverplichtingen	*	*	*	*
totaal vaste lasten	**1095**	**1095**	**1157**	**1140**
RESERVERINGSUITGAVEN				
kleding en schoenen	114	114	114	114
inventaris	87	87	87	87
onderhoud huis en tuin	22	22	22	22
zelfzorgmiddelen	43 ••	43 ••	43 ••	43 ••
eigen risico zorgverzekering	0 ••	0 ••	0 ••	64
eigen bijdragen/betalingen zorg	10 ••	10 ••	10 ••	10 ••
vrijetijdsuitgaven	*	*	*	*
totaal reserveringsuitgaven	**275**	**275**	**275**	**339**
Huishoudelijke uitgaven				
voeding	374	374	374	374
was- en schoonmaakmiddelen	11 ••	14 ••	14 ••	14 ••
persoonlijke verzorging	44	44	44	44
huishoudelijke dienstverlening	10 ••	10 ••	10 ••	65 ••
huisdieren	*	*	*	*
roken	*	*	*	*
diversen	11	11	11	11
totaal huishoudelijke uitgaven	**451**	**454**	**454**	**509**
TOTAAL UITGAVEN BASISPAKKET	**1821**	**1824**	**1886**	**1987**
BESCHIKBAAR NA BASISPAKKET	**245**	**291**	**400**	**481**
Restpakket				
sociale participatie	147	147	147	147
overig restpakket	17	60	67	67
vergoeding restpakket	-20 ••	-20 ••	-20 ••	0
TOTAAL RESTPAKKET	**144**	**187**	**193**	**213**
BESCHIKBAAR NA BASIS- EN RESTPAKKET	**101**	**104**	**207**	**267**

* Deze posten vallen onder het restpakket

Vet en cursief ***Afhankelijk van gemeentelijke tarieven***

• Verminderd met de kwijtschelding

•• Lokale tegemoetkomingen en/of meerkosten

Bijlage 2 | Verantwoording uitgaven

Het Nibud gebruikt diverse bronnen voor de referentiecijfers. Hieronder volgt een korte verantwoording van keuzes en bronnen uitgesplitst naar het basis- en het restpakket.

Basispakket

Huur
Er wordt gerekend met een huur van 498 euro voor een- en tweepersoonshuishoudens en 584 euro voor meerpersoonshuishoudens.

Energie
Dit is 90 procent van de prijs van gemiddeld gebruik naar huishoudtype met een opslag voor huishoudens van de AOW-gerechtigde leeftijd en voor huishoudens met een zorgvraag (gas- en elektriciteitsverbruik). Daarbij hanteert het Nibud de prijs van het gemiddelde verbruik.

Lokale lasten
Dit zijn de gemeentelijke- en waterschapsheffingen verminderd met de eventuele kwijtschelding.

Telefoon, televisie en internet
Deze bedragen zijn gebaseerd op het bellen met een mobiele telefoon met een sim-only abonnement voor 100 tot 150 belminuten per maand, een basisabonnement voor internet en een basis digitaal televisie abonnement. We gaan er van uit dat iedereen in het huishouden van 12 jaar en ouder een eigen mobiele telefoon heeft.

Zorgverzekering
Dit betreft de nominale premie van de basis- en aanvullende verzekering inclusief de minst uitgebreide tandartsverzekering. Voor huishoudens die voldoen aan de voorwaarden gaan we uit van de collectieve zorgverzekering die de gemeente aanbiedt.

Overige verzekeringen
Dit betreft een aansprakelijkheidsverzekering, een inboedelverzekering en voor volwassenen in huishoudens onder de AOW-gerechtigde leeftijd een uitvaartverzekering.

Onderwijs
Dit zijn gemiddelde bedragen aan schoolkosten. Deze verschillen per schooltype. Ze zijn afkomstig van Nibud-onderzoek (basisschool) en de Schoolkostenmonitor (middelbare school).

Kinderopvang
Dit zijn de kosten van kinderopvang en de peuterspeelzaal verrekend met (indien van toepassing) de gemeentelijke vergoedingen. De landelijke vergoeding is weergegeven bij de inkomsten.

Bankkosten
Dit zijn de kosten van het aanhouden van een betaalrekening.

Vervoer
Voor ieder lid van het huishouden zijn dit de kosten van een fiets en de kosten van een OV-chipkaart en enkele zones.

Kleding en schoenen
Deze bedragen zijn gebaseerd op het Nibud-basispakket voor kleding.

Inventaris en onderhoud
Bedragen zijn gebaseerd op het Nibud-basispakket voor inventaris en onderhoud.

Eigen bijdragen, zelfzorgmedicijnen
In het basispakket zitten kosten die elk huishouden heeft. De kosten betreffen de huisapotheek met pleisters, aspirines e.d.

Voeding
De bedragen zijn gebaseerd op de aanbevolen hoeveelheden voor een gezonde voeding van het Voedingscentrum en de prijzen van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS).

Was- en schoonmaakartikelen
Dit is een bedrag per huishouden en een bedrag per persoon op basis van Nibud-onderzoek.

Persoonlijke verzorging
Uitgegaan is van een bedrag per persoon op basis van Nibud-onderzoek.

Diversen
Dit is een bedrag per huishouden en een bedrag per persoon voor diverse uitgaven. Denk hierbij aan de kosten voor postzegels en de kosten van een identiteitsbewijs.

Restpakket
Het bedrag dat overblijft nadat alle uitgaven uit het basispakket zijn gedaan, is bestemd voor vrije bestedingen. Alle vrije bestedingen vormen samen het restpakket.

Pakket voor sociale participatie
Als voorbeeld heeft het Nibud in samenwerking met het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) een pakket aan uitgaven voor sociale participatie opgesteld. De uitgavenposten waar rekening mee is gehouden, staat hieronder weergegeven, evenals de richtbedragen voor deze uitgavenposten.

Tabel 6: Uitgaven aan sociale participatie, bedrag per maand

	€
Contributies en abonnementen	
per kind 4-12 jaar	11,50
per persoon >12 jaar	17,00
per huishouden	2,50
Bezoek ontvangen	
per persoon	8,50
per huishouden	11,50
Op bezoek gaan	
per persoon	5,50
Vakantie/uitgaan	
per persoon	17,00
per huishouden	22,50
Vervoer	
per persoon	2,50
per huishouden	7,50

Bron: Hoff et al, SCP/Nibud, 2009, berekeningen Nibud, 2018

Overig restpakket

Naast de uitgaven zoals gespecificeerd in het pakket aan sociale participatie kunnen nog allerlei overige uitgaven als voorbeeld in het restpakket worden opgenomen. In dit onderzoek zijn dat de kosten voor woon-werkverkeer (gebaseerd op een twee-sterrenabonnement, zakgeld voor de kinderen (bedragen zijn gebaseerd op regulier onderzoek van het Nibud) en de kosten voor een huisdier.

Bijlage 3 | Begrotingen bij een hoge huur

a. Alleenstaande

	100%	110%	125%	150%
INKOMSTEN				
netto loon/uitkering	942	1009	1147	1377
vakantietoeslag	50	82	93	112
zorgtoeslag	94	94	94	94
huurtoeslag	309	309	295	207
kinderbijslag	0	0	0	0
kindgebonden budget	0	0	0	0
kinderopvangtoeslag	0	0	0	0
voorlopige aanslag	0	0	0	0
forfaitaire vergoeding	0	0	0	0
totaal inkomsten	**1395**	**1494**	**1629**	**1789**
VASTE LASTEN				
huur	597	597	597	597
gas	68	68	68	68
elektriciteit	24	24	24	24
water	9	9	9	9
gemeentelijke heffingen	0 •	0 •	35	35
waterschapsheffingen	0 •	0 •	12	12
telefoon, televisie, internet	57	57	57	57
zorgverzekering	173 ••	173 ••	173 ••	164
overige verzekeringen	20	20	20	20
onderwijs	0	0	0	0
kinderopvang	0	0	0	0
contributies en abonnementen	2	2	2	2
vervoer	15	15	15	15
levensonderhoud anderen	*	*	*	*
betalingsverplichtingen	*	*	*	*
totaal vaste lasten	**965**	**965**	**1012**	**1003**
RESERVERINGSUITGAVEN				
kleding en schoenen	57	57	57	57
inventaris	73	73	73	73
onderhoud huis en tuin	22	22	22	22
zelfzorgmiddelen	6	6	6	6
eigen risico zorgverzekering	0 ••	0 ••	0 ••	32
eigen bijdragen/betalingen zorg	0	0	0	0
vrijetijdsuitgaven	*	*	*	*
totaal reserveringsuitgaven	**158**	**158**	**158**	**190**
Huishoudelijke uitgaven				
voeding	206	206	206	206
was- en schoonmaakmiddelen	5	5	5	5
persoonlijke verzorging	22	22	22	22
huishoudelijke dienstverlening	0	0	0	0
huisdieren	*	*	*	*
roken	*	*	*	*
diversen	8	8	8	8
totaal huishoudelijke uitgaven	**241**	**241**	**241**	**241**
TOTAAL UITGAVEN BASISPAKKET	**1364**	**1364**	**1411**	**1434**
BESCHIKBAAR NA BASISPAKKET	**31**	**130**	**218**	**355**
Restpakket				
sociale participatie	91	91	91	91
overig restpakket	17	83	89	89
vergoeding restpakket	-10 ••	-10 ••	-10 ••	0
TOTAAL RESTPAKKET	**98**	**164**	**170**	**180**
BESCHIKBAAR NA BASIS- EN RESTPAKKET	**-67**	**-33**	**48**	**175**

* Deze posten vallen onder het restpakket

Vet en cursief ***Afhankelijk van gemeentelijke tarieven***

• Verminderd met de kwijtschelding

•• Lokale tegemoetkomingen en/of meerkosten

k. Alleenstaande met zorgvraag

	100%	110%	125%	150%
INKOMSTEN				
netto loon/uitkering	942	1009	1147	1377
vakantietoeslag	50	82	93	112
zorgtoeslag	94	94	94	94
huurtoeslag	309	309	295	207
kinderbijslag	0	0	0	0
kindgebonden budget	0	0	0	0
kinderopvangtoeslag	0	0	0	0
voorlopige aanslag	9	10	9	7
forfaitaire vergoeding	17	17	17	17
totaal inkomsten	**1421**	**1521**	**1654**	**1813**
VASTE LASTEN				
huur	597	597	597	597
gas	76 ••	76 ••	76 ••	76 ••
elektriciteit	27 ••	27 ••	27 ••	27 ••
water	9	9	9	9
gemeentelijke heffingen	0 •	0 •	35	35
waterschapsheffingen	0 •	0 •	12	12
telefoon, televisie, internet	57	57	57	57
zorgverzekering	173 ••	173 ••	173 ••	164
overige verzekeringen	20	20	20	20
onderwijs	0	0	0	0
kinderopvang	0	0	0	0
contributies en abonnementen	2	2	2	2
vervoer	38 ••	38 ••	38 ••	38 ••
levensonderhoud anderen	*	*	*	*
betalingsverplichtingen	*	*	*	*
totaal vaste lasten	**998**	**998**	**1044**	**1036**
RESERVERINGSUITGAVEN				
kleding en schoenen	57	57	57	57
inventaris	73	73	73	73
onderhoud huis en tuin	22	22	22	22
zelfzorgmiddelen	6	6	6	6
eigen risico zorgverzekering	0 ••	0 ••	0 ••	32
eigen bijdragen/betalingen zorg	27 ••	27 ••	27 ••	27 ••
vrijetijdsuitgaven	*	*	*	*
totaal reserveringsuitgaven	**185**	**185**	**185**	**217**
Huishoudelijke uitgaven				
voeding	206	206	206	206
was- en schoonmaakmiddelen	5	5	5	5
persoonlijke verzorging	22	22	22	22
huishoudelijke dienstverlening	10 ••	10 ••	10 ••	29 ••
huisdieren	*	*	*	*
roken	*	*	*	*
diversen	8	8	8	8
totaal huishoudelijke uitgaven	**251**	**251**	**251**	**270**
TOTAAL UITGAVEN BASISPAKKET	**1433**	**1433**	**1480**	**1523**
BESCHIKBAAR NA BASISPAKKET	**-12**	**87**	**174**	**290**
Restpakket				
sociale participatie	91	91	91	91
overig restpakket	17	83	89	89
vergoeding restpakket	-10 ••	-10 ••	-10 ••	0
TOTAAL RESTPAKKET	**98**	**164**	**170**	**180**
BESCHIKBAAR NA BASIS- EN RESTPAKKET	**-110**	**-77**	**4**	**110**

* Deze posten vallen onder het restpakket

Vet en cursief ***Afhankelijk van gemeentelijke tarieven***

• Verminderd met de kwijtschelding

•• Lokale tegemoetkomingen en/of meerkosten

d. Eenoudergezin met 2 jonge kinderen (3 en 5 jaar)

	100%	110%	125%	150%
INKOMSTEN				
netto loon/uitkering	942	1010	1148	1378
vakantietoeslag	50	81	92	110
zorgtoeslag	94	94	94	94
huurtoeslag	337	337	337	337
kinderbijslag	134	134	134	134
kindgebonden budget	435	435	435	435
kinderopvangtoeslag	0	607	910	910
voorlopige aanslag	0	0	0	0
forfaitaire vergoeding	0	0	0	0
totaal inkomsten	**1992**	**2698**	**3151**	**3399**
VASTE LASTEN				
huur	640	640	640	640
gas	86	86	86	86
elektriciteit	51	51	51	51
water	17	17	17	17
gemeentelijke heffingen	0 •	0 •	39	39
waterschapsheffingen	0 •	0 •	22	22
telefoon, televisie, internet	57	57	57	57
zorgverzekering	173 ••	173 ••	173 ••	164
overige verzekeringen	23	23	23	23
onderwijs	5	5	5	5
kinderopvang	4	667	1001	1001
contributies en abonnementen	2	2	2	2
vervoer	24	24	24	24
levensonderhoud anderen	*	*	*	*
betalingsverplichtingen	*	*	*	*
totaal vaste lasten	**1079**	**1743**	**2138**	**2130**
RESERVERINGSUITGAVEN				
kleding en schoenen	104	104	104	104
inventaris	90	90	90	90
onderhoud huis en tuin	22	22	22	22
zelfzorgmiddelen	6	6	6	6
eigen risico zorgverzekering	0 ••	0 ••	0 ••	32
eigen bijdragen/betalingen zorg	0	0	0	0
vrijetijdsuitgaven	*	*	*	*
totaal reserveringsuitgaven	**222**	**222**	**222**	**254**
Huishoudelijke uitgaven				
voeding	286	286	286	286
was- en schoonmaakmiddelen	9	9	9	9
persoonlijke verzorging	49	49	49	49
huishoudelijke dienstverlening	0	0	0	0
huisdieren	*	*	*	*
roken	*	*	*	*
diversen	14	14	14	14
totaal huishoudelijke uitgaven	**357**	**357**	**357**	**357**
TOTAAL UITGAVEN BASISPAKKET	**1659**	**2322**	**2717**	**2741**
BESCHIKBAAR NA BASISPAKKET	**333**	**376**	**433**	**658**
Restpakket				
sociale participatie	175	175	175	175
overig restpakket	17	83	89	89
vergoeding restpakket	-45 ••	-45 ••	-45 ••	0
TOTAAL RESTPAKKET	**146**	**212**	**218**	**264**
BESCHIKBAAR NA BASIS- EN RESTPAKKET	**187**	**164**	**215**	**394**

* Deze posten vallen onder het restpakket

Vet en cursief ***Afhankelijk van gemeentelijke tarieven***

• Verminderd met de kwijtschelding

•• Lokale tegemoetkomingen en/of meerkosten

e. Eenoudergezin met 2 oudere kinderen (14 en 16 jaar)

	100%	110%	125%	150%
INKOMSTEN				
netto loon/uitkering	942	1009	1147	1377
vakantietoeslag	50	82	93	112
zorgtoeslag	94	94	94	94
huurtoeslag	337	337	337	337
kinderbijslag	191	191	191	191
kindgebonden budget	490	490	490	490
kinderopvangtoeslag	0	0	0	0
voorlopige aanslag	0	0	0	0
forfaitaire vergoeding	0	0	0	0
totaal inkomsten	**2104**	**2203**	**2352**	**2600**
VASTE LASTEN				
huur	640	640	640	640
gas	86	86	86	86
elektriciteit	51	51	51	51
water	17	17	17	17
gemeentelijke heffingen	0 •	0 •	39	39
waterschapsheffingen	0 •	0 •	22	22
telefoon, televisie, internet	65	65	65	65
zorgverzekering	173 ••	173 ••	173 ••	164
overige verzekeringen	23	23	23	23
onderwijs	73	73	73	73
kinderopvang	0	0	0	0
contributies en abonnementen	2	2	2	2
vervoer	46	46	46	46
levensonderhoud anderen	*	*	*	*
betalingsverplichtingen	*	*	*	*
totaal vaste lasten	**1174**	**1174**	**1235**	**1227**
RESERVERINGSUITGAVEN				
kleding en schoenen	152	152	152	152
inventaris	93 ••	93 ••	93 ••	101
onderhoud huis en tuin	22	22	22	22
zelfzorgmiddelen	6	6	6	6
eigen risico zorgverzekering	0 ••	0 ••	0 ••	32
eigen bijdragen/betalingen zorg	0	0	0	0
vrijetijdsuitgaven	*	*	*	*
totaal reserveringsuitgaven	**273**	**273**	**273**	**313**
Huishoudelijke uitgaven				
voeding	449	449	449	449
was- en schoonmaakmiddelen	9	9	9	9
persoonlijke verzorging	67	67	67	67
huishoudelijke dienstverlening	0	0	0	0
huisdieren	*	*	*	*
roken	*	*	*	*
diversen	14	14	14	14
totaal huishoudelijke uitgaven	**539**	**539**	**539**	**539**
TOTAAL UITGAVEN BASISPAKKET	**1985**	**1985**	**2047**	**2079**
BESCHIKBAAR NA BASISPAKKET	**119**	**218**	**305**	**521**
Restpakket				
sociale participatie	202	202	202	202
overig restpakket	62	128	134	134
vergoeding restpakket	-64 ••	-64 ••	-64 ••	0
TOTAAL RESTPAKKET	**200**	**266**	**272**	**336**
BESCHIKBAAR NA BASIS- EN RESTPAKKET	**-81**	**-48**	**33**	**185**

* Deze posten vallen onder het restpakket

Vet en cursief ***Afhankelijk van gemeentelijke tarieven***

• Verminderd met de kwijtschelding

•• Lokale tegemoetkomingen en/of meerkosten

f. Paar zonder kinderen

	100%	110%	125%	150%
INKOMSTEN				
netto loon/uitkering	1346	1447	1640	1969
vakantietoeslag	71	112	132	157
zorgtoeslag	176	176	134	46
huurtoeslag	309	309	239	0
kinderbijslag	0	0	0	0
kindgebonden budget	0	0	0	0
kinderopvangtoeslag	0	0	0	0
voorlopige aanslag	0	0	0	0
forfaitaire vergoeding	0	0	0	0
totaal inkomsten	**1902**	**2044**	**2145**	**2172**
VASTE LASTEN				
huur	597	597	597	597
gas	68	68	68	68
elektriciteit	41	41	41	41
water	13	13	13	13
gemeentelijke heffingen	0 •	0 •	19 •	39
waterschapsheffingen	0 •	0 •	22	22
telefoon, televisie, internet	69	69	69	69
zorgverzekering	345 ••	345 ••	345 ••	328
overige verzekeringen	28	28	28	28
onderwijs	0	0	0	0
kinderopvang	0	0	0	0
contributies en abonnementen	4	4	4	4
vervoer	31	31	31	31
levensonderhoud anderen	*	*	*	*
betalingsverplichtingen	*	*	*	*
totaal vaste lasten	**1197**	**1197**	**1238**	**1241**
RESERVERINGSUITGAVEN				
kleding en schoenen	114	114	114	114
inventaris	87	87	87	87
onderhoud huis en tuin	22	22	22	22
zelfzorgmiddelen	10	10	10	10
eigen risico zorgverzekering	0 ••	0 ••	0 ••	64
eigen bijdragen/betalingen zorg	0	0	0	0
vrijetijdsuitgaven	*	*	*	*
totaal reserveringsuitgaven	**233**	**233**	**233**	**297**
Huishoudelijke uitgaven				
voeding	374	374	374	374
was- en schoonmaakmiddelen	7	7	7	7
persoonlijke verzorging	44	44	44	44
huishoudelijke dienstverlening	0	0	0	0
huisdieren	*	*	*	*
roken	*	*	*	*
diversen	11	11	11	11
totaal huishoudelijke uitgaven	**437**	**437**	**437**	**437**
TOTAAL UITGAVEN BASISPAKKET	**1866**	**1866**	**1907**	**1974**
BESCHIKBAAR NA BASISPAKKET	**36**	**178**	**238**	**198**
Restpakket				
sociale participatie	147	147	147	147
overig restpakket	17	83	86	89
vergoeding restpakket	-20 ••	-20 ••	-20 ••	0
TOTAAL RESTPAKKET	**144**	**209**	**213**	**236**
BESCHIKBAAR NA BASIS- EN RESTPAKKET	**-107**	**-31**	**24**	**-38**

* Deze posten vallen onder het restpakket

Vet en cursief ***Afhankelijk van gemeentelijke tarieven***

• Verminderd met de kwijtschelding

•• Lokale tegemoetkomingen en/of meerkosten

m. Paar met zorgvraag

	100%	110%	125%	150%
INKOMSTEN				
netto loon/uitkering	1346	1447	1640	1969
vakantietoeslag	71	112	131	157
zorgtoeslag	176	176	134	46
huurtoeslag	309	309	239	0
kinderbijslag	0	0	0	0
kindgebonden budget	0	0	0	0
kinderopvangtoeslag	0	0	0	0
voorlopige aanslag	7	7	5	1
forfaitaire vergoeding	17	17	17	17
totaal inkomsten	**1926**	**2068**	**2166**	**2190**
VASTE LASTEN				
huur	597	597	597	597
gas	76 ••	76 ••	76 ••	76 ••
elektriciteit	46 ••	46 ••	46 ••	46 ••
water	13	13	13	13
gemeentelijke heffingen	0 •	0 •	19 •	39
waterschapsheffingen	0 •	0 •	22	22
telefoon, televisie, internet	69	69	69	69
zorgverzekering	345 ••	345 ••	345 ••	328
overige verzekeringen	28	28	28	28
onderwijs	0	0	0	0
kinderopvang	0	0	0	0
contributies en abonnementen	4	4	4	4
vervoer	38 ••	38 ••	38 ••	38 ••
levensonderhoud anderen	*	*	*	*
betalingsverplichtingen	*	*	*	*
totaal vaste lasten	**1215**	**1215**	**1257**	**1260**
RESERVERINGSUITGAVEN				
kleding en schoenen	114	114	114	114
inventaris	87	87	87	87
onderhoud huis en tuin	22	22	22	22
zelfzorgmiddelen	10	10	10	10
eigen risico zorgverzekering	0 ••	0 ••	0 ••	64
eigen bijdragen/betalingen zorg	27 ••	27 ••	27 ••	27 ••
vrijetijdsuitgaven	*	*	*	*
totaal reserveringsuitgaven	**259**	**259**	**259**	**323**
Huishoudelijke uitgaven				
voeding	374	374	374	374
was- en schoonmaakmiddelen	7	7	7	7
persoonlijke verzorging	44	44	44	44
huishoudelijke dienstverlening	10 ••	10 ••	10 ••	10 ••
huisdieren	*	*	*	*
roken	*	*	*	*
diversen	11	11	11	11
totaal huishoudelijke uitgaven	**447**	**447**	**447**	**447**
TOTAAL UITGAVEN BASISPAKKET	**1921**	**1921**	**1963**	**2030**
BESCHIKBAAR NA BASISPAKKET	**5**	**146**	**203**	**160**
Restpakket				
sociale participatie	147	147	147	147
overig restpakket	17	83	86	89
vergoeding restpakket	-20 ••	-20 ••	-20 ••	0
TOTAAL RESTPAKKET	**144**	**209**	**213**	**236**
BESCHIKBAAR NA BASIS- EN RESTPAKKET	**-139**	**-63**	**-10**	**-76**

* Deze posten vallen onder het restpakket

Vet en cursief ***Afhankelijk van gemeentelijke tarieven***

• Verminderd met de kwijtschelding

•• Lokale tegemoetkomingen en/of meerkosten

b. Alleenstaande oudere

	100%	110%	125%	150%
INKOMSTEN				
netto loon/uitkering	1107	1160	1327	1606
vakantietoeslag	67	67	67	67
zorgtoeslag	94	94	94	68
huurtoeslag	311	311	286	0
kinderbijslag	0	0	0	0
kindgebonden budget	0	0	0	0
kinderopvangtoeslag	0	0	0	0
voorlopige aanslag	0	0	0	0
forfaitaire vergoeding	0	0	0	0
totaal inkomsten	**1579**	**1632**	**1775**	**1741**
VASTE LASTEN				
huur	597	597	597	597
gas	76	76	76	76
elektriciteit	27	27	27	27
water	10	10	10	10
gemeentelijke heffingen	0 •	0 •	35	35
waterschapsheffingen	0 •	0 •	12	12
telefoon, televisie, internet	60	60	60	60
zorgverzekering	173 ••	173 ••	173 ••	164
overige verzekeringen	13	13	13	13
onderwijs	0	0	0	0
kinderopvang	0	0	0	0
contributies en abonnementen	2	2	2	2
vervoer	13	13	13	13
levensonderhoud anderen	*	*	*	*
betalingsverplichtingen	*	*	*	*
totaal vaste lasten	**971**	**971**	**1017**	**1009**
RESERVERINGSUITGAVEN				
kleding en schoenen	57	57	57	57
inventaris	73	73	73	73
onderhoud huis en tuin	22	22	22	22
zelfzorgmiddelen	9	9	9	9
eigen risico zorgverzekering	0 ••	0 ••	0 ••	32
eigen bijdragen/betalingen zorg	0	0	0	0
vrijetijdsuitgaven	*	*	*	*
totaal reserveringsuitgaven	**160**	**160**	**160**	**193**
Huishoudelijke uitgaven				
voeding	206	206	206	206
was- en schoonmaakmiddelen	5	5	5	5
persoonlijke verzorging	22	22	22	22
huishoudelijke dienstverlening	10 ••	10 ••	10 ••	10 ••
huisdieren	*	*	*	*
roken	*	*	*	*
diversen	8	8	8	8
totaal huishoudelijke uitgaven	**251**	**251**	**251**	**251**
TOTAAL UITGAVEN BASISPAKKET	**1382**	**1382**	**1429**	**1452**
BESCHIKBAAR NA BASISPAKKET	**197**	**250**	**346**	**289**
Restpakket				
sociale participatie	91	91	91	91
overig restpakket	17	60	67	67
vergoeding restpakket	-10 ••	-10 ••	-10 ••	0
TOTAAL RESTPAKKET	**98**	**142**	**148**	**158**
BESCHIKBAAR NA BASIS- EN RESTPAKKET	**98**	**108**	**198**	**131**

* Deze posten vallen onder het restpakket

Vet en cursief ***Afhankelijk van gemeentelijke tarieven***

• Verminderd met de kwijtschelding

•• Lokale tegemoetkomingen en/of meerkosten

c. Alleenstaande oudere (AIO-uitkering)

	100%	110%	125%	150%
INKOMSTEN				
netto loon/uitkering	1059	1160	1327	1606
vakantietoeslag	56	67	67	67
zorgtoeslag	94	94	94	68
huurtoeslag	311	311	286	0
kinderbijslag	0	0	0	0
kindgebonden budget	0	0	0	0
kinderopvangtoeslag	0	0	0	0
voorlopige aanslag	0	0	0	0
forfaitaire vergoeding	0	0	0	0
totaal inkomsten	**1520**	**1632**	**1775**	**1741**
VASTE LASTEN				
huur	597	597	597	597
gas	76	76	76	76
elektriciteit	27	27	27	27
water	10	10	10	10
gemeentelijke heffingen	0 •	0 •	35	35
waterschapsheffingen	0 •	0 •	12	12
telefoon, televisie, internet	60	60	60	60
zorgverzekering	173 ••	173 ••	173 ••	164
overige verzekeringen	13	13	13	13
onderwijs	0	0	0	0
kinderopvang	0	0	0	0
contributies en abonnementen	2	2	2	2
vervoer	13	13	13	13
levensonderhoud anderen	*	*	*	*
betalingsverplichtingen	*	*	*	*
totaal vaste lasten	**971**	**971**	**1017**	**1009**
RESERVERINGSUITGAVEN				
kleding en schoenen	57	57	57	57
inventaris	73	73	73	73
onderhoud huis en tuin	22	22	22	22
zelfzorgmiddelen	9	9	9	9
eigen risico zorgverzekering	0 ••	0 ••	0 ••	32
eigen bijdragen/betalingen zorg	0	0	0	0
vrijetijdsuitgaven	*	*	*	*
totaal reserveringsuitgaven	**160**	**160**	**160**	**193**
Huishoudelijke uitgaven				
voeding	206	206	206	206
was- en schoonmaakmiddelen	5	5	5	5
persoonlijke verzorging	22	22	22	22
huishoudelijke dienstverlening	10 ••	10 ••	10 ••	10 ••
huisdieren	*	*	*	*
roken	*	*	*	*
diversen	8	8	8	8
totaal huishoudelijke uitgaven	**251**	**251**	**251**	**251**
TOTAAL UITGAVEN BASISPAKKET	**1382**	**1382**	**1429**	**1452**
BESCHIKBAAR NA BASISPAKKET	**138**	**250**	**346**	**289**
Restpakket				
sociale participatie	91	91	91	91
overig restpakket	17	60	67	67
vergoeding restpakket	-10 ••	-10 ••	-10 ••	0
TOTAAL RESTPAKKET	**98**	**142**	**148**	**158**
BESCHIKBAAR NA BASIS- EN RESTPAKKET	**39**	**108**	**198**	**131**

* Deze posten vallen onder het restpakket

Vet en cursief ***Afhankelijk van gemeentelijke tarieven***

• Verminderd met de kwijtschelding

•• Lokale tegemoetkomingen en/of meerkosten

I. Alleenstaande oudere met zorgvraag

	100%	110%	125%	150%
INKOMSTEN				
netto loon/uitkering	1107	1160	1327	1606
vakantietoeslag	67	67	67	67
zorgtoeslag	94	94	94	68
huurtoeslag	311	311	286	0
kinderbijslag	0	0	0	0
kindgebonden budget	0	0	0	0
kinderopvangtoeslag	0	0	0	0
voorlopige aanslag	7	7	7	7
forfaitaire vergoeding	17	17	17	17
totaal inkomsten	**1603**	**1656**	**1798**	**1765**
VASTE LASTEN				
huur	597	597	597	597
gas	76	76	76	76
elektriciteit	27	27	27	27
water	10	10	10	10
gemeentelijke heffingen	0 •	0 •	35	35
waterschapsheffingen	0 •	0 •	12	12
telefoon, televisie, internet	60	60	60	60
zorgverzekering	173 ••	173 ••	173 ••	164
overige verzekeringen	13	13	13	13
onderwijs	0	0	0	0
kinderopvang	0	0	0	0
contributies en abonnementen	2	2	2	2
vervoer	35 ••	35 ••	35 ••	35 ••
levensonderhoud anderen	*	*	*	*
betalingsverplichtingen	*	*	*	*
totaal vaste lasten	**993**	**993**	**1040**	**1031**
RESERVERINGSUITGAVEN				
kleding en schoenen	57	57	57	57
inventaris	73	73	73	73
onderhoud huis en tuin	22	22	22	22
zelfzorgmiddelen	39 ••	39 ••	39 ••	39 ••
eigen risico zorgverzekering	0 ••	0 ••	0 ••	32
eigen bijdragen/betalingen zorg	10 ••	10 ••	10 ••	10 ••
vrijetijdsuitgaven	*	*	*	*
totaal reserveringsuitgaven	**200**	**200**	**200**	**233**
Huishoudelijke uitgaven				
voeding	208 ••	211 ••	258 ••	258 ••
was- en schoonmaakmiddelen	5	5	13 ••	13 ••
persoonlijke verzorging	22	22	22	22
huishoudelijke dienstverlening	10 ••	10 ••	10 ••	65 ••
huisdieren	*	*	*	*
roken	*	*	*	*
diversen	8	8	8	8
totaal huishoudelijke uitgaven	**253**	**256**	**311**	**365**
TOTAAL UITGAVEN BASISPAKKET	**1447**	**1450**	**1551**	**1629**
BESCHIKBAAR NA BASISPAKKET	**156**	**206**	**247**	**136**
Restpakket				
sociale participatie	91	91	91	91
overig restpakket	17	60	67	67
vergoeding restpakket	-10 ••	-10 ••	-10 ••	0
TOTAAL RESTPAKKET	**98**	**142**	**148**	**158**
BESCHIKBAAR NA BASIS- EN RESTPAKKET	**58**	**65**	**99**	**-22**

* Deze posten vallen onder het restpakket

Vet en cursief ***Afhankelijk van gemeentelijke tarieven***

• Verminderd met de kwijtschelding

•• Lokale tegemoetkomingen en/of meerkosten

g. Ouder paar zonder kinderen

	100%	110%	125%	150%
INKOMSTEN				
netto loon/uitkering	1525	1582	1811	2192
vakantietoeslag	96	96	96	96
zorgtoeslag	174	166	133	75
huurtoeslag	313	313	288	149
kinderbijslag	0	0	0	0
kindgebonden budget	0	0	0	0
kinderopvangtoeslag	0	0	0	0
voorlopige aanslag	0	0	0	0
forfaitaire vergoeding	0	0	0	0
totaal inkomsten	**2108**	**2157**	**2328**	**2512**
VASTE LASTEN				
huur	597	597	597	597
gas	76	76	76	76
elektriciteit	46	46	46	46
water	14	14	14	14
gemeentelijke heffingen	0 •	0 •	39	39
waterschapsheffingen	0 •	0 •	22	22
telefoon, televisie, internet	64	64	64	64
zorgverzekering	345 ••	345 ••	345 ••	328
overige verzekeringen	15	15	15	15
onderwijs	0	0	0	0
kinderopvang	0	0	0	0
contributies en abonnementen	4	4	4	4
vervoer	26	26	26	26
levensonderhoud anderen	*	*	*	*
betalingsverplichtingen	*	*	*	*
totaal vaste lasten	**1187**	**1187**	**1249**	**1232**
RESERVERINGSUITGAVEN				
kleding en schoenen	114	114	114	114
inventaris	87	87	87	87
onderhoud huis en tuin	22	22	22	22
zelfzorgmiddelen	13	13	13	13
eigen risico zorgverzekering	0 ••	0 ••	0 ••	64
eigen bijdragen/betalingen zorg	0	0	0	0
vrijetijdsuitgaven	*	*	*	*
totaal reserveringsuitgaven	**235**	**235**	**235**	**299**
Huishoudelijke uitgaven				
voeding	374	374	374	374
was- en schoonmaakmiddelen	7	7	7	7
persoonlijke verzorging	44	44	44	44
huishoudelijke dienstverlening	10 ••	10 ••	10 ••	10 ••
huisdieren	*	*	*	*
roken	*	*	*	*
diversen	11	11	11	11
totaal huishoudelijke uitgaven	**447**	**447**	**447**	**447**
TOTAAL UITGAVEN BASISPAKKET	**1869**	**1869**	**1930**	**1977**
BESCHIKBAAR NA BASISPAKKET	**239**	**288**	**398**	**535**
Restpakket				
sociale participatie	147	147	147	147
overig restpakket	17	60	67	67
vergoeding restpakket	-20 ••	-20 ••	-20 ••	0
TOTAAL RESTPAKKET	**144**	**187**	**193**	**213**
BESCHIKBAAR NA BASIS- EN RESTPAKKET	**95**	**101**	**204**	**321**

* Deze posten vallen onder het restpakket

Vet en cursief ***Afhankelijk van gemeentelijke tarieven***

• Verminderd met de kwijtschelding

•• Lokale tegemoetkomingen en/of meerkosten

h. Ouder paar zonder kinderen (AIO-uitkering)

	100%	110%	125%	150%
INKOMSTEN				
netto loon/uitkering	1449	1582	1811	2192
vakantietoeslag	76	96	96	96
zorgtoeslag	174	166	133	75
huurtoeslag	313	313	288	149
kinderbijslag	0	0	0	0
kindgebonden budget	0	0	0	0
kinderopvangtoeslag	0	0	0	0
voorlopige aanslag	0	0	0	0
forfaitaire vergoeding	0	0	0	0
totaal inkomsten	**2012**	**2157**	**2328**	**2512**
VASTE LASTEN				
huur	597	597	597	597
gas	76	76	76	76
elektriciteit	46	46	46	46
water	14	14	14	14
gemeentelijke heffingen	0 •	0 •	39	39
waterschapsheffingen	0 •	0 •	22	22
telefoon, televisie, internet	64	64	64	64
zorgverzekering	345 ••	345 ••	345 ••	328
overige verzekeringen	15	15	15	15
onderwijs	0	0	0	0
kinderopvang	0	0	0	0
contributies en abonnementen	4	4	4	4
vervoer	26	26	26	26
levensonderhoud anderen	*	*	*	*
betalingsverplichtingen	*	*	*	*
totaal vaste lasten	**1187**	**1187**	**1249**	**1232**
RESERVERINGSUITGAVEN				
kleding en schoenen	114	114	114	114
inventaris	87	87	87	87
onderhoud huis en tuin	22	22	22	22
zelfzorgmiddelen	13	13	13	13
eigen risico zorgverzekering	0 ••	0 ••	0 ••	64
eigen bijdragen/betalingen zorg	0	0	0	0
vrijetijdsuitgaven	*	*	*	*
totaal reserveringsuitgaven	**235**	**235**	**235**	**299**
Huishoudelijke uitgaven				
voeding	374	374	374	374
was- en schoonmaakmiddelen	7	7	7	7
persoonlijke verzorging	44	44	44	44
huishoudelijke dienstverlening	10 ••	10 ••	10 ••	10 ••
huisdieren	*	*	*	*
roken	*	*	*	*
diversen	11	11	11	11
totaal huishoudelijke uitgaven	**447**	**447**	**447**	**447**
TOTAAL UITGAVEN BASISPAKKET	**1869**	**1869**	**1930**	**1977**
BESCHIKBAAR NA BASISPAKKET	**143**	**288**	**398**	**535**
Restpakket				
sociale participatie	147	147	147	147
overig restpakket	17	60	67	67
vergoeding restpakket	-20 ••	-20 ••	-20 ••	0
TOTAAL RESTPAKKET	**144**	**187**	**193**	**213**
BESCHIKBAAR NA BASIS- EN RESTPAKKET	**-1**	**101**	**204**	**321**

* Deze posten vallen onder het restpakket

Vet en cursief ***Afhankelijk van gemeentelijke tarieven***

• Verminderd met de kwijtschelding

•• Lokale tegemoetkomingen en/of meerkosten

n. Ouder paar met zorgvraag

	100%	110%	125%	150%
INKOMSTEN				
netto loon/uitkering	1525	1582	1811	2192
vakantietoeslag	96	96	96	96
zorgtoeslag	174	166	133	75
huurtoeslag	313	313	288	149
kinderbijslag	0	0	0	0
kindgebonden budget	0	0	0	0
kinderopvangtoeslag	0	0	0	0
voorlopige aanslag	6	6	5	4
forfaitaire vergoeding	17	17	17	17
totaal inkomsten	**2130**	**2179**	**2350**	**2532**
VASTE LASTEN				
huur	597	597	597	597
gas	76	76	76	76
elektriciteit	46	46	46	46
water	14	14	14	14
gemeentelijke heffingen	0 •	0 •	39	39
waterschapsheffingen	0 •	0 •	22	22
telefoon, televisie, internet	64	64	64	64
zorgverzekering	345 ••	345 ••	345 ••	328
overige verzekeringen	15	15	15	15
onderwijs	0	0	0	0
kinderopvang	0	0	0	0
contributies en abonnementen	4	4	4	4
vervoer	33 ••	33 ••	33 ••	33 ••
levensonderhoud anderen	*	*	*	*
betalingsverplichtingen	*	*	*	*
totaal vaste lasten	**1194**	**1194**	**1256**	**1239**
RESERVERINGSUITGAVEN				
kleding en schoenen	114	114	114	114
inventaris	87	87	87	87
onderhoud huis en tuin	22	22	22	22
zelfzorgmiddelen	43 ••	43 ••	43 ••	43 ••
eigen risico zorgverzekering	0 ••	0 ••	0 ••	64
eigen bijdragen/betalingen zorg	10 ••	10 ••	10 ••	10 ••
vrijetijdsuitgaven	*	*	*	*
totaal reserveringsuitgaven	**275**	**275**	**275**	**339**
Huishoudelijke uitgaven				
voeding	374	374	374	374
was- en schoonmaakmiddelen	11 ••	14 ••	14 ••	14 ••
persoonlijke verzorging	44	44	44	44
huishoudelijke dienstverlening	10 ••	10 ••	10 ••	65 ••
huisdieren	*	*	*	*
roken	*	*	*	*
diversen	11	11	11	11
totaal huishoudelijke uitgaven	**451**	**454**	**454**	**509**
TOTAAL UITGAVEN BASISPAKKET	**1920**	**1923**	**1985**	**2086**
BESCHIKBAAR NA BASISPAKKET	**210**	**256**	**365**	**446**
Restpakket				
sociale participatie	147	147	147	147
overig restpakket	17	60	67	67
vergoeding restpakket	-20 ••	-20 ••	-20 ••	0
TOTAAL RESTPAKKET	**144**	**187**	**193**	**213**
BESCHIKBAAR NA BASIS- EN RESTPAKKET	**67**	**69**	**172**	**233**

* Deze posten vallen onder het restpakket

Vet en cursief ***Afhankelijk van gemeentelijke tarieven***

• Verminderd met de kwijtschelding

•• Lokale tegemoetkomingen en/of meerkosten

Bijlage 4: Resultaten interactieve visualisatie

Bij de MER Utrecht hoort een interactieve visualisatie. De volledige dashboards zijn te openen via de volgende link:

https://public.tableau.com/profile/nationaal.instituut.voor.budgetvoorlichting#!/vizhome/VisualisatieUtrecht_0/Dashboard1

In deze bijlage zijn screenshots opgenomen van deze dashboards met daarin de belangrijkste informatie. Eerst wordt per huishouden een overzicht gegeven van de overschotten en tekorten op elk doorgerekend inkomensniveau. Indien er op een bepaald inkomensniveau sprake is van een armoedeval dan wordt dit zichtbaar in de figuren.

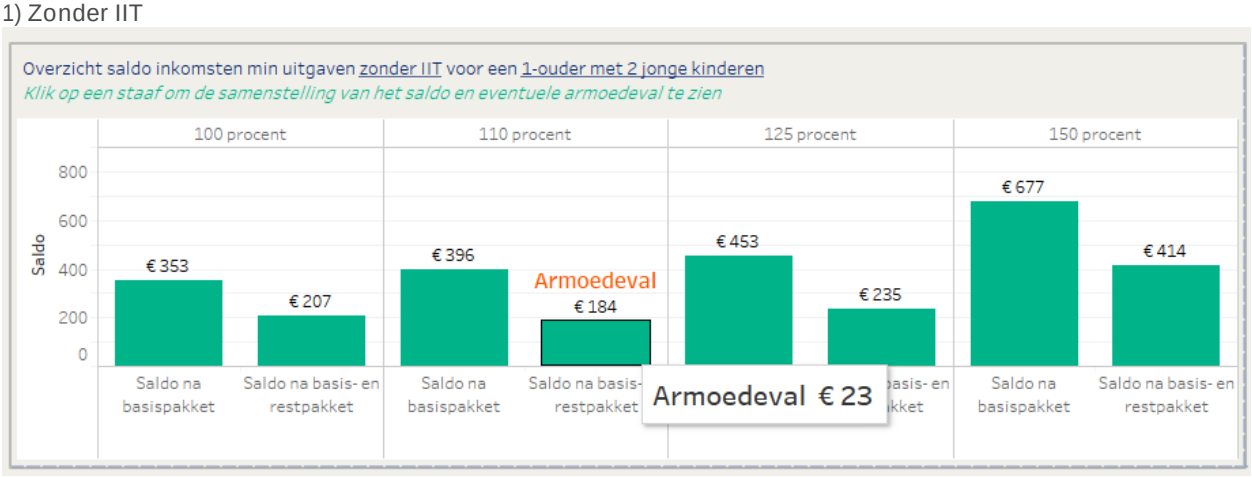
In het interactieve dashboard is het mogelijk om via de staven door te klikken naar de onderliggende inkomsten en uitgaven. Die informatie is niet in deze bijlage opgenomen. Indien een armoedeval optreedt, is de hoogte hiervan wel vermeld.

Na de figuren per huishouden volgen enkele figuren per inkomensniveau. Op die manier is snel te zien bij welke inkomensniveaus de meeste tekorten ontstaan. Ook is in de visualisatie per inkomensniveau zichtbaar bij welke huishoudens een armoedeval ontstaat.

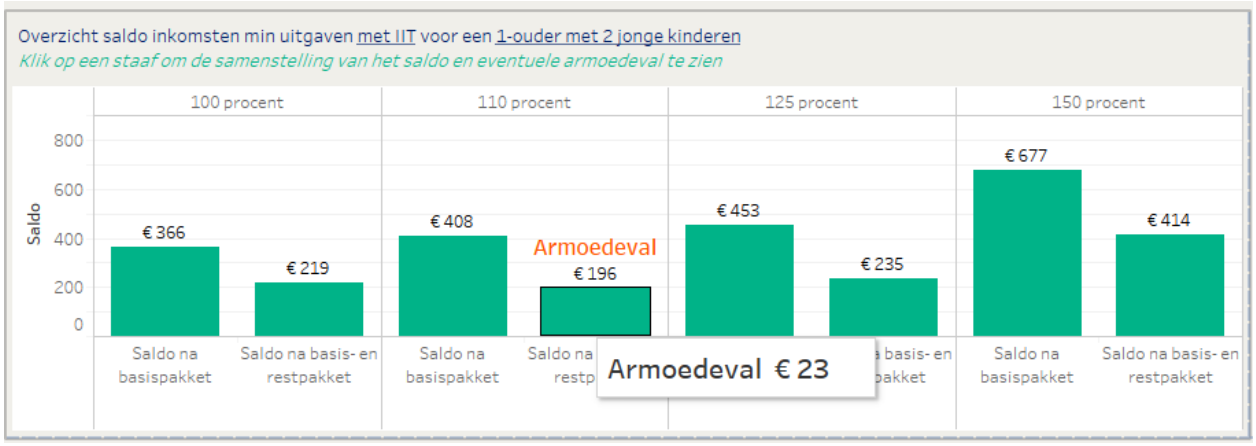
EENOUDER HUISHOUDENS

Eenouder huishouden met 2 jonge kinderen

1) Zonder IIT

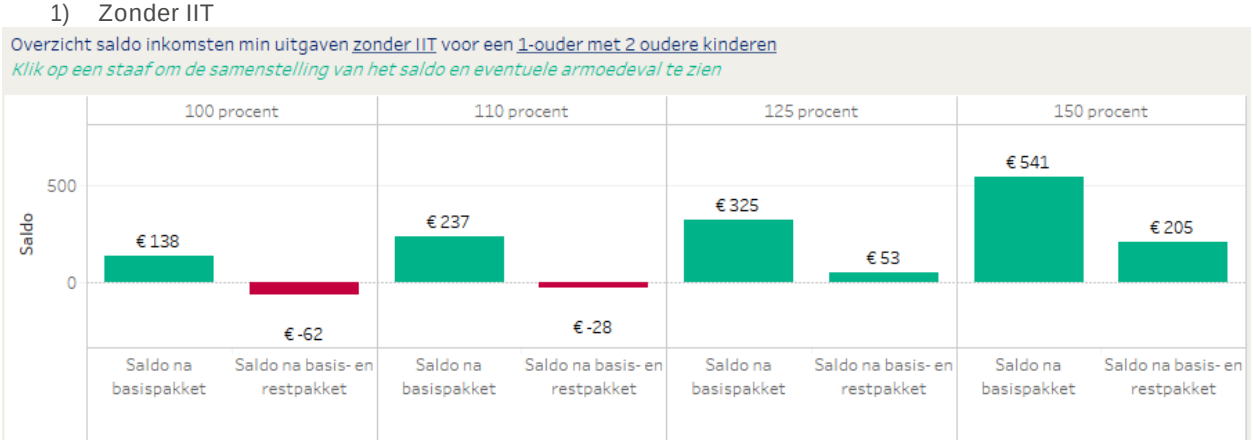

2) Inclusief IIT

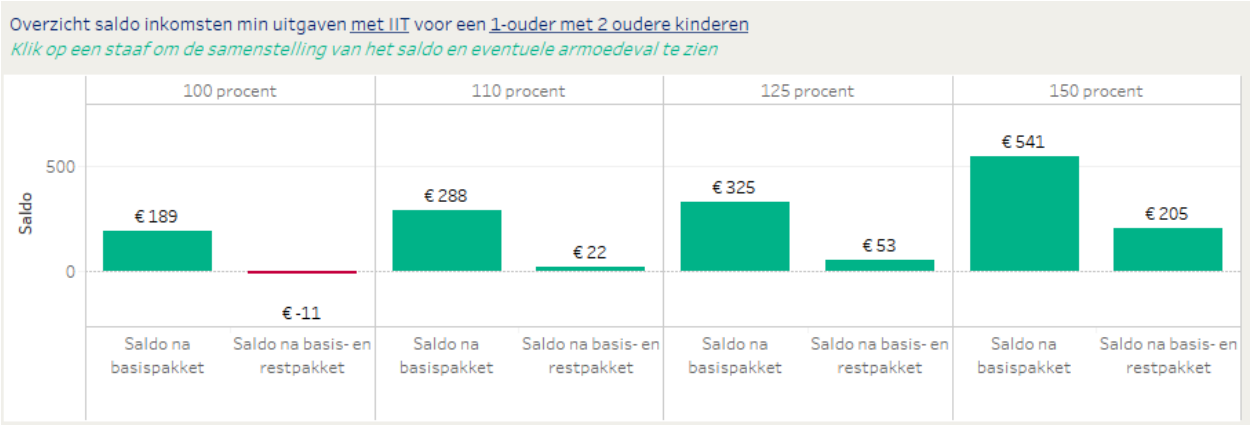

Eenouder huishouden met 2 ouderen kinderen

1) Zonder IIT

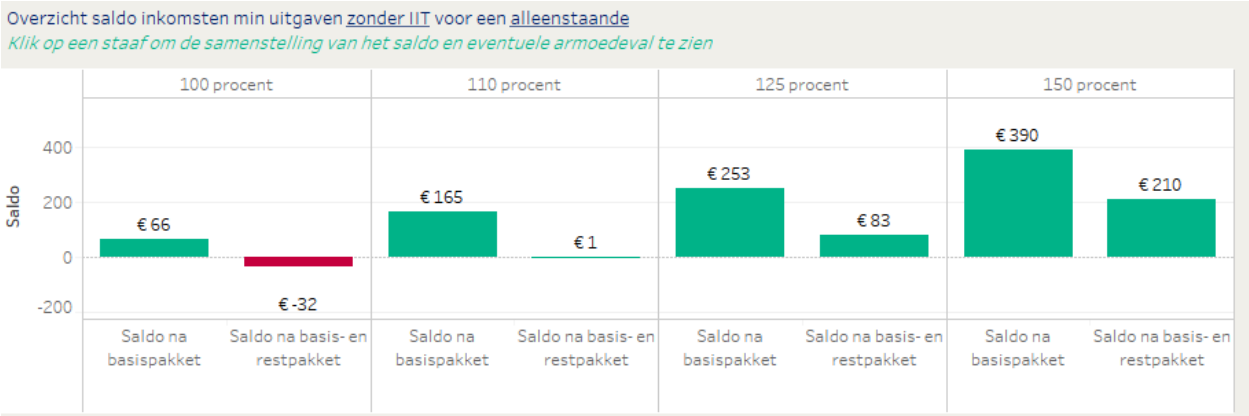
2) Inclusief IIT

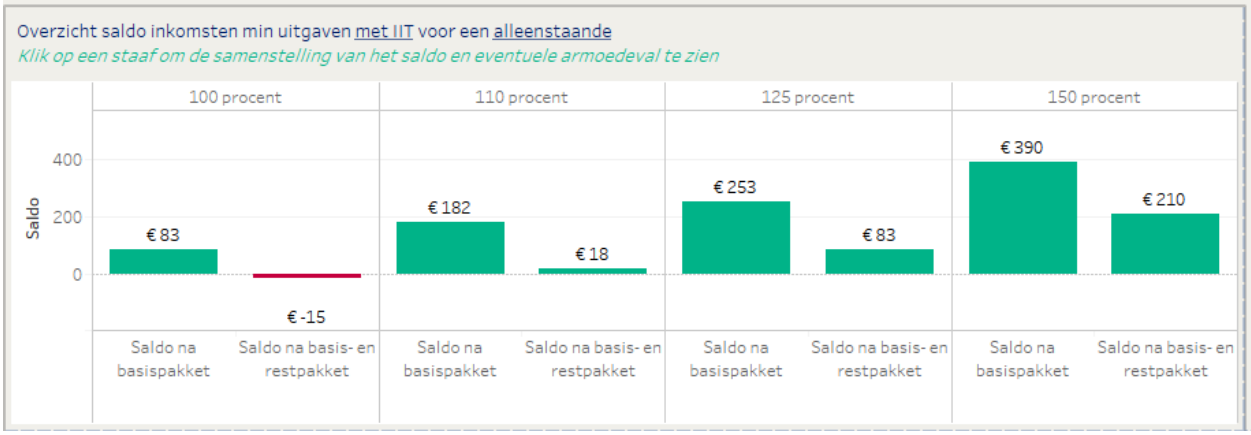
ALLEENSTAANDEN

Alleenstaande

1) Zonder IIT

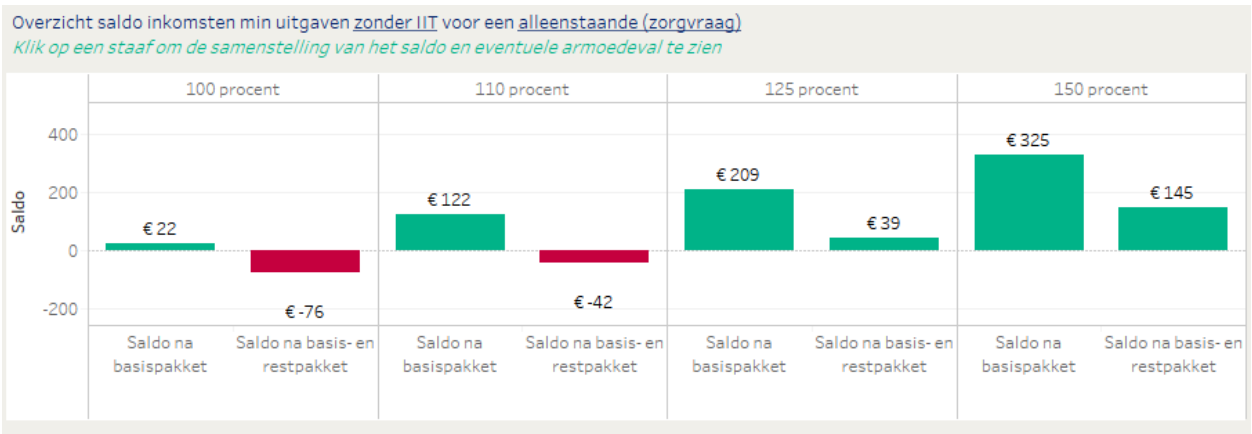

2) Inclusief IIT

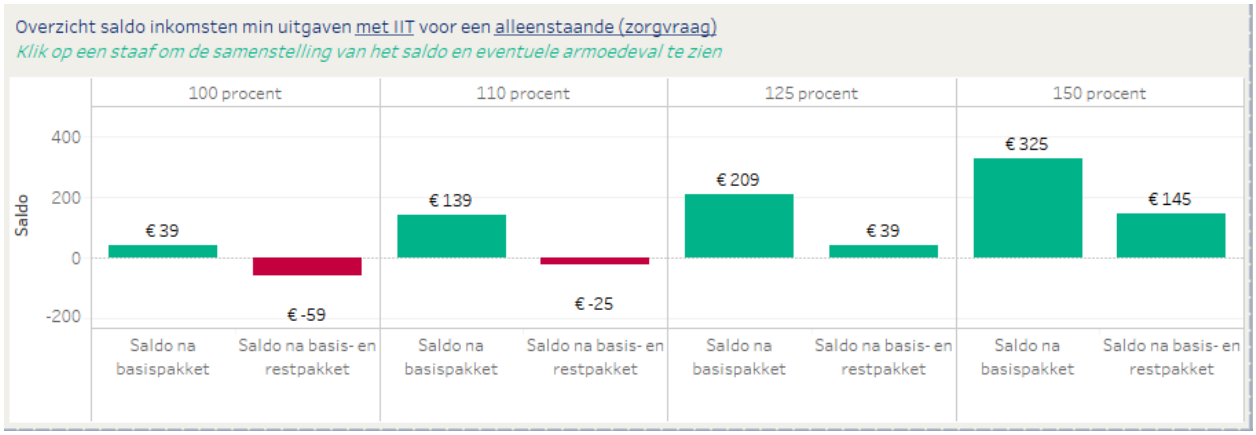

Alleenstaande met zorgvraag

1) Zonder IIT

2) Inclusief IIT

Alleenstaande oudere

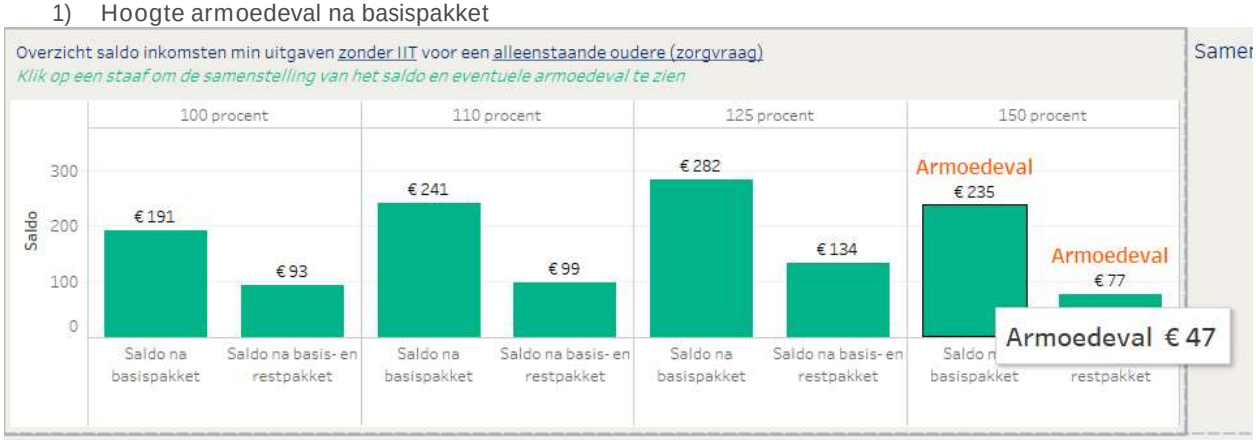
Alleenstaande oudere (AIO-uitkering)

Hierna volgen de twee screenshots voor een alleenstaande oudere met een zorgvraag. De figuur is twee keer opgenomen, omdat er zowel na het basispakket als na het basis- en restpakket een armoedeval optreedt. In de eerste figuur is de hoogte van de armoedeval na het basispakket zichtbaar gemaakt en in de tweede figuur de hoogte van de armoedeval na het basis- en restpakket. Afgezien van het verschil in hoogte van de armoedeval zijn de figuren identiek.

Alleenstaande oudere met zorgvraag

1) Hoogte armoedeval na basispakket

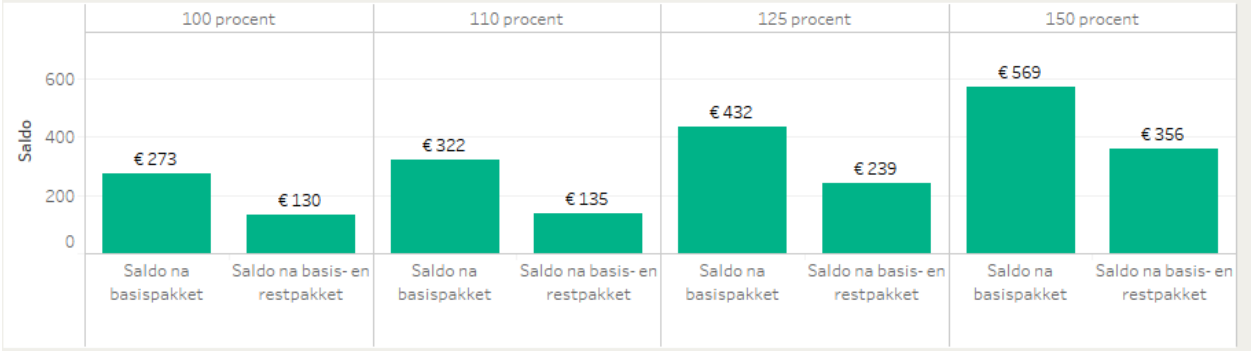
2) Hoogte armoedeval na basis- en restpakket

PAREN

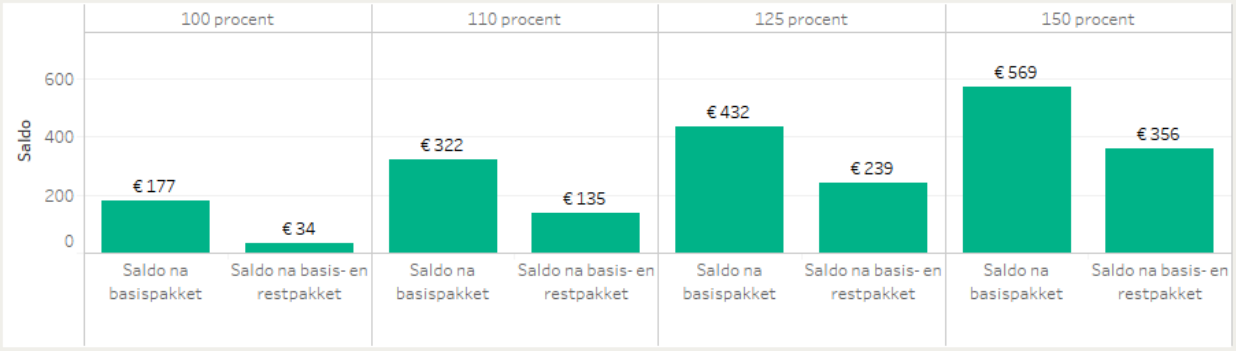
Ouder paar zonder kinderen

Overzicht saldo inkomsten min uitgaven zonder IIT voor een ouder paar zonder kinderen
Klik op een staaf om de samenstelling van het saldo en eventuele armoedeval te zien

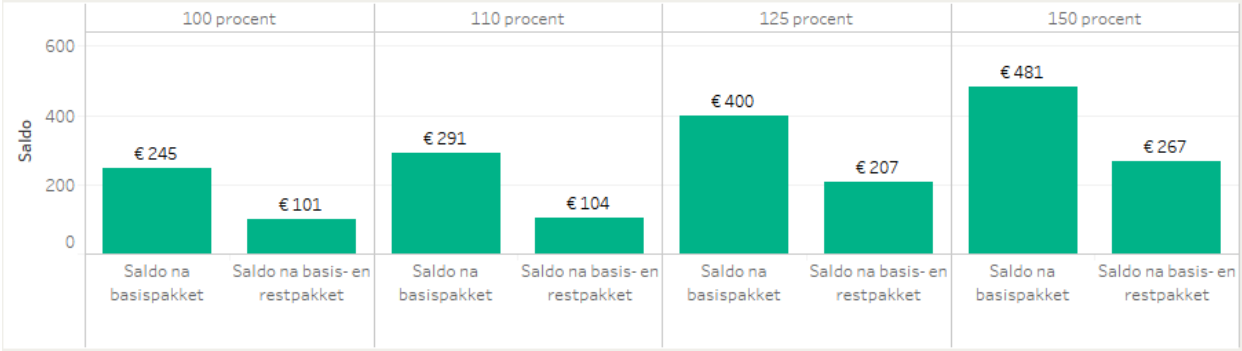
Ouder paar zonder kinderen (AIO-uitkering)

Overzicht saldo inkomsten min uitgaven zonder IIT voor een ouder paar zonder kinderen (AIO-uitkering)
Klik op een staaf om de samenstelling van het saldo en eventuele armoedeval te zien

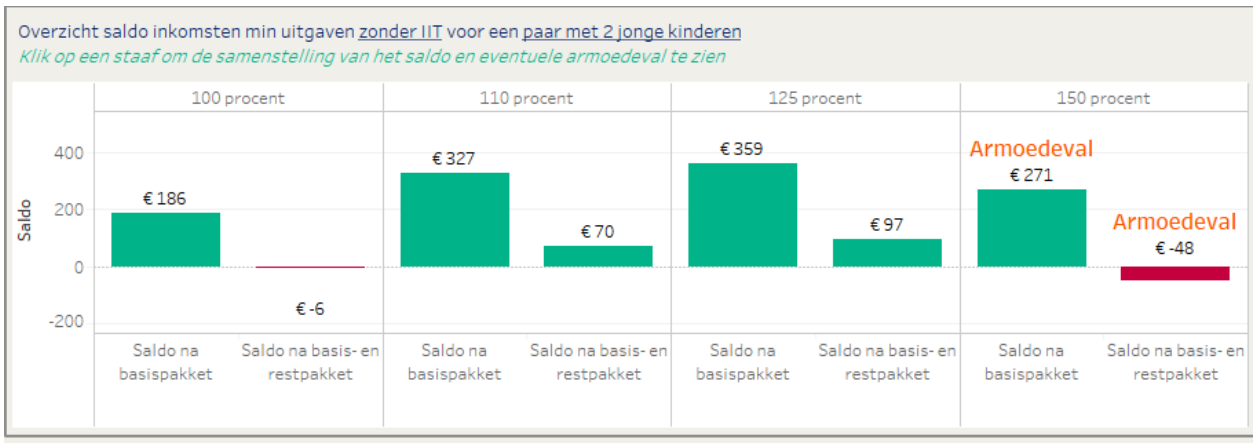
Ouder paar zonder kinderen met zorgvraag

Overzicht saldo inkomsten min uitgaven zonder IIT voor een ouder paar zonder kinderen (zorgvraag)
Klik op een staaf om de samenstelling van het saldo en eventuele armoedeval te zien

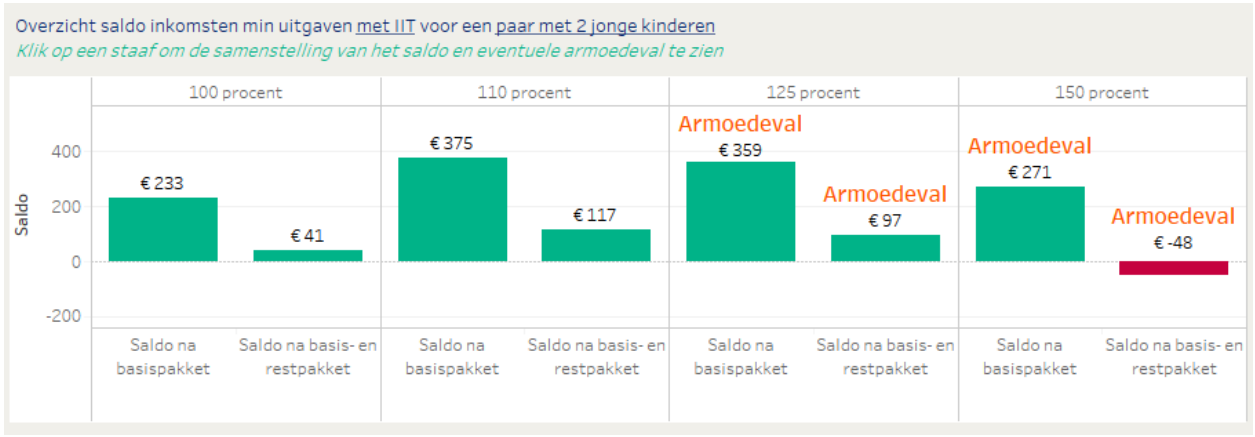
Paar met 2 jonge kinderen

1) Zonder IIT

Hoogte armoedeval op 150 procent na basispakket is € 88
Hoogte armoedeval op 150 procent na basis- en restpakket is € 145

2) Inclusief IIT

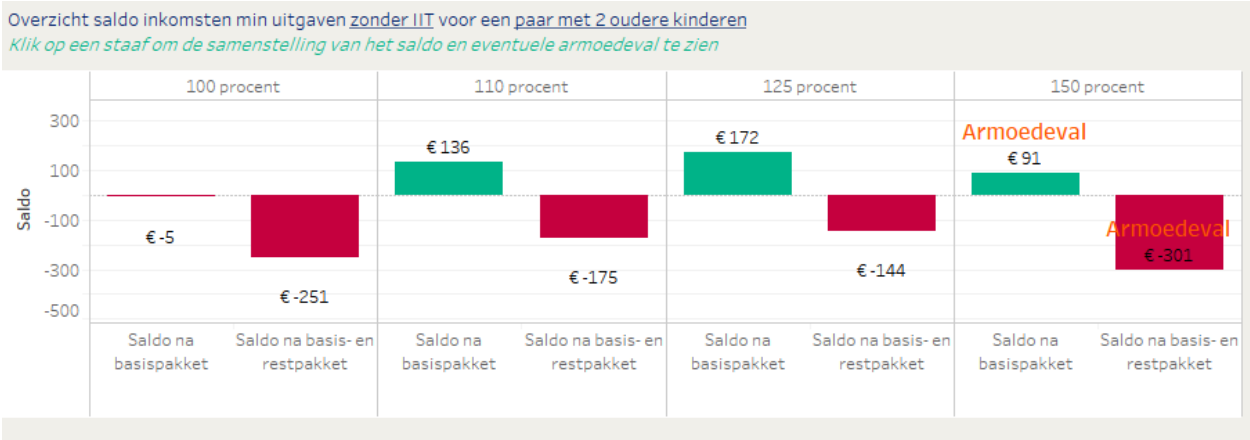

Hoogte armoedeval op 125 procent na basispakket is € 16
Hoogte armoedeval op 125 procent na basis- en restpakket is € 20

Hoogte armoedeval op 150 procent na basispakket is € 88
Hoogte armoedeval op 150 procent na basis- en restpakket is € 145

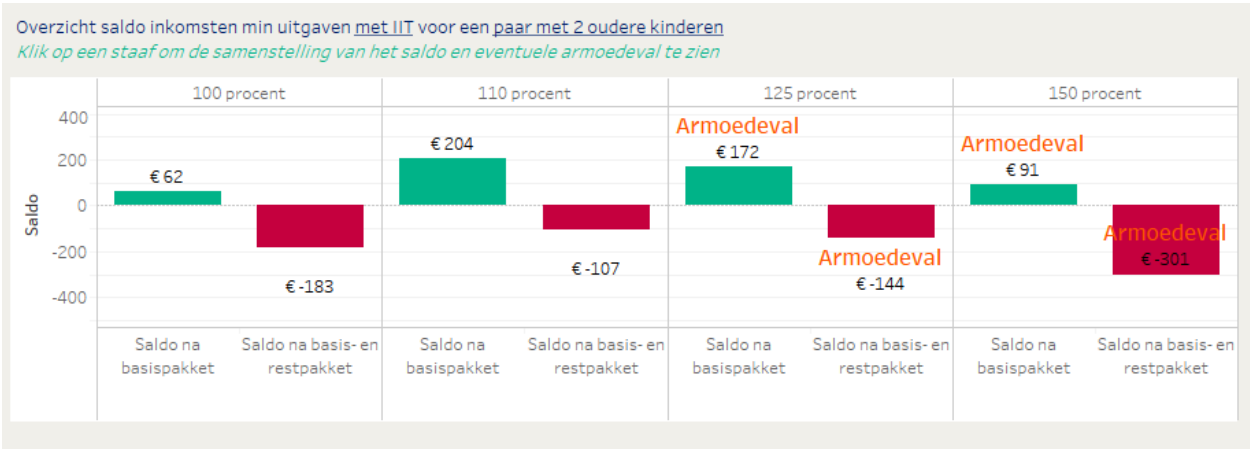
Paar met 2 oudere kinderen

1) Zonder IIT

Hoogte armoedeval op 150 procent na basispakket is € 81
Hoogte armoedeval op 150 procent na basis- en restpakket is € 157

2) Inclusief IIT

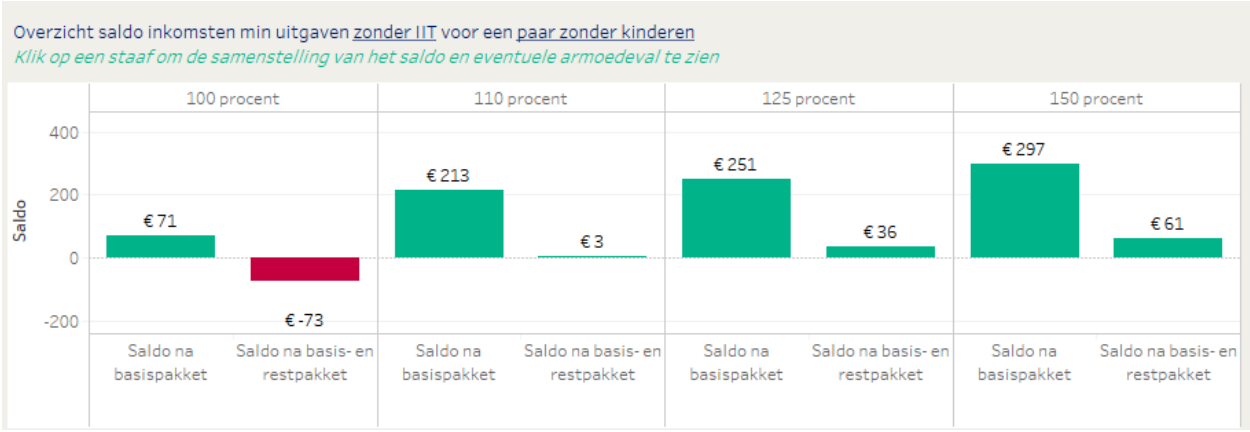

Hoogte armoedeval op 125 procent na basispakket is € 32
Hoogte armoedeval op 125 procent na basis- en restpakket is € 37

Hoogte armoedeval op 150 procent na basispakket is € 88
Hoogte armoedeval op 150 procent na basis- en restpakket is € 145

Paar zonder kinderen

1) Zonder IIT

2) Inclusief IIT

Hoogte armoedeval na basispakket

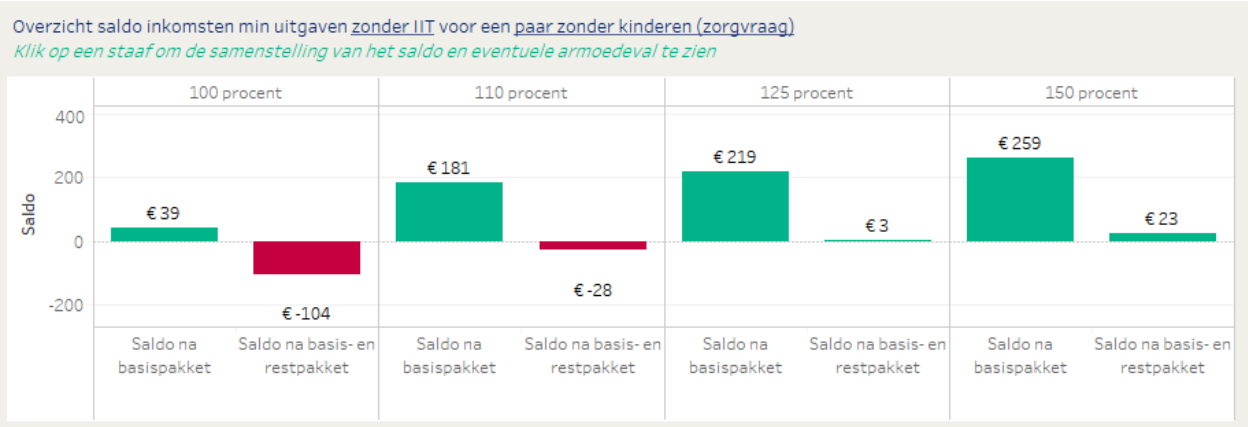

Hoogte armoedeval na basis- en restpakket

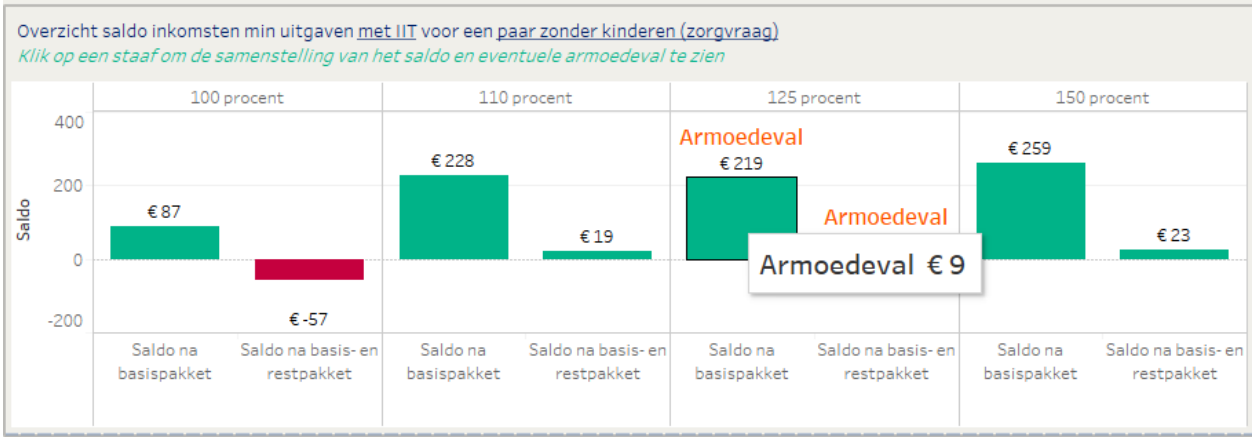
Paar zonder kinderen met zorgvraag

1) Zonder IIT

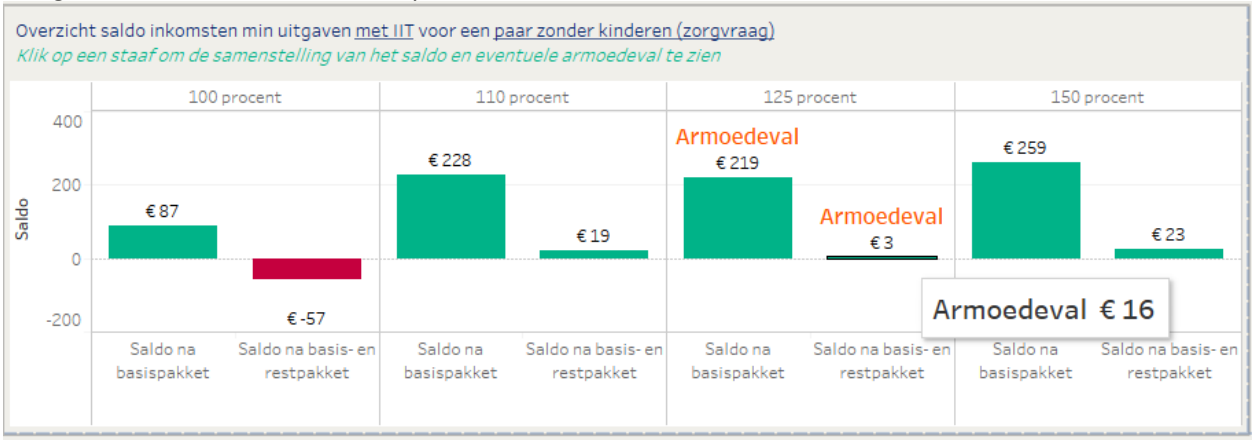

2) Inclusief IIT

Hoogte armoedeval na basispakket

Hoogte armoedeval na basis- en restpakket

Overzicht van tekorten en armoedevallen bij huishoudens per inkomensniveau

In onderstaande figuren is zichtbaar dat de meeste tekorten op bijstandsniveau zijn. Zonder IIT treden de meeste armoedevallen op bij een inkomensniveau van 150 procent. Met IIT ontstaan de meeste armoedevallen bij een inkomensniveau van 125 procent.

Bij de figuren is aangegeven hoe hoog de armoedevallen zijn.

100 procent

1) Zonder IIT

2) Inclusief IIT

110 procent

1) Zonder IIT

Hoogte van de armoedeval bij een inkomensniveau van 110 procent van de geldende bijstandsnorm zonder IIT

	Saldo na basis- en restpakket
1-ouder met 2 jonge kinderen	€ 23

2) Inclusief IIT

Hoogte van de armoedeval bij een inkomensniveau van 110 procent van de geldende bijstandsnorm met IIT

	Saldo na basis- en restpakket
1-ouder met 2 jonge kinderen	€ 23

125 procent

1) Zonder IIT

2) Inclusief IIT

Hoogte van de armoedeval bij een inkomensniveau van 125 procent van de geldende bijstandsnorm met IIT

	Saldo na basispakket	Saldo na basis- en restpakket
paar met 2 jonge kinderen	€ 16	€ 20
paar met 2 oudere kinderen	€ 32	€ 37
paar zonder kinderen	€ 9	€ 15
paar zonder kinderen (zorgvraag)	€ 9	€ 16

150 procent

1) Zonder IIT

Hoogte van de armoedeval bij een inkomensniveau van 150 procent van de geldende bijstandsnorm zonder IIT

	Saldo na basispakket	Saldo na basis- en restpakket
alleenstaande oudere		€ 3
alleenstaande oudere (AIO-uitkering)		€ 3
alleenstaande oudere (zorgvraag)	€ 47	€ 57
paar met 2 jonge kinderen	€ 88	€ 145
paar met 2 oudere kinderen	€ 81	€ 157

2) Inclusief IIT

